

**Стратешка платформа
(за израду Стратегије развоја општине Прњавор
2022-2028)**

Садржај

I Увод	5
II Стратешка платформа	8
II.1. Кључне историјске чињенице важне за идентитет подручја.....	8
II.2. Географске, просторне, природне и климатске особине подручја	9
II.2.1. Основне карактеристике подручја.....	9
II.2.2. Административно уређење.....	9
II.2.3. Удаљеност од других центара и саобраћајна повезаност.....	10
II.2.4. Карактеристике рељефа и надморска висина.....	11
II.2.5. Основне климатске одреднице	11
II.2.6. Преглед најзначајнијих природних ресурса на посматраном подручју са степеном њихове истражености или експлоатације	12
II.3. Демографске карактеристике и кретања	13
II.3.1. Укупан број становника	13
II.3.2. Структура становништва	13
II.3.3. Просторни распоред становништва	14
II.3.4. Природни прираштај становништва.....	16
II.3.5. Миграције становништва.....	16
II.3.6. Процјена броја становника који живе у дијаспори.....	17
II.4. Стање и кретање на тржишту рада.....	17
II.4.1. Укупан број запослених	17
II.4.2. Укупан број незапослених.....	18
II.4.3. Просјечна нето и бруто плата.....	19
II.4.4. Укупан број пензионера	19
II.5. Стање привреде и економска кретања	19
II.5.1. Број и структура предузећа	19
II.5.2. Кретање укупних прихода пословних субјеката.....	20
II.5.3. Спољнотрговинска размјена и најзначајнији извозни производи и предузећа	22
II.5.4. Веће инвестиције које су реализоване на посматраном подручју или су у току	22
II.5.5. Пољопривредни потенцијали и производи	23
II.5.6. Најзначајнији туристички потенцијали и туристичка инфраструктура.....	29
II.5.7. Најзначајнији капацитети прерађивачке индустрије.....	31
II.5.8. Најзначајнији капацитети у области пружања услуга	31
II.5.9. Резиме стања, развојних изазова и перспектива у сектору економског развоја	32
II.6. Стање и кретања у области друштвеног развоја	32
II.6.1 Стање у сектору образовања.....	33
II.6.2. Стање у области културе и спорта	38

II.6.3. Стање у здравству.....	41
II.6.4. Стање у социјалној заштити	43
II.6.5. Стање цивилног друштва.....	48
II.6.6. Стање капацитета управе	49
II.6.7. Стање безбједности грађана.....	51
II.6.8. Стање заштите и спашавања од природних непогода и других несрећа	53
II.6.9. Резиме стања, развојних изазова и перспектива у сектору друштвеног развоја.....	55
II.7. Стање просторно-планске документације, инфраструктуре и јавних услуга	56
II.7.1. Стање просторно-планске документације.....	56
II.7.2. Стање саобраћајне инфраструктуре	58
II.7.3. Стање техничке инфраструктуре.....	60
II.7.4. Стање комуналне инфраструктуре и услуга.....	62
II.7.5. Управљање отпадом.....	63
II.8. Стање животне средине	66
II.8.1. Земљиште	66
II.8.2. Квалитет ваздуха	67
II.8.3. Квалитет воде у водотоковима.....	68
II.8.4. Организовано управљање отпадом	70
II.8.5. Канализациона мрежа	70
II.8.6. Биодиверзитет.....	70
II.8.7. Енергетска ефикасност.....	71
II.8.8. Стање шумских екосистема.....	74
II.8.9. Заштита културно-историјског наслеђења.....	79
II.8.10. Резиме стања, развојних изазова и перспектива у сектору животне средине.....	79
II.9. Стање и кретања јавних прихода и расхода	80
II.9.1. Преглед учешћа пореских и непореских прихода у укупном буџету (за посљедњих пет година).....	80
II.9.2. Кретање и структура пореских прихода.....	80
II.9.3. Структура расхода према (синтетичким) главним групама расхода економске класификације	80
II.9.4. Кретање односа капиталних и административних издатака	80
II.9.5. Кредитна задуженост и кредитни потенцијал буџета, односно, институције која управља јавним финансијама на посматраном подручју	80
II.9.6. Пројекција финансијских средстава потребних за имплементацију стратегије са изворима.....	84
II.10. SWOT анализа	84
II.11. Развојни стратешки правци – стратешко фокусирање	85
II.12. Визија развоја	86

II.13. Стратешки циљеви са индикаторима 86

I Увод

Стратегија развоја општине Прњавор за период 2022.-2028. године (у даљем тексту: Стратегија) је кључни стратешко - плански документ општине Прњавор, који треба да подстиче будући раст и развој заједнице. Стратегија обухвата економску, друштвену и сферу заштите животне средине, а израђена је као оквир за дефинисање заједничких циљева, подстицање локалних снага, али и као одговор на изазове будућег развоја локалне заједнице.

Стратегија је припремљена у складу са Законом о стратешком планирању и управљању развојем у Републици Српској (Службени гласник Републике Српске, број 63/21). Носилац израде Стратегије је Општински развојни тим, а учесници у процесу израде су социо-економски партнери у локалној заједници. Стратегија је усклађена са релевантним стратегијама других нивоа власти у Републици Српској и БиХ, обавезама произашлим из процеса европских интеграција, те циљевима одрживог развоја Уједињених нација (SDGs).

Процес израде Стратегије започео је у августу 2021. године доношењем Одлуке о изради Стратегије развоја општине Прњавор за период 2022-2028 (Службени гласник општине Прњавор, број 31/21), као и Рјешења о именовању Општинског развојног тима за израду Стратегије развоја општине Прњавор за период 2022-2028 (Службени гласник општине Прњавор, број 31/21), као оперативног и координационог тијела задуженог за процес партиципативне израде Стратегије.

Сам поступак израде овог стратешког документа проведен је у складу са Уредбом о стратешким документима у Републици Српској (Службени гласник Републике Српске, број 94/21).

Усклађеност са стратегијама виших нивоа

Секторски циљеви у области економског развоја усклађени су са важећим стратешким документима, правцима развоја и плановима виших нивоа, и то:

Стратешки документ вишег нивоа	Релевантни стратешки циљ, приоритет и/или мјера из стратегије развоја
Стратегија развоја пољопривреде и руралних подручја Републике Српске 2021–2027. година	
Стратешки циљ 1. Повећање обима и продуктивности пољопривредне производње Приоритет: 1.3. Повећање продуктивности у пољопривредној производњи	Стратешки циљ 1. Модернизована индустрија и пољопривреда које креирају производе више вриједности и нуде квалитетна радна мјеста, Приоритет 1.3. Повећана тржишна оријентација пољопривреде
Стратешки циљ 2. Повећање конкурентности и развој ланца вриједности у пољопривредно-прехранбеном сектору Приоритет 2.1. Подршка инвестиционим улагањима у модернизацију пољопривредне производње	Стратешки циљ 1. Модернизована индустрија и пољопривреда које креирају производе више вриједности и нуде квалитетна радна мјеста; Приоритет 1.3. Повећана тржишна оријентација пољопривреде
Стратегија развоја индустрије Републике Српске за период 2021–2027. година	
Стратешки циљ 1. Повећати производњу више фазе прераде Приоритет 1.2. Развој и дигитализација индустрије	Стратешки циљ 1. Модернизована индустрија и пољопривреда које креирају производе више вриједности и нуде квалитетна радна мјеста; Приоритет 1.1. Повећана додана вриједност у индустрији Стратешки циљ 3. Заштићена животна средина уз одрживо кориштење локалних ресурса
Стратешки циљ 4. Повећати инвестиције у индустрију Приоритет 4.2. Привлачење инвестиција у индустрију	Стратешки циљ 1. Модернизована индустрија и пољопривреда које креирају производе више вриједности и нуде квалитетна радна мјеста
Стратегија развоја малих и средњих предузећа Републике Српске за период 2021 – 2027. година	

Стратешки циљ 2. Обновљање и јачање конкурентности МСП-а у глобалним ланцима вриједности	Стратешки циљ 1. Модернизована индустрија и пољопривреда које креирају производе више вриједности и нуде квалитетна радна мјеста, Приоритет 1.1. Повећана додана вриједност у индустрији; Приоритет 1.2. Креирана атрактивна радна мјеста
Стратешки циљ 3. Раст учешћа производа, услуга и сектора заснованих на знању и иновацијама у структури МСП	Стратешки циљ 1. Модернизована индустрија и пољопривреда које креирају производе више вриједности и нуде квалитетна радна мјеста, Приоритет 1.1. Повећана додана вриједност у индустрији; Приоритет 1.2. Креирана атрактивна радна мјеста
Стратегија запошљавања Републике Српске 2021–2027. година	
Стратешки циљеви 1. Повећање запослености продуктивније радне снаге кроз усклађивање понуде и потражње на тржишту рада; Приоритет 1.1. Системска подршка стварању веће додане вриједности у привреди; Приоритет 1.2. Развој инструмената подршке за запошљавање продуктивније радне снаге; Приоритет 1.3. Јачање запошљивости младих 3. Унапређење функционисања тржишта рада и социјалног дијалога; Приоритет 3.3. Унапређење социјалног дијалога на свим нивоима	Стратешки циљ 1. Модернизована индустрија и пољопривреда које креирају производе више вриједности и нуде квалитетна радна мјеста, Приоритет 1.1. Повећана додана вриједност у индустрији; Приоритет 1.2. Креирана атрактивна радна мјеста

Секторски циљеви у области друштвеног развоја усклађени су са важећим стратешким документима, правцима развоја и плановима виших нивоа, и то:

Стратешки документ вишег нивоа	Релевантни стратешки циљ, приоритет и/или мјера из стратегије развоја
Стратегија интегралног управљања водама Републике Српске 2015–2024.	
Општи циљеви: Уређење и рационално коришћење водних ресурса Републике Српске; Заштита вода у оквиру интегралне заштите и унапређења животне средине	Стратешки циљ 2. Висок квалитет садржаја и услуга у локалној заједници; Приоритет 2.3. Унапређене комуналне услуге
Стратегија развоја предшколског, основног и средњег васпитања и образовања Републике Српске за период 2022–2030. године	
Стратешки циљ: 5. Јачање повезаности образовања са тржиштем рада; Приоритети: 5.1. Континуирана сарадња са пословном заједницом; 5.2. Усклађивање наставних програма/модула са потребама тржишта рада; 5.3. Унапређење практичне наставе	Стратешки циљ 2. Висок квалитет садржаја и услуга у локалној заједници; Приоритет 2.1. Обезбијеђено усклађивање образовних програма и потреба привреде
Стратегија унапређења друштвеног положаја лица са инвалидитетом у Републици Српској 2017-2026	
Циљ: Побољшати услове и квалитет смјештаја лица са инвалидитетом у установама социјалне заштите; Развити раличите социјалне услуге које задовољавају потребе лица са инвалидитетом; Промовисати све облике активног учешћа у рехабилитацији и опоравку лица са инвалидитетом	Стратешки циљ 2. Висок квалитет садржаја и услуга у локалној заједници; Приоритет 2.4. Унапређена социјална заштита
Стратегија развоја јавних путева у Републици Српској за период 2016-2025.	

Општи циљ: Ефикасно управљање путном мрежом, које је усклађено према реалним потребама, са стручним и технички опремљеним кадром, те развој путне мреже у Републици Српској до 2025.	Стратешки циљ 2. Висок квалитет садржаја и услуга у локалној заједници; Приоритет 2.3. Унапређене комуналне услуге
---	--

Секторски циљеви у области заштите околиша усклађени су са важећим стратешким документима, правцима развоја и плановима виших нивоа, и то:

Стратешки документ вишег нивоа	Релевантни стратешки циљ, приоритет и/или мјера из стратегије развоја
Стратегија развоја енергетике Републике Српске до 2035. године	
Приоритети/фокуси: Ефикасно коришћење енергије, Даљи развој и имплементација мјера енергетске ефикасности у финалној потрошњи; Енергетска транзиција и одговорност према животnoj средини, Редукција емисије CO₂	Стратешки циљ 3. Заштићена животна средина уз одрживо кориштење локалних ресурса; Приоритет 1.3. Унапређено управљање енергијом у јавном и приватном сектору
Стратегија управљања отпадом за период 2017–2026. године	
Циљеви/приоритети: Повећање покривености услугом сакупљања отпада; Организација разврставања отпада на мјесту настанка и одвојено сакупљање отпада	Стратешки циљ 3. Заштићена животна средина уз одрживо кориштење локалних ресурса; Приоритет 1.1. Унапређен систем управљања чврстим отпадом
Стратегија интегралног управљања водама Републике Српске 2015–2024.	
Општи циљеви: Уређење и рационално коришћење водних ресурса Републике Српске; Заштита вода у оквиру интегралне заштите и унапређења животне средине	Стратешки циљ 2. Висок квалитет садржаја и услуга у локалној заједници; Приоритет 2.3. Унапређене комуналне услуге

Усклађеност са стратешким документима произашлим из процеса европских интеграција

Имплементација Стратегије развоја општине Прњавор може да буде подржана кроз активности ЕУ у БиХ у многим областима, а тренутно су на располагању следећи програми и пројекти: транснационални (Adrion, Дунавски и Медитерански), прекогранични - трилатерални (БиХ-ЦГ-ХР), прекогранични - билатерални (БиХ-ХР), Horizon 2020, COSME, Креативна Европа, Erasmus+, Европа за грађане.

Усклађеност са глобалним циљевима одрживог развоја

Поштовање принципа вертикалне координације, подразумијева и усклађеност са међународно прихваћеним глобалним циљевима одрживог развоја¹. То значи да сви нивои власти у БиХ треба да дефинишу своје приоритете, мјере и активности на начин да истовремено осигурају допринос остваривању циљева одрживог развоја, као и да извјештавају о оствареном напретку. У БиХ утврђена су три правца одрживог развоја (добра управа и управљање јавним сектором, паметан раст и друштво једнаких могућности) и двије хоризонталне теме (улагање у људски капитал и принцип “нико не смије бити искључен”). Наведени правци одрживог развоја, као и хоризонталне теме, на одговарајући начин су рефлектоване кроз процес израде Стратегије, као и у самој Стратегији и Стратегија доприноси остварењу сва три одабрана правца одрживог развоја.

¹ Генерална скупштина Уједињених нација 2015. године усвојила Агенду одрживог развоја до 2030. године и том су приликом све земље чланице, укључујући и БиХ, преузеле обавезу провођења документа Агенде 2030 и глобалних Циљева одрживог развоја (енг. Sustainable Development Goals – SDG). Агенда 2030 се састоји од 17 глобалних циљева и 169 подциљева одрживог развоја који представљају трансформативни план за стварање боље и одрживе будућности.

SDG оквир за БиХ	
<p>Развојни правац: Паметни раст Акцелератор: Повољно окружење за предузетништво и иновације; Унапређење приступа и квалитета образовања и обуке Покретач: Дигитализација економије; Стварање и укључивање у глобалне ланце вриједности; Курикуларна реформа на свим нивоима образовања</p>	<p>Стратешки циљ 1. Модернизована индустрија и пољопривреда које креирају производе више вриједности и нуде квалитетна радна мјеста</p>
<p>Развојни правац: Добра управа и управљање јавним сектором Акцелератор: Ефикасан, отворен, инклузиван и одговоран јавни сектор Покретач: Одговорна управа фокусирана на грађане и пословни сектор</p>	<p>Стратешки циљ 2. Висок квалитет садржаја и услуга у локалној заједници</p>
<p>Развојни правац: Друштво једнаких могућности Акцелератор: Побољшање политика социјалне заштите; Побољшање политика социјалне заштите Покретач: Јачање инфраструктуре и компетенција пружалаца услуга увођењем нових модела пружања услуга; Јачање инфраструктуре и компетенција пружалаца услуга увођењем нових модела пружања услуга</p>	<p>Стратешки циљ 2. Висок квалитет садржаја и услуга у локалној заједници</p>
<p>Развојни правац: Добра управа и управљање јавним сектором Акцелератор: Отпорност на катастрофе Покретач: Социјална заштита за све</p>	<p>Стратешки циљ 2. Висок квалитет садржаја и услуга у локалној заједници</p>
<p>Развојни правац: Паметни раст Акцелератор: Зелени раст и чиста енергија Покретач: Развој „зелених“ вјештина и радних мјеста; Декарбонизација енергетског сектора</p> <p>Развојни правац: Добра управа и управљање јавним сектором Акцелератор: Отпорност на катастрофе Покретач: Несметано пружање услуга и кључних добара</p>	<p>Стратешки циљ 3. Заштићена животна средина уз одрживо кориштење локалних ресурса</p>

II Стратешка платформа

II.1. Кључне историјске чињенице важне за идентитет подручја

Подручје општине Прњавор било је насељено још у праисторијско доба о чему свједоче археолошка налазишта на неколико локалитета. Најзначајнији трагови праисторијске цивилизације пронађени су на брежуљку Лушчић у непосредној близини бање Кулаши гдје су лоцирани остаци насеља из времена крапинског прачовјека, док су у селима Поповићи и Штрпци пронађени артефакти који указују на присуство савременог човјека, тј. *homo sapiens*-а. Први писани траг о насељу Прњавор потиче из 1834. године када се у шематизму Епархије бањалучке овим именом означава постојећа црквена парохија. Интензивнији привредни развој Прњавор доживљава крајем XIX вијека када се на ово подручје, у складу са политиком владајуће Аустроугарске, досељава велики број припадника различитих нација:

Италијана, Украјинаца, Чеха, Словака, Нијемаца, Мађара, Јевреја, Рома и других народа. Пописима становништва који су спроведени крајем XIX и почетком XX вијека, потврђено је присуство 19 различитих нација на овом подручју, а из тог периода остао је назив „Мала Европа“ како и данас означавају овај крај. Завршетком Првог свјетског рата, котар Прњавор као дио Врбаске бановине улази у састав Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, односно касније Краљевине Југославије. Овај период карактерише интензивни привредни и урбани развој, а Прњавор након аграрне реформе постаје средиште среза и административно, културно и образовно средиште. Након Другог свјетског рата, тачније 1951. године, као дио СР БиХ, односно СФРЈ, на површини приближно данашњој, формира се општина Прњавор, а град Прњавор добија функцију општинског административног центра. У протеклих шездесетак година, на овом подручју развијају се значајни привредни капацитети и инфраструктура, а општинско средиште поприма одлике урбаног насеља захваљујући којима у функционалном смислу дјелује на околна насеља.

Подручје данашње општине Прњавор је припадало различитим административним јединицама и државним цјелинама током историје, при чему је дошле до постепене концентрације привредних капацитета и инфраструктуре у насељеном мјесту Прњавор, као општинском центру и једином градском насељу. Посебну карактеристику представља присуство великог броја припадника различитих нација.

II.2. Географске, просторне, природне и климатске особине подручја

II.2.1. Основне карактеристике подручја

Територија општине Прњавор обухвата површину од око 630 km² и налази се у сјеверном дијелу Републике Српске и Босне и Херцеговине, те се граничи са 6 јединица локалне самоуправе – општинама Челинац, Србац, Станари и Теслић, те градовима Дервента и Лакташи. Важно је нагласити да се општина Прњавор налази на ауто-путу који повезује Бањалуку и Добој.

II.2.2. Административно уређење

Општина Прњавор је територијална јединица локалне самоуправе у којој грађани задовољавају своје потребе и учествују у остваривању заједничких и општих интереса, непосредно и посредством демократски изабраних представника. Општина Прњавор се налази у саставу ентитета Република Српска, у држави Босна и Херцеговина.

Према административно-територијалној подјели општину Прњавор чине 64 насељена мјеста која су у саставу 35 мјесних заједница.

Насељена мјеста су: Бабановци, Брезик, Велика Илова, Вршани, Гајеви, Гаљиповци, Горња Илова, Горња Мравица, Горњи Вијачани, Горњи Гаљиповци, Горњи Палачковци, Горњи Смртићи, Горњи Штрпци, Грабик Илова, Гусак, Долине, Доња Илова, Доња Мравица, Доњи Вијачани, Доњи Гаљиповци, Доњи Палачковци, Доњи Смртићи, Доњи Штрпци, Дренова, Јадовица, Јасик, Кокори, Коњуховци, Караћ, Кремна, Кулаши, Лишња, Лужани, Мравица, Мрачај, Мафино Брдо, Мујинци, Насеобина Бабановци, Насеобина Лишња, Насеобина Хрваћани, Ново Село, Околица, Орашје, Отпочиваљка, Парамје, Печенег Илова, Поповићи, Поточани, Присоје, Прњавор, Просјек, Пураћи, Ралутинац, Ратковац, Скакавци, Срповци, Хрваћани, Црквена, Чивчије, Чорле, Шаринци, Шерег Илова, Шибовска и Штивор.

Мјесне заједнице су: Прњавор, Околица, Бабановци, Мафино Брдо, Доњи Гаљиповци, Грабик Илова, Коњуховци, Гаљиповци, Кремна, Штрпци, Кулаши-Поповићи, Присоје, Горњи Вијачани, Доњи Вијачани, Горња Мравица, Доња Мравица, Дренова, Шаринци, Вршани, Кокори, Хрваћани, Поточани, Орашје, Гусак-Гајеви, Црквена, Лишња, Насеобина Лишња, Чорле, Велика Илова, Печенег Илова, Шибовска, Смртићи, Палачковци, Отпочиваљка-Мрачај и Просјек.

Органи општине Прњавор су:

- Скупштина општине Прњавор – представнички орган, орган одлучивања и креирања политике општине Прњавор
- Начелник општине Прњавор – извршни орган, заступа и представља општину, руководи Општинском управом општине Прњавор и одговоран је за њен рад.

Према подацима Републичког завода за статистику Републике Српске (попис из 2013. године) на подручју општине Прњавор живи 34.357 становника. Процјена броја становника Републичког завода за статистику (РЗС) за 2021. годину је 32.309 становника.

Према степену развијености, општина Прњавор спада у развијене општине.

II.2.3. Удаљеност од других центара и саобраћајна повезаност

Општина Прњавор се налази на крајњем истоку бањалучке регије, на правцу исток – запад (Блиски исток – Балкан – Европска унија), те на правцу сјевер – југ (Скандинавско полуострво – Централна Европа – Јадранско море). Општина Прњавор је удаљена 55 km од међународног ауто-пута Београд (Република Србија) – Загреб (Република Хрватска). Важне саобраћајнице за општину Прњавор су: аутопут Бања Лука – Добој (АП-2), магистрални пут првог реда М1-106 Клашнице – Горња Вијака (Прњавор) – Дервента, регионални пут првог реда Р1-2102 Србац – Горња Вијака (Прњавор) – Руданка и Р1-2103 Челинац - Горња Вијака (Прњавор), при чему је градско насеље удаљено од коридора Vc око 42 km ауто-путем, који тангира градско насеље и пролази кроз централни дио општине Прњавор.

Најближи међународни гранични прелази:

- Градишка – међународни гранични прелаз I категорије у друмском саобраћају са Републиком Хрватском (промет лица свих врста робе и превозних средстава), удаљеност 70 km.
- Брод – међународни гранични прелаз II категорије у друмском саобраћају са Републиком Хрватском (промет лица, свих врста превозних средстава и свих врста робе, осим робе која подлијеже плаћању акцизе), удаљеност 55 km,
- Свилај,
- Шамац,
- Рача – међународни гранични прелаз I категорије у друмском саобраћају са Републиком Србијом (промет лица, свих врста робе и превозних средстава), удаљеност 190 km.

Бродски транспорт:

- Лука Шамац – удаљеност 100 km
- Лука Брчко – удаљеност 130 km
- Лука Плоче – удаљеност 376 km
- Лука Сплит – удаљеност 310 km

Жељезнички саобраћај:

Јужним дијелом општине пролази жељезнички правац Добој – Бања Лука. Станице су:

- Кулаши – удаљеност 15 km од центра општине Прњавор
- Присоје – удаљеност 22 km од центра општине Прњавор
- Драгаловци (општина Станари) – удаљеност 17 km од центра општине Прњавор

Аеродроми у окружењу:

- Бања Лука – удаљеност 42 km
- Тузла – удаљеност 108 km
- Сарајево – удаљеност 198 km
- Загреб – удаљеност 197 km
- Београд – удаљеност 255 km

Општина Прњавор је са сусједним општинама повезана мрежом саобраћајница:

- Аутопут Бања Лука – Добој у дужини од 38 km

- Магистрални пут првог реда МI-106 Клашнице – Горња Вијака (Прњавор) – Дервента у дужини од 43 km
- Регионални пут првог реда РI-2103 Челинац - Горња Вијака (Прњавор) у дужини од 40 km
- Регионални пут првог реда РI-2102 Србац– Горња Вијака(Прњавор) –Руданка у дужини од 10km
- Општина Прњавор је испреплетена густом мрежом путева у дужини од 992 km (локални путеви 842 km и некатегоризовани путеви 150 km).

II.2.4. Карактеристике рељефа и надморска висина

Општина Прњавор обухвата плодне долине ријека Укрина, Вијака и Лишња између планина Мотајица (Оштра главица 625 m н.в.) на сјеверу и Љубић (Свињар 594 m н.в.) на југу са просјечном надморском висином око 250 метара. Према дигиталном моделу терена (ДМТ) из 2012. године надморска висина територија општине Прњавор се креће у распону 110 – 594 m надморске висине, а просјечна висина износи 219 m. Низијски терени (испод 200 m) чине 44.47 %, брежуљкасто – брдовити (200 – 500 m) 55.28 %, а планински терени (изнад 500 m) свега 0.25 % територије општине. Веома је битно нагласити постојање још неких рељефних цјелина осим долина већих водотока (Укрина, Вијака и Лишња) и планина Мотајица и Љубић - брдски масив Чавка, долине Илове, Јадовице и Црквене, Гумјерско побрђе и брежуљкаста висија Царева гора.

II.2.5. Основне климатске одреднице

Према свом географском положају општина Прњавор је смјештена на ободу Панонске низије, па сходно томе у простору у коме је смјештена општина Прњавор присутна је умјерено–континентална клима са својим стандардним климатским особинама и факторима који су карактеристични за ову климу. С обзиром на то да подручје општине Прњавор има повољан географски положај, јер се налази на простору сјеверног умјереног климатског појаса, ово подручје карактеришу: доста велика прозачност и појачана циркулација ваздушних маса, свјеже али веома угодно, пријатно и топло прољеће, врло топло и вруће љето, умјерено–прохладна јесен, блага и дуга зима, појава магле са прелаза јесени у зиму, умјерена облачност и умјерена релативна влажност ваздуха. Обзиром да је Хидрометеоролошка станица Прњавор престала са радом крајем 1974. године, од 1975. године па све до данас на подручју општине није вршено званично мјерење наведених климатских елемената, међутим, имајући у виду просторно-географску близину града Добоја, наведени климатски елементи за подручје општине Прњавор, могу се пратити на основу измјерених података Хидрометеоролошке станице Добој у периоду од 1980–2020. године.

Температура ваздуха

Измјерене температуре ваздуха приказане као средње мјесечне и средње годишње температуре преузете су из Хидро-метеоролошког завода Републике Српске за период 1980–2020. године и исте су приказане у наредној табели.

Табела: Приказ средње мјесечне и средње годишње температуре ваздуха за подручје општине Прњавор, ХМС Добој (1980–2020. година)

Средње мјесечне температуре (°C)												Средња годишња
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
0,6	2,4	7,0	11,7	16,2	19,9	21,6	21,2	16,7	11,7	6,4	2,0	11,5

Извор: ХМЗ Република Српска, Бања Лука

На подручју општине, релативно ниске зимске температуре јављају се у децембру и фебруару, а највише температуре јављају се у јуну, јулу и августу, док су средње љетне температуре ваздуха доста високе. Њихов измјерени средњи вишегодишњи просјек износи 21,4 °C. Вишегодишња измјерена средња прољетна температура на овим просторима износила је 11,6 °C. Иста је за 9,8 °C нижа од вишегодишње измјерене просјечне љетне температуре ваздуха, а за 9,9 °C је виша од просјечне

измјерене вишегодишње зимске температуре, измјерене у наведеном временском периоду на подручје општине Прњавор у току године има око 20 дана са измјереним тропским врућинама када температуре прелазе 30 °C.

Вјетрови

На простору општине Прњавор присутни су сви вјетрови (источни, западни, сјеверни и јужни вјетар). На подручју општине Прњавор дувају вјетрови средње јачине. У току године на вјетровите дане отпада око 40%, а 60% дана на овим просторима је без вјетра, преовладавају југозападни и јужни вјетрови. Највећу средњу брзину има западни вјетар који дува брзином од 3,2 m/s, а најмању брзину има источни вјетар на овим просторима који дува брзином од 1,3 m/s. Најмању учесталост појављивања на овим просторима има сјевернозападни вјетар. Његова честина износи свега 9 % (девет промила).

Влажност ваздуха

Влажност ваздуха је варијабилна хидрометеоролошка појава. Она се свагдје на Земљи мијења у складу са природним промјенама годишњих доба.

Табела: Средња мјесечна и средња годишња релативна влажност ваздуха (у %) за ХМС-Добој (1980–2020. година)

Мјесец	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Средња годишња
Влажност ваздуха у %	83,7	79,3	73	71,9	72	74,5	72,9	74,1	78,9	81,7	83,6	85,1	77,6

Извор: ХМЗ Република Српска, Бања Лука

Највећа релативна влажност на овим просторима присутна је у току децембра и јануара, а најмања у току прољетних мјесеци, односно јавља се у априлу и мају. На овим просторима, у просјеку магловито је 93 дана. На локалитетима гдје су изграђени језеро Дренова и рибњак на Укринском Лугу у непосредној близини ових водених површина, нарочито у хладним временским периодима, магла се зна задржати у току цијелог дана, па и дуже по неколико дана. У таквим временским приликама видљивост је смањена на свега 30–50 m.

Табела: Количине падавина

Година	2016	2017	2018	2019	2020
Просјек	80,00	82,90	93,70	78,50	67,10

Извор: ХМЗ Република Српска, Бања Лука

II.2.6. Преглед најзначајнијих природних ресурса на посматраном подручју са степеном њихове истражености или експлоатације

Најзначајнији природни ресурси општине Прњавор су пољопривредно земљиште и шумско богатство, а мањим дијелом хидропотенцијал и минерална налазишта. Укупна површина пољопривредног земљишта на подручју општине износи 42.966 ha или 68,2 % укупне територије. У структури пољопривредног земљишта учешће обрадивих површина износи 91,9%, а у укупно обрадивом земљишту преовлађују орнице и вртови са 89,8 % што указује на велике потенцијале за развој пољопривреде. Потребно је обратити пажњу на земљиште од 1. до 4. категорије јер су то површине које се могу користити за интензивну пољопривредну производњу и прикладне су за култивисање. Оваквог земљишта на подручју општине има 63,90 % док на земљиште са ограниченом могућношћу употребе и земљишта неприкладно за култивисање има 36,10 % али их свакако не треба занемарити као земљишта прикладна за воћарску производњу, сијање травњака, испашу и слично. На подручју општине постоји значајан шумски потенцијал коме погодују подзоласта тла овог подручја. Шуме заузимају укупну површину од 18.098,52 ha или 28,7% од укупне општинске територије. Шуме у

приватној својини простиру се на 7.435,60 ha или 41,09 % укупне шумске површине, а шуме у државном власништву заузимају површину од 10.662,92 ha или 58,91 % од укупног шумског земљишта. Основу површинске хидрографије чини ријека Укрина са притокама: Великом и Малом Укрином, Вијаком, Лишњом, Иловом, Јадовицом и Турјаницом. Укрина протиче југоисточним ободом општине у дужини од 36 km. Поред наведених ријека, укупни водни потенцијал општине чине вјештачко акумулационо језеро „Дренова“ (укупне површине 110 ha, удаљено десетак километара од општинског средишта), као и рибњаци за узгој конзумне рибе у атарима села Доњи Штрпци на Укринском Лугу који имају површину 715 ha.

Општина Прњавор има релативно развијене административне капацитете. Саобраћајна повезаност, унутар општине је добра, док је повезаност са окружењем значајно унапређена у протеклом периоду, изградњом ауто-пута који повезује Бањалуку и Добој, те унапређењем понуде аеродрома у Бањалуци. Рељеф, надморска висина, карактеристике климе и природни ресурси показују значајан потенцијал за развој пољопривреде.

II.3. Демографске карактеристике и кретања

II.3.1. Укупан број становника

Табела – Кретање броја становника

Година	1991.	2013.	2017.	2018.	2019.	2020.
Укупно	47055	34357	33531	33278	32982	32650

Извор: Драшко Маринковић „Дневне миграције становништва општине Прњавор“, стр. 47; Пројекција Републичког завода за статистику Бања Лука (допис број 06.3.04./060-543/21).

II.3.2. Структура становништва

Табела - Старосна и полна структура становништва

Старосне групе	2013.			2017.			2018.			2019.			2020.		
	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ
0-14	2568	2446	5015	2319	2280	4599	2298	2242	4540	2272	2212	4484	2247	2187	4434
15-64	11315	11311	22621	10872	10882	21754	10744	10714	21458	10594	10544	21138	10464	10313	20777
65+	2800	3917	6721	3049	4129	7178	3087	4193	7280	3113	4247	7360	3142	4297	7439
Укупно	16683	17674	34357	16240	17291	33531	16129	17149	33278	15979	17003	32982	15853	16797	32650

Извор: Републички завод за статистику Бања Лука, резултати Пописа становништва 2013. године, Републички завод за статистику, Билтен демографске статистике 2021. друго измијењено издање

Из табеле је видљиво да је у општини Прњавор по полној структури у наведеном периоду становништво женске популације нешто бројније. Та разлика је посебно изражена у старосној групи преко 65 година.

Када је у питању старосна структура становништва, током цијелог наведеног периода евидентан је тренд смањења популације у старосној групи до 14 година, док је популација 65 и више година у сталном порасту.

Табела – Етничка структура становништва

Етничка структура	1991.	2013.
Бошњаци	7143	2749
Хрвати	1721	423
Срби	33508	29478
Остали	4683	1707

Извор: Драшко Маринковић „Дневне миграције становништва општине Прњавор“, стр. 59 Републички завод за статистику Бања Лука, резултати Пописа становништва 2013. године

Из претходне табеле уочљиво је да је према Попису из 2013. године, већинско становништво у општини Прњавор српске националности, као и 1991. године, при чему се удио Срба повећао са 71,21% на 85,80%, Бошњаци чине 8,00% становништва, док су 1991. године чинили 15,18%. Процент Хрвата је 1,23%, а у 1991. години је износио 3,65%. Значајно је напоменути учешће осталих националности у укупној етничкој структури општине. Припадници украјинске, италијанске, чешке, пољске, ромске, црногорске и осталих националности чине 4,22%. Процент оних који се нису изјаснили и непознато чини мање од 1%.

Подручје наше општине су крајем XIX вијека почели насељавати припадници различитих етничких група (углавном из источне и централне Европе), тако да је у пописима са почетка XX вијека евидентирано значајно присуство различитих националности те је Прњавор с правом био познат као „Мала Европа“.

II.3.3. Просторни распоред становништва

По попису становништва који је спроведен 2013. године, општина Прњавор има укупно 34.357 становника, што чини око 3% становништва Републике Српске. У односу на Попис из 1991. године, општина Прњавор има 12.698 становника мање, односно становништво је смањено за око 27%. Смањење броја становника се наставља и у постпописном периоду на шта указују званичне процјене броја становника Завода за статистику Републике Српске.

У последњих тридесетак година дошло је до многих промјена везаних за становништво општине Прњавор. Ту се прије свега мисли на промјену у укупном броју становника, промјенама у структурама становништва (нарочито старосној и структури према активности), израженим миграционим кретањима, као и промјенама везаним за величину и укупан број домаћинстава.

Табела – Број становника у урбаним и руралним насељима

Географска распоређеност	1991.			2013. ²		
	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ
Урбано	3961	4143	8104	3587	4064	7651
Рурално	19845	19106	38951	13088	13618	26706
Укупно	23806	23249	47055	16675	17682	34357

Извор: Драшко Маринковић „Дневне миграције становништва општине Прњавор“, стр. 50; Републички завод за статистику Бања Лука, резултати Пописа становништва 2013. године

Општину Прњавор карактерише већи проценат становника који живи у руралном дијелу општине, како је уочљиво и из претходне табеле. Доступне информације указују да највећи број становника на подручју општине живи у руралним насељима, али је у последње вријеме примјетан тренд демографског пражњења, нарочито насеља удаљенијих од општинског центра. Као посљедица миграција село-град и процеса урбанизације у односу на 1991. годину порастао је број становника у приградским насељима и самом општинском сједишту.

Кретање броја домаћинстава прати кретање броја становника. Укупан број домаћинстава 2013. године је 12.166 а просјечан број чланова по једном домаћинству је 2,82. У односу на 1991. годину, број домаћинстава је смањен за око 5%. Удио самачких у укупном броју домаћинстава је релативно висок и износи око 24%, односно, свако четврто домаћинство на подручју општине Прњавор је самачко домаћинство.

Табела – Упоредни преглед броја становника по насељеним мјестима (1991.-2013. година)

Редни број	Насељено мјесто	Број становника 1991. године	Број становника 2013. године
------------	-----------------	------------------------------	------------------------------

² Обзиром да Републички завод за статистику не прикупља податке о броју становника према типу насеља и не врши њихову процјену по општинама, не располажемо новијим подацима.

1.	Бабановци	398	188
2.	Брезик	304	125
3.	Велика Илова	1.041	699
4.	Вршани	722	372
5.	Гајеви	191	148
6.	Гаљиповци	400	186
7.	Горња Илова	1.391	754
8.	Горња Мравица	782	578
9.	Горњи Вијачани	1.074	621
10.	Горњи Гаљиповци	339	250
11.	Горњи Палачковци	1.235	821
12.	Горњи Смртићи	1.443	1.084
13.	Горњи Штрпци	1.356	1.157
14.	Грабик Илова	839	530
15.	Гусак	237	179
16.	Долине	193	167
17.	Доња Илова	817	511
18.	Доња Мравица	448	386
19.	Доњи Вијачани	1.700	1.195
20.	Доњи Гаљиповци	426	433
21.	Доњи Палачковци	568	359
22.	Доњи Смртићи	672	452
23.	Доњи Штрпци	1.516	1.061
24.	Дренова	864	446
25.	Јадовица	93	63
26.	Јасик	227	282
27.	Караћ	96	111
28.	Кокори	606	358
29.	Коњуховци	1.455	1.029
30.	Кремна	1.155	847
31.	Кулаши	1.234	477
32.	Лишња	1.847	891
33.	Лужани	179	209
34.	Маћино Брдо	170	231
35.	Мравица	548	288
36.	Мрачај	219	135
37.	Мујинци	260	181
38.	Насеобина Бабановци	506	673
39.	Насеобина Лишња	477	277
40.	Насеобина Хрваћани	140	73
41.	Ново Село	168	88
42.	Околица	529	824
43.	Орашје	363	169
44.	Отпочиваљка	229	124
45.	Парамје	289	175
46.	Печенег Илова	1.287	841
47.	Поповићи	951	548
48.	Поточани	597	842
49.	Прњавор	8.104	7.651
50.	Просјек	476	302
51.	Пураћи	426	269
52.	Ралутинац	94	48
53.	Ратковац	349	598
54.	Скаваци	365	227
55.	Срповци	305	161
56.	Хрваћани	670	405
57.	Црквена	721	468

58.	Чивчије	374	228
59.	Чорле	632	395
60.	Шаринци	862	510
61.	Шерег Илова	449	306
62.	Шибовска	249	232
63.	Штивор	402	119
УКУПНО		47.055	34.357

Извор: Драшко Маринковић „Дневне миграције становништва општине Прњавор“, стр. 51
Републички завод за статистику, резултати Пописа становништва 2013. године

Према административно-територијалној подјели општину Прњавор чине 64 насељена мјеста која су у саставу 35 мјесних заједница. У односу на попис из 2013. године број насељених мјеста је 2018. године увећан за једно и то Присоје. Из претходне табеле видљиво је да је већина насеља у међупописном периоду забиљежила пад броја становника, те у чак 54 има депопулациони карактер што је око 85% општинског простора. Пораст броја становника забиљежен је у свега девет насељених мјеста. Ријеч је о насељеним мјестима у приградском подручју и насељима смјештеним уз најзначајније путне правце. Једна од карактеристика насеља са позитивном међупописном промјеном је и та да се у већини тих насеља населио одређен број избјеглог и расељеног становништва, што упућује на закључак да је на пораст становништва утицала миграциона компонента. Број насеља са више од 1.000 становника смањен је са 14 колико их је било 1991. године на свега 6 у 2013. години (укључујући и градско насеље Прњавор). Удио малих и патуљастих насеља је са 49% 1991. године порастао на 65% 2013. године.

Евидентне промјене у кретању становништва које су се десиле у последњих тридесетак година резултат су раслојавања домаћинства, односно, смањења просјечног броја чланова домаћинства, повећања броја самачких домаћинства и насељавања становништва у ужу градску зону. Све ово указује на дугорочно неодрживу демографску ситуацију те је неопходно стратешки приступити рјешавању евидентираних демографских проблема.

II.3.4. Природни прираштај становништва

Табела – Природно кретање становништва

Година	Рођени	Умрли	Природни прираштај	Стопа на 1000 становника		
				Рођени	Умрли	Пр. прираштај
2013.	311	480	-169	9,1	14,0	-4,8
2017.	296	455	-159	8,8	13,6	-4,8
2018.	278	508	-230	8,4	15,3	-6,9
2019.	271	511	-240	8,2	15,5	-7,3
2020.	262	571	-309	8,0	17,5	-9,5

Извор: Републички завод за статистику Бања Лука, резултати Пописа становништва 2013. године, Билтен демографска статистика 2021. друго измијењено издање

Анализа основних компоненти природног кретања становништва општине Прњавор указује на озбиљне проблеме у демографском развоју. Ниво наталитета је изузетно низак, а према подацима Завода за статистику из године у годину број рођених се смањује, док је, с друге стране евидентан пораст броја умрлих. Разлози оваквог стања су у уској вези са неповољном старосном структуром и све израженијим процесом старења становништва општине.

Још од 2003. године број умрлих је већи од броја рођених и тај негативни однос је константно присутан. Према подацима републичког Завода за статистику у 2020. години у општини Прњавор умрло је 571 лице, што је за 309 више него што се родило беба, односно стопа природног прираштаја је износила - 9,5‰, што је до сада најнижа регистрована стопа.

II.3.5. Миграције становништва

За потпуну спознају о кретању броја становника на подручју општине неопходно је сагледати механичку компоненту, односно миграције становништва. Из званичних публикација надлежних институција БиХ и РС које се баве анализом миграционих кретања могуће је анализирати само стање у области унутрашњих миграција а оне су за подручје општине Прњавор приказане у сљедећој табели.

Табела – Унутрашње миграције

Година	Досељени у општину	Одсељени из општине	Миграциони салдо
2013.	194	192	2
2014.	155	209	-54
2015.	175	188	-13
2016.	153	203	-50
2017.	128	193	-65
2018.	133	186	-53
2019.	90	158	-68
2020.	131	179	-48

Извор: Резултати Пописа становништва из 2013. године, Републички завод за статистику, билтен демографске статистике 2021.

На основу података из претходне табеле може се закључити да је миграциони салдо последњих година негативан, односно, у посматраном периоду подручје општине Прњавор напустило је више становника него што се у међувремену доселило.

II.3.6. Процјена броја становника који живе у дијаспори

Иако не располажемо званичним подацима о осталим врстама миграционих кретања евидентно је да су миграције присутне и да тиме значајно утичу на кретање броја становника, као и на структуре становништва општине. Углавном су то миграције економског карактера (становништво млађе животне доби одлази у потрази за послом). Процјењује се да преко 5000 становника са подручја општине Прњавор живи и ради у земљама Западне Европе.

У периоду 2017-2020. година је присутан тренд смањења броја становника, при чему је, током цијелог наведеног периода, евидентан тренд смањења популације у старосној групи до 14 година, док је популација 65 и више година у сталном порасту.

Становништво српске националности чини 85,80% становништва, а значајно је учешће осталих националности у укупној етничкој структури општине, гдје припадници украјинске, италијанске, чешке, пољске, ромске, црногорске и осталих националности чине 4,22%.

Општину Прњавор карактерише већи проценат становника који живи у руралном дијелу општине, али је у последње вријеме примјетан тренд демографског пражњења, нарочито насеља удаљенијих од општинског центра. Кретање броја домаћинстава прати кретање броја становника, а удио самачких у укупном броју домаћинстава износи око 24%. Удио малих и патуљастих насеља у 2013. години је 65%. Присутно је насељавање становништва у ужу градску зону.

Природни прираштај у периоду 2017-2020. је негативан, као и миграциони салдо, гдје се може уочити да становништво млађе животне доби одлази у потрази за послом.

II.4. Стање и кретање на тржишту рада

II.4.1. Укупан број запослених

Табела: Укупан број запослених особа																	
2016			2017			2018			2019			2020			2021		
М	Ж	С	М	Ж	С	М	Ж	С	М	Ж	С	М	Ж	С	М	Ж	С
3436	3040	6476	3657	3119	6776	3675	3276	6951	3752	3503	7255	3835	3459	7294	3828	3684	7512

Извор: Пореска управа РС

Табела: Број запослених у привредним друштвима - класификовани по дјелатностима			
ВРСТА ПРИВРЕДНЕ ДЈЕЛАТНОСТИ	2018	2019	2020
Пољопривреда, лов и рибарство	33	33	41
Вађење руда и камена	0	0	0
Перађивачка индустрија	1960	1929	1949
Водоснабдијевање, отпадне воде и управљање отпадом	129	130	132
Производња и опскрба електричном енергијом, плин	0	0	0
Грађевинарство	223	230	237
Трговина на велико и мало и одржавање	951	1126	1256
Пружање услуга смјештаја, припрема и услуживање хране	51	60	58
Превоз и складиштење	112	124	109
Информације и комуникације	42	44	48
Финансијско посредовање	0	0	0
Некретнине, изнајмљивање и пословне услуге	6	5	4
Стручне научне и техничке дјелатности	81	89	89
Административне и помоћне услужне дјелатности	4	6	6
Јавна управа и одбрана	0	0	0
Образовање	10	20	22
Здравство и социјални рад	227	244	233
Умјетност, забава и рекреација	0	0	0
Остале услужне активности	6	5	6
Дјелатности домаћинства	0	0	0
Екстериторијалне организације и тијела	0	0	0
Укупно	3835	4045	4190

Извор: Dun & Bradstreet д.о.о. (на основу података АПИФ)

II.4.2. Укупан број незапослених

Табела: Број регистрованих незапослених особа према образовној структури						
Образовна структура	2017	2018	2019	2020		
	Σ	Σ	Σ	М	Ж	Σ
НКВ	337	243	197	118	81	199
КВ	921	653	575	229	178	407
ВКВ	35	12	8	3	0	3
ССС	656	530	476	105	234	339
ВШС	21	55	13	9	33	42
ВСС	195	134	137	28	70	98
Магистри, доктори наука	5	9	13	1	5	6
Укупно	2170	1636	1419	493	601	1094

Извор: Републички завод за статистику РС

Табела: Број регистрованих незапослених особа према старосној структури						
Старосна структура	2017	2018	2019	2020		
	Σ	Σ	Σ	М	Ж	Σ
15-18	0	0	0	0	0	0
18-35	1041	816	619	163	306	469

35-45	443	320	312	73	139	212
45-55	436	311	281	134	96	230
55-65	249	189	207	123	60	183
65+	1	0	0	0	0	0
Укупно	2170	1636	1419	493	601	1094

Извор: Републички завод за статистику РС

II.4.3. Просјечна нето и бруто плата

Табела: Просјечна мјесечна нето плата					
Година	2016	2017	2018	2019	2020
Просјечна мјесечна плата	677	676	706	773	825

Извор: Републички завод за статистику РС

Табела: Просјечна мјесечна бруто плата					
Година	2016	2017	2018	2019	2020
Просјечна мјесечна плата	1085	1080	1112	1191	1274

Извор: Републички завод за статистику РС

II.4.4. Укупан број пензионера

Табела: Полна структура и структура по врстама пензије

	2016				2017				2018				2019				2020			
	Број			Просјек	Број			Просјек	Број			Просјек	Број			Просјек	Број			Просјек
	М	Ж	Σ		М	Ж	Σ		М	Ж	Σ		М	Ж	Σ		М	Ж	Σ	
Старосна	1496	738	2234	296,53	1593	778	2371	300,56	1666	824	2490	312,49	1774	885	2659	317,78	1835	916	2751	328,06
Инвалидска	594	201	795	261,47	600	200	800	268,24	590	195	785	277,24	578	203	781	289,66	584	204	788	304,17
Породична			1513	231,18			1525	236,59			1523	245,75			1500	253,43			1488	258,32

Извор: Фонд за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске

У табеларном приказу броја пензионера који примају старосну пензију за период 2016-2020. година, уочава се стални пораст броја особа које имају право на пензијски доходак. У истом периоду, број пензионера који примају инвалидску пензију је приближно константан, са малим варијацијама, док се број прималаца породичне пензије незнатно смањило.

Посматрајући полну структуру види се израженији број мушких особа које остварују право на пензијски доходак у односу на особе женске популације (М 75 %, Ж 25%).

Од 2016. године када је просјечна старосна пензија износила 296,53 КМ, уочава се сталан пораст пензије из године у годину, па је тај износ у 2020. години износио 328,06 КМ. Такође и просјечна инвалидска и породична пензија се у овом периоду повећавале за мањи износ. Међутим, износи просјечних пензија су и даље недовољни за задовољење основних потреба пензионера.

Највећи број запослених је у прерађивачкој индустрији, а слиједе трговина, здравство и социјални рад, грађевинарство и превоз и складиштење, а укупан број запослених у протеклом периоду се повећава. Број незапослених се смањује, а највише је КВ стручне спреме, док је према старосној структури највише незапослених старости 18-35 година. Просјечна мјесечна нето плата се у периоду 2017-2020. године повећава и у 2020. години износи 825 КМ, што је ниже од просјека у Републици Српској који износи 956 КМ.

II.5. Стање привреде и економска кретања

II.5.1. Број и структура предузећа

Табела: Број регистрованих привредних друштава – класификована по броју запослених				
Врста предузећа	2017	2018	2019	2020
Микро (до 9 запослених)	183	175	175	178
Мала (од 10 до 49 запослених)	39	40	40	41
Средња (50-250 запослених)	8	14	14	14
Велика (преко 250 запослених)	2	2	3	3
Укупно	232	231	232	236

Извор: Dun & Bradstreet д.о.о. (на основу података АПИФ)

Табела: Број регистрованих предузетничких радњи – класификоване по дјелатностима			
ВРСТА ПРИВРЕДНЕ ДЈЕЛАТНОСТИ	2018	2019	2020
Пољопривреда, лов и рибарство	14	12	9
Вађење руда и камена	0	0	0
Перађивачка индустрија	92	105	111
Водоснабдијевање, отпадне воде и управљање отпадом	4	6	8
Производња и опскрба електричном енергијом, плин	0	0	0
Грађевинарство	29	31	39
Трговина на велико и мало и одржавање	264	270	261
Пружање услуга смјештаја, припрема и услуживање хране	122	120	114
Превоз и складиштен	43	42	41
Информације и комуникације	3	5	6
Финансијско посредовање	4	4	4
Некретнине, изнајмљивање и пословне услуге	25	27	29
Стручне научне и техничке дјелатности	12	12	17
Административне и помоћне услужне дјелатности	4	8	7
Јавна управа и одбрана	0	0	0
Образовање	6	7	7
Здравство и социјални рад	0	0	0
Умјетност, забава и рекреација	2	2	4
Остале услужне активности	62	70	69
Дјелатности домаћинства	0	0	0
Екстериторијалне организације и тијела	0	0	0
Укупно	686	721	726

Извор – Општинска управа општине Прњавор

II.5.2. Кретање укупних прихода пословних субјеката

Табела: Приходи привредних друштава - класификовани по дјелатностима			
ВРСТА ПРИВРЕДНЕ ДЈЕЛАТНОСТИ	2018	2019	2020
Пољопривреда, лов и рибарство	10,591,101.00	10,195,007.00	12,893,665.00
Вађење руда и камена	0.00	0.00	0.00
Перађивачка индустрија	222,871,737.00	219,791,912.00	222,347,227.00
Водоснабдијевање, отпадне воде и управљање отпадом	4,359,108.00	4,107,491.00	4,417,039.00

Производња и опскрба електричном енергијом, плин	0.00	0.00	0.00
Грађевинарство	18,938,246.00	22,623,729.00	23,224,115.00
Трговина на велико и мало и одржавање	458,388,120.00	484,045,393.00	478,723,457.00
Пружање услуга смјештаја, припрема и услуживање хране	1,978,669.00	2,411,273.00	1,688,524.00
Превоз и складиштен	12,960,822.00	12,972,380.00	11,026,252.00
Информације и комуникације	1,304,496.00	1,226,722.00	1,355,635.00
Финансијско посредовање	0.00	0.00	0.00
Некретнине, изнајмљивање и пословне услуге	715,058.00	677,977.00	611,124.00
Стручне научне и техничке дјелатности	4,410,262.00	4,982,620.00	4,612,372.00
Административне и помоћне услужне дјелатности	1,292,931.00	985,798.00	2,073,609.00
Јавна управа и одбрана	0.00	0.00	0.00
Образовање	272,537.00	308,115.00	301,438.00
Здравство и социјални рад	7,897,365.00	8,172,020.00	8,083,532.00
Умјетност, забава и рекреација	11,830.00	13,436.00	7,617.00
Остале услужне активности	284,983.00	628,110.00	600,358.00
Дјелатности домаћинства	0.00	0.00	0.00
Екстериторијалне организације и тијела	0.00	0.00	0.00
Укупно	746,277,265.00	773,141,983.00	771,965,964.00

Извор: Dun & Bradstreet д.о.о. (на основу података АПИФ)

Табела: Нето профит привредних друштава - класификован по дјелатностима			
ВРСТА ПРИВРЕДНЕ ДЈЕЛАТНОСТИ	2018	2019	2020
Пољопривреда, лов и рибарство	420,135.00	401,502.00	512,856.00
Вађење руда и камена	0.00	0.00	0.00
Перађивачка индустрија	22,990,304.00	17,697,506.00	21,344,664.00
Водоснабдијевање, отпадне воде и управљање отпадом	289,651.00	80,742.00	180,498.00
Производња и опскрба електричном енергијом, плин	0.00	0.00	0.00
Грађевинарство	918,015.00	1,268,594.00	2,082,887.00
Трговина на велико и мало и одржавање	16,739,400.00	20,084,067.00	18,757,288.00
Пружање услуга смјештаја, припрема и услуживање хране	334,570.00	432,362.00	0.00
Превоз и складиштење	772,898.00	757,278.00	486,612.00
Информације и комуникације	285,511.00	89,299.00	155,254.00
Финансијско посредовање	0.00	0.00	0.00
Некретнине, изнајмљивање и пословне услуге	32,583.00	56,491.00	0.00
Стручне научне и техничке дјелатности	809,337.00	1,103,697.00	1,056,765.00
Административне и помоћне услужне дјелатности	743,894.00	508,575.00	673,988.00
Јавна управа и одбрана	0.00	0.00	0.00
Образовање	11,737.00	3,688.00	16,922.00
Здравство и социјални рад	1,248,683.00	897,894.00	739,337.00
Умјетност, забава и рекреација	2,997.00	165.00	0.00

Остале услужне активности	11,495.00	14,016.00	18,645.00
Дјелатности домаћинства	0.00	0.00	0.00
Екстериторијалне организације и тијела	0.00	0.00	0.00
Укупно	45,611,210.00	43,395,876.00	46,025,716.00

Извор: *Dun & Bradstreet* д.о.о. (на основу података АПИФ)

II.5.3. Спољнотрговинска размјена и најзначајнији извозни производи и предузећа

Табела - Спољно-трговинска размјена општине Прњавор

	2016	2017	2018	2019	2020
УВОЗ (КМ)	115.232.000	121.744.000	126.187.000	133.083.000	144.107.000
ИЗВОЗ (КМ)	192.754.236	204.572.647	223.509.000	213.199.000	229.537.000

Извор: *Привредна комора РС*

Према расположивим подацима, општина Прњавор је један од лидера у регији када је ријеч о извозу производа. Главни извозни сектори су дрвопрерада, металопрерада и прехранбени сектор. Земље у које се највише извози производа су: Србија, Њемачка, Италија, Аустрија, Хрватска, УНМИК итд.

Најзначајнија предузећа извозници су: Topling, Dis Eurostandard, Fero Stil Mont, Standard, Export City, Mladegs, Trivas, Leburic, Komerc Mali, Armako итд.

II.5.4. Веће инвестиције које су реализоване на посматраном подручју или су у току

Пословне зоне и привлачење инвеститора

Пословно-туристичка зона Вијака површине 322,14 ха (површина пословне зоне је око 120 ха) се налази у близини магистралног пута Бањалука - Прњавор - Дервента (магистрални пут првог реда М1-106) и раскрснице магистралног пута првог реда М1-106 са регионалним путем првог реда Р1-2102 (Србац – Прњавор - Добој) и Р1-2103 (Челинац – Прњавор – Србац), те ауто пута Бања Лука - Добој. Предметну локацију пресеца на два дијела траса аутопута Бања Лука-Добој. Регулациони план пословно- туристичке зоне „Вијака“ усвојен је за период 2013-2023. година. Усвојена је Измјена и допуна дијела Регулационог плана пословно-туристичке Зоне Вијака, Измјена 1, због измјештања дијела трасе 110kV далеководне линије Дервента – Прњавор. Измјена 2 донесена је 2019. године, због изградње спортско-рекреативне зоне, коју чини спортски фудбалски центар, спортска дворана, са спортским теренима на отвореном (тенис, одбојка, кошарка). Дио ове зоне чини и комплекс три базена: дјечији димензија 12,50 x 12,50 m; те два велика: полуолимпијски 25,00 x 12,50 m и олимпијски 25,00 x 50,00 m са трибинама, те поплочаним и озелењеним простором за сунчање. У западном дијелу обухвата је планиран хотел спратности П+2, за око 100 кревета, односно 50 смјештајних јединица. Од комуналне инфраструктуре везане за ову пословну зону изграђен је дистрибутивни цјевовод за водоснабдијевање индустријске зоне, као и доведена електрична енергија путем 20 kV подземног кабла. Још увијек није изграђена саобраћајница кроз пословну зону, као и одводња отпадних и оборинских вода. Ријешени су имовински односи за катастарску општину Штрпци унутар пословне зоне и она је у процесу продаје и изградње, док је рјешавање дијела пословне зоне који се односи на катастарску општину Вучијак у току.

Тренутно, у зони већ послују два пословна субјекта, док су друга два пословна субјекта у фази изградње својих објеката. Поред тога, још осам парцела у зони је продано инвеститорима, а воде се интензивни разговори са још неколико њих.

Друге пословне зоне на територији општине Прњавор су:

- Пословна зона у обухвату Регулационог плана „Коотеп“
- Пословна зона у обухвату Регулационог плана у зони утицаја магистралног пута М16.1 Клашнице -Дервента (садашња ознака магистрални пут првог реда М1-106), територија општине Прњавор

- Пословна зона у обухвату Регулационог плана „Јелшинград“
- Пословна зона у обухвату Регулационог плана „Силос“.

Продаја парцела је регулисана Правилником о условима и начину отуђења непокретности у својини општине Прњавор, у циљу реализације инвестиционог пројекта од посебног значаја за локални економски развој (уз посебне услове испод тржишне цијене, а величину парцела могуће је прилагодити свим потребама инвеститора).

За потребе стварања повољног пословног окружења и привлачења инвеститора у општину Прњавор, израђена је интернет страница www.investprnjavor.com.

Такође, реализацијом пројекта Регулаторне реформе инвеститорима је омогућено смањење трошкова и ризика пословања кроз поједностављење административних поступака у надлежности општине и смањење цијене услуга општинске администрације, скраћење рокова рјешавања захтјева, те транспарентан приступ информацијама кроз успоставу Е-регистра доступног на званичној web страници општине www.opstinarprnjavor.net. Кроз рад Привредног савјета тј. кроз дијалог јавног и приватног сектора заједнички се ради на унапређењу предузетништва и конкурентности предузећа и привредном и друштвеном развоју општине.

II.5.5. Пољопривредни потенцијали и производи

Систем пољопривредне производње у БиХ се постепено мијења услед конкурентног притиска проузрокованог интегрисањем регионалних тржишта и увођењем бесцаринског приступа држава чланица ЕУ тржиштима у БиХ. Развој пољопривреде и руралних подручја општине је конципиран тако да подржава прилагођавање таквим промјенама у складу са приоритетима развоја дефинисаним на локалном нивоу кроз оне видове пољопривредне производње који имају капацитет ширења прије свега сточарске производње, повртларске и воћарске производње, а ратарства у смислу обезбјеђења хране за људе и исхрану домаћих животиња односно мање као посебну робну производњу.

Пољопривреда

Одјељење за пољопривреду, водопривреду и шумарство Општинске управе општине Прњавор обавља административне послове, а има и савјетодавну и едукативну улогу, односно пружа стручне савјете пољопривредним произвођачима, организује предавања, курсеве, одласке, сајмове, изложбе и научне скупове за пољопривредне произвођаче, као и еколошко-едукативни аспект бављења пољопривредом у смислу начина у употребе заштитних средстава у овој области према принципима интегралне и органске заштите пољопривредних усјева.

Према евиденцији Агенције за посредничке, информатичке и финансијске услуге (АПИФ) у Регистар пољопривредних газдинстава и Регистар корисника подстицајних средстава закључно са 31.12. 2021. године регистровано је укупно 2327 пољопривредна газдинстава, од чега је:

• Некомерцијалних газдинстава	2086
• Комерцијалних газдинстава	217
• Правних лица - предузетници	24

Према евиденцији Одјељења за пољопривреду, водопривреду и шумарство Општинске управе општине Прњавор на подручју општине регистроване су три пољопривредне задруге: „33 Кооператива“, „33 Еуроаграр“ и „33 Нови Агроврх“, чија је основна дјелатност организација производње и откуп производа из примарне пољопривредне производње, трговина и промет репроматеријала за сјетву (минерално ђубриво, сјеменски материјал, заштитна средства), те продаја сточне хране, садница воћа и друго, те Пољопривреда задруга „ГЛАЖ“ п.о. Прњавор, чија је основна дјелатност производња, откуп и складиштење воћа.

Према евиденцији Одјељења за пољопривреду, водопривреду и шумарство Општинске управе општине Прњавор на територији општине постоје четири хладњаче за воће и то:

- МИГО – ЛД д.о.о. ПРЊАВОР, Горњи Штрпци, капацитет хладњаче 600 – 700 тона,
- газдинство у Горњој Мравици, капацитет хладњаче 30-40 тона,
- газдинство у Доњим Палачковцима, капацитет хладњаче 20 тона,

- газдинство у Гаљиповцима, капацитет хладњаче 20-30 тона.

Према евиденцији Одјељења за пољопривреду, водопривреду и шумарство Општинске управе општине Прњавор на територији општине постоје двије сушаре за воће на два пољопривредна газдинства у Гаљиповцима и Доњим Палачковицима, капацитета од по 300 килограма, те више екструдера за цијеђење уља и термичку обраду соје, сунцокрета и уљане репице. На подручју општине Прњавор регистрована је једна сирана под називом „Сирана Миланковић“, која се налази у Доњим Палачковцима. Сирана тренутно прерађује око 1.000 литара млијека дневно, у зависности од потреба тржишта. У сирани се прерађује кравље млијеко, а производи три врсте производа: седам врста сирева, три врсте кајмака и три врсте намаза.

На територији општине Прњавор тренутно раде три пољопривредна предузећа која се баве откупом и сушењем кукуруза и пшенице: Д.О.О. „Млинпек“, „Живанић ДС“ и „МС Компанија“, Велика Илова.

Стање земљишних ресурса

Табела: Стање земљишних ресурса по катастарским културама и власничкој структури

Категорија земљишта	Површина (ха)					
	Приватно	%	Јавно/Државна и општинска својина	%	Укупно	% у односу на укупну површину земљишта
1	2	3=4*100/6	4	5=4*100/6	6	7=6*100/62.996
Оранице и вртови	32.061	91,16	3.110	8,84	35.171	55,83
Воћњаци	2.121	97,07	64	2,93	2.185	3,47
Виногради	22	95,65	1	4,35	23	2,86
Ливаде	1.656	92,05	143	7,95	1.799	2,86
Укупно обрадиво земљиште	35.860	91,53	3.318	8,47	39.178	62,19
Пашњаци	1.801	62,80	1.067	37,20	2.868	4,55
Рибњаци	2	0,33	603	99,67	605	0,96
Трстици	3	100,00	0	0,00	3	0,00
Укупно пољопривредно земљиште	37.666	88,31	4.988	11,69	42.654	67,71
Шуме	7.422	42,77	9.930	57,23	17.352	27,54
Неплодно земљиште	1.015	33,95	1.975	66,05	2.990	4,75
Укупно	46.103	73,18	16.893	26,82	62.996	100,00

Извор: Републичка управа за геодетско и имовинско-правне послове РС, ПЈ Прњавор, с тим да су умањене површине обрадивог и шумског земљишта на уштрб издатих пољопривредних сагласности и повећана површина под неплодним земљиштем за период од 2009-2021. година.

Табела – Величина земљишних посједа према власничкој структури

Површина (ха)	Власништво		Укупно
	Приватно (број посједника)	Јавно	
0 – 2	14.408	0	14.408
2 – 5	5.318	0	5.318
5+	2.759	6	2.765
Укупно:	22.485	6	22.491

Извор: Републичка управа за геодетско и имовинско-правне послове РС, ПЈ Прњавор

Велики проблем пољопривредне производње на подручју општине представља уситњеност земљишних посједа. Према подацима РУГИП и евиденцијама АПИФ долазимо до податка да је просјечна величина посједа по домаћинству на подручју општине износи око 3,5 ха. Такође треба имати на уму да се тренд уситњавања посједа наставља и да ће се исти настављати и у будућем времену прије свега због законске регулативе која прати област насљеђивања имовине.

Извор: Одјељење за пољопривреду, водопривреду и шумарство општине Прњавор

Према ранијим анализама Одјељења за пољопривреду, водопривреду и шумарство утврђено је да око 5,0 % газдинстава има већи посјед од 8,0 ha, а највише је газдинстава са посједом величине до 3,0 ha (укупно 55,00 % газдинстава).

Табела: Стање земљишних ресурса по бонитетним класама

КЛАСА ЗЕМЉИШТА	% ЗАСТУПЉЕНОСТ
I	0,70
II	13,50
III	31,70
IV	18,00
V-VIII	36,10
УКУПНО	100,00

Извор: Републичка управа за геодетско и имовинско-правне послове РС, ПЈ Прњавор

Извор: Просторни план општине Прњавор

Потребно је обратити пажњу на земљиште од 1 до 4 категорије, јер то су површине које се могу користити за интензивну пољопривредну производњу и прикладна су за култивисање. Оваквог земљишта на подручју општине има 63,90% док на земљиште са ограниченом могућношћу употребе и земљишта неприкладног за култивисање има 36,10% али их свакако не треба занемарити као земљишта прикладна за воћарску производњу, сијање травњака, испашу и слично.

Сточарство

Подаци о сточном фонду на подручју општине, на дан 31.12.2020. године, су сљедећи: 10.695 говеда, 23.135 свиња, 33.695 оваца, 820 коза, 465 коња, 3.075.950 живине. Такође, на подручју општине је

4.825 кошница, а производња меда је 7.237,50 kg (количина меда је процијењена по 1,50 kg по једној кошници због изразито сушне године и лошег стања биљне флоре (извор података Републички завод за статистику РС).

Предузеће Рибњак а.д. Прњавор управља рибњаком површине 638 ha и има потенцијал производње од око 750 тона годишње, од чега је 500 тона конзумне рибе, а остатак чини производња рибље млађи.³

Дакле, окосницу сточарске производње чини говедарство и перадарство као двије најразвијеније пољопривредне производње у области сточарства, као и овчарство које се постепено развија у протеклом периоду.

У следећој табели дат је преглед броја сточних грла обухваћених програмом подстицаја из које се види да се ова производња према показатељима из Програма подстицаја задржава на приближно истим нивоима као што је то било и ранијих година..

Табела – Број сточних грла обухваћених програмом подстицаја

Р/б	Врста стоке	2018.	2019.	2020.	2021.
1	Музне краве	1805	1790	1829	1923
2.	Товна јунад	714	546	530	548
3.	Расплодне свиње	529	500	547	550
4.	Товне свиње	605	354	773	417
5.	Овце	5309	4730	5469	7470

Извор: Одјељење за пољопривреду, водопривреду и шумарство општине Прњавор

Општина има производњу од преко 11 милиона литара млијека у току једне календарске године и према показатељу количине откупљеног млијека годишње општина Прњавор заузима 3. мјесто у Републици Српској. Млијеко које се произведе на подручју општине Прњавор тренутно се предаје у три мљекаре („Млијекопродукт“ из Козарске Дубице, „Инмер“ из Градачац, „Млијечној индустрији 99“ д.о.о Градачац) и сирани „Сирана Миланковић“ Прњавор. За мљекару „Млијекопродукт“ из Козарске Дубице од фармера млијеко сакупља девет сакупљача млијека, а за мљекару „Инмер“ из Градачац млијеко од фармера сакупљају два сакупљача млијека и по један сакупљач за „Млијечну индустрију 99“ д.о.о Градачац и сирану „Сирана Миланковић“ Прњавор. У 2021. године са подручја општине Прњавор од фармера је откупљено 10.050.584 литара млијека и предано наведеним прерађивачима. Одређени број пољопривредних произвођача не предаје млијеко мљекарама већ га користи за прављење сирева, кајмака и других производа.

Табела – Количина откупљеног млијека на подручју општине Прњавор

Година	2018.	2019.	2020.	2021.
Количина	9.500.000	9.221.574	10.418.804	10.050.584

Извор: Одјељење за пољопривреду, водопривреду и шумарство општине Прњавор

Према броју грла на фармама, а сходно минималним критеријумима за остваривање права на овај вид подстицаја, фарме говеђе дијелимо на следећи начин:

Табела: Преглед фарми говеђих музних грла на подручју општине Прњавор са пет и више грла

Ред. бр.	Број грла на фармама	Број фарми	Број грла на фармама
1	5	45	225
2	6 -10	65	465
3	10-20	46	599
4	20-50	6	157
5	Више од 50	7	477
	Укупно	169	1923

Извор: Одјељење за пољопривреду, водопривреду и шумарство општине Прњавор

³ Тренутно се ово предузеће налази у стечајном поступку и на истом нема организоване производње.

Ратарство

Ова производња прије свега обезбјеђује неопходне количине хране за људску исхрану као и сточну храну неопходну за исхрану сточног фонда у власништву пољопривредних произвођача. Преглед засађених површина и остварених приноса ратарских култура на подручју општине Прњавор у 2021. години је дат у сљедећој табели (подаци о приносима односе се на 2021. годину која је била екстремно сушна са минималном количином кишних падавина у најбитнијим фенолошким фазама развоја биљака, те ове приносе треба свакако узети са резервом):

Табела: Преглед засађених површина и остварених приноса ратарских култура на подручју општине Прњавор у 2021. години

Ред. бр.	Врста усјева	Засијана површина (ha)	Просјечан принос	
			(kg/ha)	Укупан (t)
1.	Пшеница меркантилна	1150,00	4700,00	5405,00
2.	Раж	20,00	3500,00	70,00
3.	Јечаму купно	380,00	4100,00	1558,00
4.	Јечам озими	150,00	4300,00	645,00
5.	Јечам јари	230,00	4200,00	966,00
6.	Зоб (овас)	680,00	3300,00	2244,00
7.	Тритикале	500,00	4500,00	2250,50
8.	Уљана репица	45,00	2200,00	99,00
9.	Кукуруз	6450,00	4500,00	29025,00
10.	Сунцокрет	35,00	1500,00	52,50
11.	Соја	185,00	1400,00	259,00

Подаци о засијаним површинама и оствареним приносима ратарских култура узети су од Републичког завода за статистику Републике Српске, из Извјештаја о оствареним приносима усјева на подручју општине Прњавор за 2021. годину, који је припремало Одјељење за пољопривреду, водопривреду и шумарство Општинске управе општине Прњавор.

Повртларство

Производња поврћа омогућава релативно брз поврат средстава кроз продају на локалном тржишту и уговорену производњу при чему су потребе за пољопривредном механизацијом мале, а плодно брежуљкасто земљиште погодује овој врсти производње. Сама производња обухваћена је и кроз мрежу подршке пољопривредним произвођачима кроз директне подстицаје по јединици мјере засијане површине на отвореном, затвореним просторима (пластеници, стакленици) као и кроз системске мјере подршке у сарадњи са надлежним Министарством.

На основу поднесених захтјева за подстицајна средства у 2020. години општини Прњавор, евидентирана је производња поврћа у заштићеним просторима (пластеници, стакленици) на површини од 11.103 m² и 19.200 m² на отвореним површинама уз обезбјеђење програмом прописаних минимума. У току 2021. године оставарена је пластеничка производња на површини од 13.964 m², и производња на отвореном у површини од 21.450 m².

Табела: Преглед укупно засађених површина и остварених приноса повртларских култура на подручју општине Прњавор у 2021. години

Ред.бр.	Повртларско биље	Површина (ha)	Принос	
			Просјечан (kg/ha)	Укупно (t)
1.	Кромпир, меркантилни (рани и касни)	150,00	9000,00	1350,00
2.	Мрква	6,50	7800,00	50,70
3.	Лук црни	8,00	7000,00	56,00
4.	Лук бијели	7,50	4800,00	36,00
5.	Пасуљ за зрно	78,00	495,00	38,61
6.	Пасуљ за махуну	5,00	1150,00	5,75
7.	Грашак за зрно	5,40	400,00	2,16
8.	Грашак за махуну	2,10	500,00	1,05
9.	Леће (сочиво)			
10.	Купус и кељ	10,00	13100,00	131,00

11.	Парадајз	10,00	11900,00	119,00
12.	Паприка	10,50	7600,00	79,80
13.	Краставац	15,00	10000,00	150,00
14.	Салата зелена	6,00	8200,00	49,20
15.	Диње	8,00	8000,00	64,00
16.	Лубенице	28,00	10100,00	282,80
17.	Карфиол	1,60	9450,00	15,12
18.	Шпинат	1,40	6370,00	8,92
19.	Остало (тиква,тиквица,патлиџан,першун)	4,50	3650,00	16,43

Подаци о засијаним површинама и оствареним приносима повртарских култура узети су од Републичког завода за статистику Републике Српске, из Извјештаја о оствареним приносима усјева на подручју општине Прњаваор за 2021. годину, који је припремало Одјељење за пољопривреду, водопривреду и шумарство Општинске управе општине Прњаваор.

Приноси који су исказани у горњој табели значајно су умањени у односу на просјечне приносе који се могу остварити у нашим условима из разлога екстремно сушне године која је у највећој мјери одредила висину приноса протекле године.

Воћарство

Агроклиматски услови за производњу јабучастог, коштичавог, јагодастог, бобичастог и језграстог воћа као и винове лозе на подручју општине су изразито повољни, с тим да посебну пажњу треба посветити могућностима наводњавања ових површина. Осим наведеног постоји и велика потражња на локалном тржишту у погледу потражење за воћно-виноградским врстама воћа. Опште је схватање и препорука да би наведене воћне врсте требали гајити према интегралним принципима производња воћа које представља контролисана производњу у којој је дозвољена примјена одређених средстава-пестицида у минималним количинама за заштиту биља на основу праћења степена напада болести и штеточина. Подстицањем засађивања нових интензивних засада по принципима интегралне производње доћи ће до боље конкурентности, што подразумијева увођење бољих култивара, постизање већег приноса, ефикаснију производњу и могућност пласмана тржишних вишкова на страна тржишта.

Табела: Преглед засада воћа и винове лозе

Ред. бр.	Врста засада	Број засађених интензивних засада воћа и винове лозе	Површина(ха)
1.	Крушка	45	35,00
2.	Јабука	9	3,00
3.	Бреска	6	1,00
4.	Шљива	27	11,00
5.	Трешња	2	0,15
6.	Вишња	2	0,50
7.	Љешник	25	28,00
8.	Орах	9	16,00
9.	Малина	32	10,00
10.	Аронија	5	3,25
11.	Дуња	2	1,00
12.	Јагода	5	0,50
13.	Винова лоза	18	18,00

Извор: Одјељење за пољопривреду, водопривреду и шумарство општине Прњаваор

II.5.5.1. Мјере подршке за пољопривредне произвођаче

У циљу унапређења пољопривредне производње СО-е Прњаваор од 2004. године усваја Програм кориштења средстава за унапређење пољопривредне производње за текућу годину. Овим програмом дефинисане су подстицајне мјере и бесповратна подстицајна средства за унапређење одређених области пољопривредне производње према дефинисаним критеријумима. Начин припремања,

доношења, праћења реализације и извјештавања о реализацији програма дефинисан је Процедуром „Израда и праћење реализације Програма кориштења средстава за унапређење пољопривредне производње“ у оквиру стандарда управљања квалитетом ISO 9001:2000 у општини Прњавор. Ова новчана средства могу да се користе за сљедеће намјене:

- Новчана средства за подстицање развоја сточарства, пчеларства, интегралног воћарства, виноградарства, повртарства, узгоја љековитог, ароматичног и зачинског биља, суфинансирање пројеката у пољопривреди и органске производње,
 - Новчана средства за ванредне потребе у пољопривреди,
 - Новчана средства за контролу плодности земљишта,
 - Новчана средства за оспособљавање и уређење деградираних, запуштених, неплодних и пољопривредних земљишта лошијег квалитета,
 - Новчана средства за младе инжењере пољопривреде,
 - Новчана средства за суфинансирање премије осигурања воћњака и винограда,
 - Новчана средства за трошкове рада Комисије за давање пољопривредног земљишта у власништву Републике Српске путем закупа.
- Осим наведених новчаних средстава издвајају се и новчана средства за:
- Средства за едукацију пољопривредних произвођача,
 - Средства за регресирања камата на пољопривредне кредите,
 - Средства за функционисање система противградне заштите и
 - Средства за Грант Удружењу пољопривредних произвођача-мљекара РС.

Када је број захтјева за подстицаје у питању можемо рећи да се исти одржава на приближно једнаким бројкама тако да је у току 2021. године поднесено 510 захтјева, 2020. године поднесено је 560 захтјева, а 2019. године поднесено је 536 захтјева.

Када је у питању регресирање камата на пољопривредне кредите, можемо рећи да постоји потреба за провођење ове мјере гдје пољопривредни произвођачи исту користе за набавку:

- нове пољопривредне механизације (трактор и прикључна оруђа),
- нове опреме за фарме пилића,
- нових пластеника (са новом опремом која служи за узгој гајених култура у пластеницима, системи за наводњавање и опрема за загријавање пластеника) и
- половне пољопривредне механизације (трактор, берач кукуруза, ролопреса, увијач за ролобале, житни комбајн и силокомбајн). У прилог наведеном можемо рећи да је иста од почетка провођења искориштена у 637 случајева, на основу чега је општина исплатила новчана средства на име регреса камата у износу од 404.627,07 КМ.

Табела – Преглед исплаћених новчаних средстава за унапређење пољопривредне производње у периоду од 2017. до 2021. године из буџета општине Прњавор

Година	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	Укупно 2017.-2021.
Износ средстава (КМ)	453.614,61	459.568,37	457.187,94	516.385,07	454.900,67	2.341.656,66

Извор: Одјељење за пољопривреду, водопривреду и шумарство општине Прњавор

Општина Прњавор пружа подршку пољопривредним произвођачима и кроз рад „Наше продавнице“ отворене 2021. године са циљем промоције и пласмана пољопривредних производа.

II.5.6. Најзначајнији туристички потенцијали и туристичка инфраструктура

Општина Прњавор располаже богатим туристичким потенцијалом. Природа је овом подручју подарила разнолике природне комплексе, а кроз вијекове народ је стварао културноисторијске мотиве. Данас на подручју општине Прњавор можемо издвојити више туристичких локалитета, а један од најрепрезентативнијих и најкомплекснијих је Бањско-рекреативни центар „Бања Кулаши“. Удаљена 14 km од центра града, као љечилиште позната је још из доба Аустроугарске. Стољетна традиција Бање Кулаши заснива се на изворима изразито љековите термоминералне воде. Вода је бактериолошки

потпуно стерилна, а посебне карактеристике су висока алкалност са ниском минерализацијом. Главне индикације су: болести бубрега и мокраћних путева, болести органа за варење, повишени крвни притисак, дијабетес и холестерол, посљедице тјелесних повреда, а доказано је и дјеловање на кожне болести нарочито псоријазу. Значајно је споменути да на простору Европе постоје само три извора воде са оваквим карактеристикама што је сврстава у свјетске раритете.

Шумски комплекс је одувijek представљао непроцјењиво богатство и велики туристички потенцијал општине Прњавор. Ловишта на Мотајици, Чавки и Љубићу, поново су постали мета ловаца из Њемачке, Аустрије и посебно Италије. Простор општине Прњавор је у прошлости био познат по честој организацији ловачких и риболовачких семинара, такмичења и дружења.

О културно-историјском наслеђу општине Прњавор свједоче архитектонски туристички мотиви, који својом вриједношћу употпуњују туристичку понуду. Црква брвнара у Палачковцима, изграђена је 1843. године. Овај својеврстан споменик културе посвећен Светим апостолима Петру и Павлу, у потпуности је изграђен од храстовог дрвета. У то вријеме, да би се саградила православна богомоља по дозволи која је плаћена златом, морало се ићи чак до Цариграда. На основу докумената који су добијени у тадашњој турској пријестоници, површина цркве није могла бити већа од површине коју може покрити једна воловска кожа. Довитљивошћу мајстора, кожа је исјечена на уске траке чијим се плетењем добила знатно већа површина, те израдом крова са широким стрехама, под које је за вријеме богослужења могло стати два пута више вјерника него у унутрашњи простор, храм је добио своју потпуну функционалност. Због своје градитељске и естетске вриједности, у вријеме старе Југославије проглашена је спомеником нулте категорије и стављена под заштиту државе.

Један од изузетно вриједних културно-историјских споменика Манастир Ступље налази се на размеђу прњаворске и челиначке општине уз ријеку Манастирку. По предањима на мјесту данашњег манастира било је много ступа за набијање конопље, па је ту преко ноћи освануо манастир. Манастир је био посвећен Светом Архангелу Михаилу, па се предио изнад њега звао и данас зове Михаиловац. Претпоставља се да је Манастир Ступље изграђен у XIII вијеку када и Манастир Липље (1249. године), због тога су у књигама увијек заједно помињани као два близанца и страдалници од паљевина за вријеме турске владавине. Темељи Манастира Ступље пронађени су тек средином 1994. године од када траје и обнова овог средњевјековног манастира.

Општини Прњавор припада још једно богатство, чија се вриједност не може процијенити. Ријеч је о липицанерској ергели „Вучијак“, некадашњем најстаријем предузећу на подручју општине основаном априла 1946. године, а данас послује одлуком Владе Републике Српске као Јавна установа „Ергела Вучијак“. Име је добило по оближњем узвишењу Вучијак и представља огранак словеначке ергеле у Липицама. Данас у њој егзистира више од стотину десет грла липицанера, уз посебност постојања више расплодних линија и родова, што гарантује велики генетски потенцијал ове престижне расе коња.

Подземне воде на прњаворској општини су афирмисане од давнина, док површинским тек предстоји валоризација. Добру основу за развој риболова чине ријека Укрина и језеро Дренова. Богатство рибљег фонда, обале ријеке Укрине окружене зеленилом, те стари млинови чине је посебно привлачном за све љубитеље природе. Значајно је напоменути да ријека Укрина једина на простору БиХ има феномен „цвјетања воде“. Наиме, једном годишње (средином августа) из ларви са дна ријечног корита, само једну ноћ на појединим дијеловима ријеке излази на милионе лептира који живе само неколико часова, завршавајући свој репродукцијски циклус и кратки живот. Водени цвијет, како га риболовци називају, један је од најбољих и најцјењенијих мамаца за лов сома, тако да се у августу на обалама ријеке окупља на десетине риболоваца из Србије, који цвијет користе за лов сома на Дунаву. Због изузетних претпоставки за риболов, чисте воде и очуване природе језеро Дренова је прије три године проглашено риболовним ревиrom. Отварање риболовне сезоне на језеру Дренова, одржава се сваке године, прве недјеље у јуну. Тог дана организује се и такмичење прњаворских риболоваца у риболову на пловак, а отварање сезоне на обалама језера окупи преко хиљаду риболоваца и љубитеља природе. Поводом крсне славе општине Прњавор Преображење господње (19. август), дан касније на ријечи Укрини организује се Куп у лову удицом на пловак и такмичење у припремању рибљег паприкаша.

Туристички потенцијал општине Прњавор обухвата природне љепоте краја, традиционалну здраву кухињу, старе занате, типичне објекте сеоског туризма грађене од природних материјала (дрво, камен,

цигла) у аутохтоном стилу старих мајстора традиционалне архитектуре, савремене објекте – хотеле, ресторане, одмаралишта и људе спремне за пружање туристичких услуга.

Од посебног значаја за општину Прњавор су бројни фестивали и манифестације од којих је најрепрезентативнији свакако Фестивал националних мањина општине Прњавор који носи назив “Мала Европа”. У мултиетничкој средини поред припадника конститутивних народа у БиХ живе Украјинци, Италијани, Чеси, Пољаци, Роми и други народи који су се доселили на подручје општине Прњавор крајем 19. вијека. Заједнички живот на овим просторима створио је амбијент уважавања и толеранције, који је деценијама карактеристика Прњавора. Доносећи са собом различиту етнологију и етнографију припадници националних мањина задржали су своје обичаје, језик и културу. Фестивал националних мањина општине Прњавор “Мала Европа” традиционална је манифестација на којој националне мањине презентују фолклор, своје обичаје и традицију кроз пјесму, плес и националне кухиње.

За унапређење туристичке услуге потребно је отклонити присутне недостатке, што би омогућило подизање профитабилности ове дјелатности: а) унаприједити укупан маркетиншки приступ и презентацију туристичких атрактивности подручја, б) побољшање постојеће туристичке инфраструктуре градњом капацитета високе категорије, ц) изградња туристичких садржаја за развој активног одмора (пјешачке и бицикличке стазе, излетишта, пикник мјеста), д) подизање нивоа и приступа у организацији рада у туристичкој дјелатности, е) категоризација туристичких објеката.

II.5.6.1. Број ноћења и броју гостију (по земљама поријекла)

Табела: Остварен број ноћења					
	2016	2017	2018	2019	2020
Домаћи туристи	1475	8474	11689	11930	12471
Страни туристи	2159	5173	9766	12875	4785
Укупан број ноћења	3634	13647	21455	24805	17256

Табела: Остварен број долазака					
	2016	2017	2018	2019	2020
Домаћи туристи	555	1836	2688	2762	2988
Страни туристи	993	1911	2995	3929	1164
Укупан број	1548	3747	5683	6691	4152

Извор: Републички завод за статистику

II.5.7. Најзначајнији капацитети прерађивачке индустрије

Када су у питању индустријски капацитети, највише предузећа је у области грађевинарства, металопрерађивачке, прехранбене и текстилне индустрије, индустрије коже и обуће, те прераде дрвета, производње намјештаја и грађевинског материјала.

Од укупних прихода, 31% прихода општине Прњавор остварује се у прерађивачкој индустрији. Привредни субјекти из прерађивачке индустрије остварују највећу добит (око 43%) и највећи су послодавци, 27% од укупног броја запослених ради у прерађивачкој индустрији. Привредни субјекти у прерађивачкој индустрији остварују 58% укупног извоза. Главни извозни сектори и даље су дрвопрерада, металопрерада и прехранбени сектор. На подручју општине Прњавор се наставља са улагањима у секторе са потенцијалима за развој, који имају дугу традицију: металопрерада, дрвопрерада, прехранбена индустрија, грађевински сектор и др.

II.5.8. Најзначајнији капацитети у области пружања услуга

Општина Прњавор располаже са великим потенцијалом у области пружања услуга смјештаја, припреме и услуживања хране. Ту можемо издвојити као најзначајније Бањско-рекреативни центар „Бања Кулаши“ која са својом термоминералном водом и смјештајним капацитетом представља праву, како туристичку, здравствену тако и смјештајну вриједност. Поред тога, ту су и два хотела, један мотел и један хостел (Хотел „City“ и хотел „Нови национал“, мотел „Максимилијан“ и хостел „Винчић“). Ту су и многобројни ресторани, кафићи и посластичарнице који додатно обогаћују комплетан капацитет пружања услуга припреме и услуживања хране и пића.

Према подацима којима располаже Одјељење за локално-економски развој и друштвене дјелатности општинске управе општине Прњавор (за 2020. годину), на подручју општине су регистроване следеће дјелатности у области пружања услуга:

- пружање услуге смјештаја, припрема и услуживања хране (114 предузетника)
- пружање услуге превоза и складиштења (41 предузетник)
- пружање услуге финансијског посредовања (4 предузетника)
- некретнине, изнајмљивање и пословне услуге (29 предузетника)
- административне и помоћне услужне дјелатности (7 предузетника)
- умјетност, забава и рекреација (4 предузетника)
- остале услужне дјелатности (69 предузетника).

II.5.9. Резиме стања, развојних изазова и перспектива у сектору економског развоја

Највећи број запослених је у прерађивачкој индустрији, а слиједи трговина, здравство и социјални рад, грађевинарство и превоз и складиштење, а укупан број запослених у протеклом периоду се повећава. Број незапослених се смањује, а највише је КВ стручне спреме, док је према старосној структури највише незапослених старости 18-35 година. Просјечна мјесечна нето плата се у периоду 2017-2020. године повећава и у 2020. години износи 825 КМ, што је ниже од просјека у Републици Српској који износи 956 КМ.

Највећи број правних лица је у области трговине (75), а слиједи прерађивачка индустрија (54), а исто је и са приходима, највећи приходи су остварени у области трговине, а слиједи прерађивачка индустрија. Поред одређеног пада у 2019. години, прерађивачка индустрија је остварила највећи нето профит у протекле три године, виши него област трговине. Подаци показују значајну извозну оријентацију локалне привреде.

На подручју општине су расположиве пословне зоне и предузимају се промотивне активности за привлачење инвестиција, док се дјеловањем Привредног савјета побољшава комуникација локалне управе и привреде.

Повољни услови за развој привреде су резултирали значајним бројем привредних субјеката у овој области и значајним пословним резултатима, али је још увијек велики број субјеката који нису тржишно оријентисани. Значајне су површине које се могу користити за интензивну пољопривредну производњу, али подручје општине карактерише уситњеност земљишних посједа.

Окосницу сточарске производње чине говедарство и перадарство. Посебно добри резултати се остварују у производњи млијека.

Ратарство прије свега обезбјеђује неопходне количине хране за људску исхрану као и сточну храну неопходну за исхрану сточног фонда у власништву пољопривредних произвођача, а највише се узгајају кукуруз и пшеница.

Повртларство карактеришу значајне површине за пластеничку производњу.

Агроклиматски услови за производњу воћа и винове лозе на подручју општине су изразито повољни, али интензивни засади по принципима интегралне производње нису довољно заступљени.

Када су у питању индустријски капацитети, највише предузећа је у области грађевинарства, металопрерађивачке, прехранбене и текстилне индустрије, индустрије коже и обуће, те прераде дрвета, производње намјештаја и грађевинског материјала. Главни извозни сектори су: дрвопрерада, металопрерада и прехранбени сектор.

Општина располаже значајним потенцијалима за развој бањског, спортског (лов и риболов) и културног туризма заснованог на вјерским објектима и специфичној демографији због које је Прњавор познат као „Мала Европа“.

II.6. Стање и кретања у области друштвеног развоја

II.6.1 Стање у сектору образовања

II.6.1.1. Предшколско образовање

Организован рад на предшколском васпитању и образовању у општини Прњавор почео је крајем 1973. године у Дјечијем вртићу „Наша Радост“ Прњавор. Капацитет вртића је до 200 дјеце, колико их тренутно и борави. У септембру 2016. године завршени су радови на проширењу објекта вртића чиме су обезбијеђени довољни капацитети за упис заинтересоване дјеце. Од 01.10.2014. године почела је са радом организациона јединица у Доњој Илови, површине 226 m², са двориштем површине 2.774 m². До наведене Организационе јединице организован је превоз дјеце од матичног вртића. Превоз дјеце се врши свакодневно, аутобусом који задовољава све услове и стандарде за превоз дјеце.

Рад са дјецом организован је у шест васпитно-образовних група у централном вртићу и двије васпитно-образовне групе у Организационој јединици Доња Илова. У вртићу је запослено 16 радника са одговарајућом стручном спремом.

Поред Дјечијег вртића „Наша радост“ Прњавор, који је организован као јавна установа, на подручју општине раде и три предшколске установе у приватном власништву, у којима борави укупно преко 300 малишана. Сви вртићи у јавном и приватном сектору, раде у складу са Програмом за предшколско васпитање и образовање који доноси Министарство просвјете и културе Републике Српске.

Узимајући у обзир број дјеце рођене у периоду од 2016. до 2020. године, процјењује се да на подручју општине Прњавор има око 1400 дјеце предшколског узраста, а да око 25 % њих похађа неку од предшколских установа на подручју општине.

Табела: Преглед предшколских установа у општини Прњавор

Назив установе	Број подручних јединица	Број учионица у функцији	Број дјеце					Број наставног особља	Број дјеце са посебним потребама
			2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21		
								2020/2021	
ЈУ предшколска установа "Наша радост" Прњавор	1	8	201	139	193	190	177	16	2
ПУ "Пчелица" Прњавор	1	4	40	47	61	66	71	7	0
ПУ "Mickiy's land" Прњавор	0	2	53	58	50	53	47	2	0
ПУ "Бамби" Прњавор	0	2	38	38	40	20	20	2	0
Укупно	2	16	266	282	284	329	315	27	2

Извор: Одјељење за локални економски развој и друштвене дјелатности општине Прњавор

II.6.1.2. Основно образовање

Основно образовање на подручју општине Прњавор одвија се кроз рад осам централних школа, од чега се двије налазе на подручју града, а шест школа у руралном подручју општине, са њиховим подручним одјељењима. Такође, поред осам основних школа ученици са подручја општине Прњавор имају могућност похађања школе за основно музичко образовање „Константин Бабић“ Прњавор.

Табела: Преглед основношколских установа у општини Прњавор

Назив установе	Број подручних школа	Број учионица у функцији	Број ученика					Број наставног особља	Број дјеце која до школе путују више од 4km	Број дјеце са посебним потребама
			2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21			
								2020/2021		
			7	8	9	0	1			

ОШ "Никола Тесла" Прњавор	3	35	915	917	787	885	873	74	196	6
ОШ "Бранко Ћопић" Прњавор	2	23	709	724	729	723	729	57	197	10
ОШ "Свети Сава" Горњи Смертићи	3	13	218	205	218	212	200	26	94	2
ОШ "Милош Црњански" Поточани	5	33	397	384	347	328	328	42	173	8
ОШ "Петар Кочић" Шибовска	1	14	221	218	216	184	181	29	107	4
ОШ "Вук Караџић" Доњи Вијачани	3	16	171	149	141	116	96	23	66	3
ОШ "Меша Селимовић" Н. Лишња	3	14	170	170	150	143	145	32	72	4
ОШ "Иво Андрић" Кулаши	2	13	97	84	82	77	68	23	30	2
Укупно	22	161	2901	2851	2767	2668	2620	306	935	39

Извор: Одјељење за локални економски развој и друштвене дјелатности општине Прњавор

Табела: Преглед централних школа са подручним одјељењима

РЕД. БР.	ЦЕНТРАЛНА ШКОЛА	ПОДРУЧНО ОДЈЕЉЕЊЕ
1.	ОШ „МЕША СЕЛИМОВИЋ“ НАСЕБИНА ЛИШЊА	ЛИШЊА
		МУЈИНЦИ
		ОТПОЧИВАЉКА
2.	ОШ „МИЛОШ ЦРЊАНСКИ“ ПОТОЧАНИ	ХРВАЂАНИ
		КОКОРИ
		ЦРКВЕНА
		ОРАШЈЕ
		ПРОСЈЕК
3.	ОШ „ВУК КАРАЏИЋ“ ДОЊИ ВИЈАЧАНИ	ГОРЊА МРАВИЦА
		ДРЕНОВА
		ВРШАНИ
4.	ОШ „ИВО АНДРИЋ“ КУЛАШИ	КРЕМНА
		ПРИСОЈЕ
5.	ОШ „СВЕТИ САВА“ ГОРЊИ СМРТИЋИ	ПЕЧЕНЕГ ИЛОВА
		ПАЛАЧКОВЦИ
		ДОЊИ СМРТИЋИ
6.	ОШ „ПЕТАР КОЧИЋ“ ШИБОВСКА	ВЕЛИКА ИЛОВА
7.	ОШ „НИКОЛА ТЕСЛА“ ПРЊАВОР	МРАВИЦА
		Д. ГАЉИПОВЦИ
		ГРАБИК ИЛОВА
8.	ОШ „БРАНКО ЋОПИЋ“ ПРЊАВОР	ШТРПЦИ
		ДОЊИ ШТРПЦИ

Извор: Одјељење за локални економски развој и друштвене дјелатности општине Прњавор

Основну школу у школској 2020/21. години је похађало 2620 ученика, од чега 1297 дјечака и 1323 дјевојчице. Годинама уназад број ученика у основним школама има тенденцију опадања.

Табела - Број уписаних у први разред у школама на подручју општине Прњавор

	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21
Основно образовање	306	321	290	275	254
- сеоске школе	152	174	139	118	92
- градске школе	154	147	151	157	162
Средње образовање	320	278	262	239	231

Извор: Одјељење за локални економски развој и друштвене дјелатности општине Прњавор

У први разред школске 2020/21. године уписано је 254 дјеце, што је за 21 дијете мање него школске 2019/20., а за 36 првака мање него школске 2018/19. године. Само градске школе биљеже лагани

пораст броја уписаних ђака. Ово је дјелимично посљедица непридржавања уписних подручја од стране родитеља при упису дјецe, али свакако и демографских проблема са којима је суочена општина Прњавор. У наставном процесу учествује укупно 306 наставника а стручна заступљеност је на задовољавајућем нивоу.

Већина основних школа на подручју општине посједује спортску дворану и библиотеку. Проблем недостатка питке воде ријешен је у неколико школских објеката прикључивањем на водоснабдијевање са изворишта „Повелич“.

У погледу образовне инфраструктуре видљиво је значајно унапређење посљедњих година. Значајна материјална средства су уложена у реконструкцију, изградњу, санацију и опремање школских објеката. Извори финансирања су различити (општина Прњавор, Влада РС, Влада Републике Србије), а са заједничким циљем побољшања рада у образовно васпитним установама, без обзира на ниво образовања које исте пружају (предшколски, основношколски и средњошколски). Изведени су радови на реконструкцији и санацији неколико школских објеката чиме је значајно унапријеђена школска инфраструктура, али и енергетска ефикасност јавних објеката. На објекту ОШ „Меша Селимовић“ Насеобина Лишња постављена је фасада, замијењена столарија, те изведени радови на уградњи машинских инсталација и хидрантске мреже. Објекат ОШ „Милош Црњански Поточани је дограђен, постављена фасада, те израђена фекална канализација и извршена монтажа санитарних уређаја. На објекту ОШ „Петар Кочић“ Шибовска израђена је и постављена фасада, на објекту ОШ „Бранко Ћопић“ Прњавор ПО Штрпци извршена санација мокрог чвора, док је на објекту ОШ „Никола Тесла“ Прњавор, ПО Грабик Илова извршена реконструкција кровног покривача. Током 2019. године изведени су радови на реконструкцији и санацији неколико школских објеката извршена је набавка и монтажа котловског постројења у ОШ „Бранко Ћопић“ Прњавор, ЈУ Гимназија Прњавор и ЈУ ЦСШ „Иво Андрић“ Прњавор, те извршена замјена котлова централног гријања у наведеним школским објектима. На објекту ОШ „Меша Селимовић“ Насеобина Лишња и ОШ „Петар Кочић“ Шибовска извршена је замјена олука, те радови на санацији мокрих чворова у ОШ „Никола Тесла“ Прњавор.

Табела – Стање и опремљеност основношколских објеката

Образовна установа	Број санитарних чворова унутар објекта	Вода за пиће (ДА/НЕ)	Спортска дворана у објекту (ДА/НЕ)	Библиотека (ДА/НЕ)	Број рачунара на располагању	Омогућење физички приступ дјецe са посебним потребама (ДА/НЕ)
ОШ „Никола Тесла“ Прњавор	16	Да	Да	Да	235	Да
ОШ „Бранко Ћопић“ Прњавор	8	Да	Да	Да	110	Да
ОШ „Свети Сава“ Прњавор	3	Да	Да	Да	10	Не
ОШ „Милош Црњански“ Поточани	7	Да	Не	Да	11	Да
ОШ „Петар Кочић“ Шибовска	6	Да	Да	Да	10	Не
ОШ "Вук Караџић" Доњи Вијачани	5	Не	Да	Да	34	Да
ОШ „Меша Селимовић“ Насеобина Лишња	5	Не	Не	Да	20	Не
ОШ „Иво Андрић“ Кулаши	3	Не	Не	Да	14	Не

Извор: Одјељење за локални економски развој и друштвене дјелатности општине Прњавор

Школу за основно музичко образовање у школској 2020/21. години похађало је 182 ученика од припремног до шестог разреда, од чега 82 мушких и 100 женских. Од школске 2017/2018. године настава се одвија у новом школском објекту, који је изграђен по свим педагошким стандардима предвиђеним за музичке школе. Нова школска зграда има сопствено гријање на pellet.

У основној музичкој школи настава је организована на одсјеку за класичну музику. Настава се изводи индивидуално на шест инструмената: хармоника, клавир, гитара, виолина, флаута, кларинет и групно: солфеђо, теорија музике, хор, оркестар и камерно музицирање.

II.6.1.3. Средње образовање

Средње образовање на подручју општине одвија се кроз рад три средње школе: ЈУ Гимназија Прњавор, ЈУ Центар средњих школа „Иво Андрић“ Прњаво и ЈУ Музичка школа „Константин Бабић“ Прњавор⁴. Средњу школу у школској 2020/21. години похађало је укупно 874 ученика, од чега Гимназију 218 ученика, ЈУ ЦСШ „Иво Андрић“ Прњавор“ 632 ученика и средњу музичку школу „Константин Бабић“ Прњавор укупно 30 ученика.

У Јавној установи Гимназија Прњавор ученици се образују у три смјера: општи, друштвено-језички и рачунарско-информатички смјер.

ЈУ ЦСШ „Иво Андрић“ Прњавор има неколико образовних профила: електротехника, електроника, шумарство и обрада дрвета, економија, право и трговина, пољопривреда и прерада хране, машинство и обрада метала, те остале дјелатности.

У средњој музичкој школи образовање се одвија у оквиру двије струке: Музички извођач и Музички сарадник-теоретичар. У оквиру занимања Музички извођач постоји седам смјерова: клавир, хармоника, виолина, гитара, флаута, кларинет и соло пјевање. У наставном плану и програму заступљени су општеобразовни предмети и стручни предмети. Настава је организована као групна и индивидуална.

У наставном процесу средњошколског образовања учествује укупно 128 професора.

Табела – Стање и опремљеност средњошколских објеката

Образовна установа	Број санитарних чворова унутар објекта	Вода за пиће (ДА/НЕ)	Спортска дворана у објекту (ДА/НЕ)	Библиотека (ДА/НЕ)	Број рачунара на располагању	Омогућен физички приступ дјечи са посебним потребама (ДА/НЕ)
ЈУ ЦСШ „Иво Андрић“ Прњавор	15	Да	Да	Да	40	Да
ЈУ Гимназија Прњавор	7	Да	Да	Да	37	Да
ЈУ Музичка школа „Константин Бабић“ Прњавор	8	Да	Не	Да	6	Да

Извор: Одјељење за локални економски развој и друштвене дјелатности општине Прњавор

Табела: Преглед профила и смјерова средњошколских установа у општини Прњавор

Назив установе и врста образовања (сви профили за које се врши образовање појединачно)	Број учионица у функцији	Број ученика										Број наставног особља	
		2016/17		2017/18		2018/19		2019/20		2020/21		2020/21	
		М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж
ЈУ ЦСШ „Иво Андрић“ Прњавор	27	43	38	40	33	38	32	35	27	37	25	32	39
Електротехника		0	0	11	3	10	5	10	7	13	9		
Електроника		16	6	0	0	0	0	0	0	0	0		

⁴ У ЈУ Музичка школа “Константин Бабић“ Прњавор од 2017. године се поред наставе за основно музичко образовање одвија и средње музичко образовање

Шумарство и обрада дрвета		0	0	13	11	13	11	13	10	13	10		
Економија, право и трговина		65	26 6	77	21 2	63	20 6	52	17 1	50	13 3		
Пољопривреда и прерада хране		83	10 8	63	10 7	63	92	47	85	37	61		
Машинство и обрада метала		11 7	2	13 7	3	13 9	6	13 9	3	14 0	3		
Остале дјелатности		0	0	0	0	0	0	0	0	2	37		
ЈУ Гимназија Прњавор	9	14 8	19 7	12 9	17 8	10 5	18 2	93	16 5	85	13 3	11	20
Општи смјер		64	18 0	52	15 5	38	13 2	28	97	19	50		
Друштвено-језички смјер		0	0	0	0	3	16	5	32	11	41		
Рачунарско информатички смјер		84	17	77	23	64	34	60	36	55	42		
ЈУ „Константин Бабић“ Прњавор	14	0	0	4	6	3	14	4	20	7	23	9	17

Извор: Одјељење за локални економски развој и друштвене дјелатности општине Прњавор

Табела: Број и износ додијелених средњошколских стипендија из Буџета општине Прњавор

Средње образовање	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Број стипендија	80	71	61	45	54
Укупан износ стипендија	34.560	51.300	45.100	31.500	37.800

Извор: Одјељење за локални економски развој и друштвене дјелатности општине Прњавор

II.6.1.4. Високо образовање

На подручју општине Прњавор не постоје установе за високошколско образовање. Студенти са подручја општине углавном похађају факултете Универзитета у Бањој Луци, а значајан број њих је на студијама и изван граница Републике Српске. Општина Прњавор путем стипендирања пружа подршку младим људима кроз њихово школовање, те се сваке године за ове намјене планирају средства у буџету.

Посљедњих година број стипендиста се смањује, што је једним дијелом посљедица негативних демографских промјена које су захватиле општину у задњих 20-ак година.

Табела: Број и износ додијелених високошколских стипендија из Буџета општине Прњавор

Високошколско образовање	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Број стипендија	192	213	212	180	172
Укупан износ стипендија	141.750	233.500	233.500	222.800	183.500

Извор: Одјељење за локални економски развој и друштвене дјелатности општине Прњавор

II.6.1.5. Образовање одраслих

На подручју општине Прњавор нема организованог и систематичног начина образовања одраслих. Кроз пројекат „Партнерство за квалитетна радна мјеста и конкурентност“ који је имплементиран 2018. године, реализован је један вид образовања за одрасле, наиме, обучено је 15 незапослених лица за руковање CNC машином. У наредном периоду потребно је јачање сарадње привреде и образовних институција како би се унаприједили механизми усклађивања понуде и потражње за радном снагом.

Око 30% дјеце предшколског узраста похађа неку од предшколских установа на подручју општине. Основно образовање на подручју општине Прњавор одвија се кроз рад осам централних школа, од чега се двије налазе на подручју града, а шест школа у руралном подручју општине. У периоду 2016 – 2020. број ученика у основним школама има тенденцију опадања. У наставном процесу учествује 306 наставника, а стручна заступљеност је на задовољавајућем нивоу. У погледу образовне инфраструктуре видљиво је значајно унапређење посљедњих година.

Средње образовање на подручју општине одвија се кроз рад три средње школе: ЈУ Гимназија Прњавор, ЈУ Центар средњих школа „Иво Андрић“ Прњаво и ЈУ Музичка школа „Константин Бабић“ Прњавор. У наставном процесу средњошколског образовања учествује укупно 128 професора. Инфраструктура је задовољавајућа.

Општина Прњавор путем стипендирања пружа подршку студентима.

На подручју општине Прњавор нема организованог и систематичног начина образовања одраслих.

У наредном периоду потребно је јачање сарадње привреде и образовних институција како би се унаприједили механизми усклађивања понуде и потражње за радном снагом.

II.6.2. Стање у области културе и спорта

II.6.2.1. Култура

Основни носиоци културних збивања на подручју општине Прњавор су ЈУ Центар за културу Прњавор и ЈУ Народна библиотека Прњавор.

Култура у исто вријеме садржи елементе различитости, као и јединства, што јој у подручјима вишенационалне измијешаности, каква је наша општина, даје посебну вриједност.

Јавна установа Центар за културу Прњавор има 10 стално запослених радника. У Центру за културу у току 2020. године, због епидемиолошке ситуације изазване вирусом корона, одржано је свега 17 догађаја, што је знатно мање у односу на претходне године када је у просјеку било 10 манифестација мјесечно. Крајем 2020. године у саставу ЈУ Центар за културу Прњавор, Одлуком Скупштине општине Прњавор основана је Музејска збирка „Завичајни музеј у Прњавору“. У музеју су изложене четири сталне етнографске поставке са преко 200 различитих предмета који свједоче о богатој историји и традицији овог краја. Такође, у склопу Центра за културу, у априлу 2021. године почела је са радом „Наша продавница“. То је прва продавница домаћих производа на подручју општине Прњавор, у којој је изложено више од 150 домаћих производа од укупно 25 произвођача домаће хране са подручја наше општине. Радом продавнице пружа се додатна подршка пољопривредној производњи и руралном развоју али и привреди у цјелини.

Библиотека је основана 1947. године, а све до 2009. године је дјеловала у оквиру ЈУ Центра за културу Прњавор. Установа има три запослена радника. Задњих година знатно је обogaћен и књижни фонд библиотеке набавком нових наслова. Тренутно, библиотека располаже са укупно 36.582 књига, од чега на одјељењу за дјецу 9.324 књига, а на одјељењу за одрасле 27.258 књига. ЈУ Народна библиотека Прњавор је током 2020. године имала 3534 посјете.

Табела: Установе културе

Назив установе	m ² корисног простора у функцији	Број регистрованих запослених														
		2016.			2017.			2018.			2019.			2020.		
		М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ	М	Ж	Σ
ЈУ Центар за културу Прњавор	820	3	5	8	3	4	7	3	4	7	4	3	7	5	5	10
ЈУ Народна библиотека Прњавор	262	2	2	4	2	1	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3

Извор: Одјељење за локални економски развој и друштвене дјелатности општине Прњавор

Табела: Финансирање установа за културу

Назив установе	Годишњи буџет установе (KM)					Износ дотација из општинског буџета (KM)				
	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.

ЈУ Центар за културу	201.30 7,48	203.46 1,23	176.39 9,23	191.57 5,86	210.35 2,72	184.38 6,45	183.02 1,76	168.06 6,36	181.23 8,88	206.19 6,71
ЈУ Народна библиотека Прњавор	80.647, 00	80.142, 00	71.528, 00	74.711, 00	88.200, 00	12.000, 00	9.400,0 0	9.800,0 0	10.300, 00	16.700, 00

Извор: Одјељење за локални економски развој и друштвене дјелатности општине Прњавор

У посматраном периоду годишњи буџет ЈУ „Центар за културу“ Прњавор је флукутирао. Износ дотација из општинског буџета је порастао у односу на почетак посматраног периода.

Финансирање Јавне установе Народна библиотека Прњавор врши се дијелом из локалног буџета, а дијелом из буџета Министарства просвјете и културе Републике Српске. Из претходне табеле видљиво је да се укупни буџет значајно повећао, као и дотације из општинског буџета.

На подручју општине Прњавор послују следећи медији: Телевизија „КЗ“, Радио Прњавор и Радио Љубић путем којих се шира јавност добија информације о свим дешавањима. Поред њих, постоји неколико информативних интернет портала који свакодневно објављује садржаје и новости.

II.6.2.2. Спорт

Табела: Финансирање спортских клубова у периоду 2016-2020. година

Р.бр.	Назив клуба	Број чланова	Износ дотација из општинског буџета				
			2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
1.	Општински фудбалски савез Прњавор		1.420,00	3.000,00	3.500,00	3.000,00	10.930,00
2.	Фудбалски клуб „Љубић“ Прњавор	264	52.540,00	99.800,00	95.430,80	95.415,00	102.993,00
3.	Фудбалски клуб „Борац“ Шибовска	50	5.680,00	7.500,00	15.812,40	11.498,00	7.474,00
4.	Фудбалски клуб „Будућност“ Доњи Гаљиповци	50	2.840,00	3.000,00	3.415,00	3.397,00	3.028,00
5.	Клуб малог фудбала „Обилић“ Прњавор	20	5.340,00	5.850,00	3.602,40	6.901,00	5.000,00
6.	Клуб малог фудбала „Љубић“ Прњавор	40	2.840,00	6.400,00	19.137,40	22.501,00	14.768,00
7.	Спортски савезе општине Прњавор		8.000,00	5.000,00	7.300,00	5.750,00	1.384,84
8.	Одбојкашки клуб „Укрини“ Прњавор	65	7.345,00	7.000,00	10.628,40	11.190,00	7.875,00
9.	Омладински кошаркашки клуб „Прњавор“ Прњавор	80	0,00	7.000,00	0,00	0,00	0,00
10.	Џудо клуб „Соко-М“ Прњавор	80	6.215,00	13.500,00	13.812,40	12.798,00	7.875,00
11.	КК „Младост булдогс“ Прњавор	20	0,00	0,00	32.877,00	32.484,00	26.500,00
12.	Шаховски клуб „ПОШК“ Поточани	180	7.452,50	5.300,00	5.305,00	5.287,00	4.747,00
13.	Атлетски клуб „Прњавор“ Прњавор	60	10.595,00	7.000,00	9.702,80	10.205,00	10.490,00
14.	Атлетски клуб „Сан“ Прњавор	61	0,00	700,00	2.070,00	1.998,00	3.250,00
15.	Рукометни клуб „Слога“ Прњавор	60	11.345,00	15.000,00	15.895,80	13.980,00	14.625,00
16.	Теквондо клуб „Прњавор“ Прњавор	62	4.520,00	13.800,00	13.312,40	12.798,00	10.873,00
17.	Карате клуб „Ипон“ Прњавор	60	7.062,50	7.000,00	8.188,40	8.196,00	5.250,00
18.	Кик бокс клуб „Деспот“ Прњавор	20	0,00	2.000,00	3.602,40	3.602,00	2.630,00

19.	Тениски клуб „Олимп 2000“ Прњавор	15	0,00	500,00	0,00	0,00	0,00
20.	Тениски клуб „Максим“ Прњавор	10	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
21.	Стонотениски клуб „Спин“ Прњавор	20	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
22.	Спортско риболовно друштво „Украински цвијет“ Прњавор	450	1.000,00	6.400,00	5.400,00	5.400,00	2.400,00
23.	Кик бокс клуб „Прњавор“ Прњавор		2.260,00	0,00	0,00	1.999,00	2.247,00
24.	Удружење грађана, спортски клуб „Први корак“ Прњавор	30	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
25.	Карате клуб „Бјели лавови“ Прњавор	30	0,00	0,00	3.602,40	5.497,40	3.750,00
26.	Боксерски клуб „Ринг“ Прњавор	20	0,00	1.500,00	2.370,00	3.999,00	1.100,00
27.	Удружење фудбалских судија и инструктора општинског фудбалског савеза Прњавор	15	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Извор: Одјељење за локални економски развој и друштвене дјелатности општине Прњавор

Најважнији спортски објекти на подручју општине су: СРЦ „Борик“ Прњавор, спортска дворана „Слога“ и преко 20 спортских игралишта у мјесним заједницама. Крајем 2020. године у Прњавору је кроз пројекат „FIFA GOAL“ отворен спортски терен са квалитетном умјетном подлогом урађен по најсавременијим ФИФА стандардима. Поред спортског терена, у наредном периоду у плану је изградња и одређених пратећих садржаја чиме ће се у значајној мјери унаприједити спортска инфраструктура на подручју општине Прњавор.

Табела: Објекти слободног времена

Назив	m ² корисног простора у функцији					Број корисника - процјена				
	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Спортска дворана „Слога“ Прњавор	1700	1700	1700	1700	1700	750 0	750 0	800 0	800 0	500 0
СРЦ „Борик“ Прњавор	18063 1	18063 1	18063 1	18063 1	18063 1	600 0	600 0	600 0	600 0	300 0
Градски парк	7044	7044	7044	7044	7044	800 0	800 0	800 0	800 0	800 0
Игралиште/спортски терени код ОШ „Бранко Ћопић“ Прњавор	7272	7272	7272	7272	7272	200 0	200 0	200 0	200 0	200 0
Спортски терен „Fifa goal“	0	0	0	0	22500 0	0	0	0	0	150 0
Парк код Центра за културу	4300	4300	4300	4300	4300	300 0	300 0	300 0	300 0	250 0

Извор: Одјељење за локални економски развој и друштвене дјелатности општине Прњавор

Основни носиоци културних збивања на подручју општине Прњавор су ЈУ Центар за културу Прњавор и Народна библиотека Прњавор. У склопу Центра за културу, у априлу 2021. године, почела је са радом „Наша продавница“. Задњих година знатно је обogaћен књижни фонд библиотеке набавком нових наслова.

Најважнији спортски објекти на подручју општине су: СРЦ „Борик“, спортска дворана „Слога“ и преко 20 спортских игралишта у мјесним заједницама. Крајем 2020. године у Прњавору је кроз пројекат „FIFA GOAL“ отворен спортски терен са квалитетном умјетном подлогом урађен по најсавременијим ФИФА стандардима.

II.6.3. Стање у здравству

Примарна здравствена заштита становништва општине Прњавор остварује се преко ЈЗУ Дом здравља Прњавор. ЈЗУ Дом здравља Прњавор своју дјелатност обавља у 13 теренских амбуланти и 7 објеката који се налазе у кругу Дома здравља Прњавор. Дом здравља Прњавор располаже опремом која је неопходна за рад, те посједује возни парк који се састоји од 8 путничких возила и 4 санитарна возила. У оквиру ЈЗУ постоји организовано неколико служби: породична медицина, здравствена заштита дјецe, здравствена заштита жена (гинекологија), стоматолошка здравствена заштита, лабораторијска дијагностика, RTG дијагностика, хигијенско-епидемиолошка заштита, те Центар за ментално здравље и Центар за физикалну рехабилитацију.

У оквиру службе породичне медицине налази се и служба хитне помоћи и 13 теренских амбуланти чији је просторни распоред утврђен Одлуком Скупштине општине Прњавор:

- Амбуланта породичне медицине са девет тимова породичне медицине у Прњавору,
- Амбуланта породичне медицине у Шибовској,
- Амбуланта породичне медицине у Горњим Палачковцима,
- Амбуланта породичне медицине у Горњим Смртићима,
- Амбуланта породичне медицине у Штрпцима,
- Амбуланта породичне медицине у Кулашима,
- Амбуланта породичне медицине у Доњим Вијачанима,
- Амбуланта породичне медицине у Горњој Мравици,
- Амбуланта породичне медицине у Вршанима,
- Амбуланта породичне медицине у Кокорима,
- Амбуланта породичне медицине у Хрваћанима,
- Амбуланта породичне медицине у Поточанима и
- Амбуланта породичне медицине у Насеобини Лишња.

Табела: Број здравствених установа

Година	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Дом здравља	1	1	1	1	1
Подручне амбуланте	12	12	12	12	12
Тимови породичне медицине (са приватним здравственим устан.)	21	21	21	21	21
Хитна помоћ	1	1	1	1	1
Јавне апотеке	0	0	0	0	0
Приватне апотеке	7	7	7	7	7
Савјетовалишта која раде на унапређењу здравствене заштите кроз превенцију и едукацију	0	0	0	0	0

Извор: Одјељење за локални економски развој и друштвене дјелатности општине Прњавор и Дом здравља Прњавор

У ЈЗУ Дом здравља Прњавор, на крају 2020. године било је запослено 134 радника. У укупном броју запослених, 98 радника је медицинске струке и 36 немедицинских радника. Медицинских радника високе стручне спреме је 29 и то: 10 доктора медицине, 1 доктор на специјализацији, 12 доктора специјалиста, 4 доктора стоматологије и 2 психолога. Од 12 доктора специјалиста, 4 су специјалисти породичне медицине и 8 специјалиста других грана медицине и то: гинеколози, педијатар, физијатар, психијатар, епидемиолог, радиолог и доктор ургентне медицине.

Тренутно, ЈЗУ Дом здравља не пружа услуге породилишта због епидемиолошке ситуације. Поред тога, јавља се и проблем испуњености услова за рад породилишта, у погледу простора, опреме и кадра, који су прописани Правилником из јуна 2017. године, а који налаже да је за рад породилишта неопходно посједовати акушерску и гинеколошку операциону салу, интензивну његу, трансфузију, анестезиолога, инструментарке за рад у сали те пропратну опрему прописану наведеним Правилником.

Табела: Запослени радници у здравству

	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Укупно здравствених радника	145	146	146	152	149
Доктори опште праксе	21	18	19	21	18
Укупно специјалиста	24	34	23	25	24
Гинеколози	3	3	3	3	3
Стоматолози	14	15	15	17	18
Медицински техничари	89	91	90	93	91
Остало особље	48	47	46	42	44

Извор: Одјељење за локални економски развој и друштвене дјелатности општине Прњавор и Дом здравља Прњавор

Узимајући у обзир приватне здравствене установе, на подручју општине Прњавор укупно је запослено 149 здравствених радника.

Табела: Финансирање здравства

Извори финансирања	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Остварени буџет	4.174.625,00	3.814.715,00	4.210.308,00	4.132.390,00	4.407.377,00
Износ дотације из општинског буџета	67.500,00	58.499,00	111.231,00	118.833,00	99.000,00
% учешћа Завода за здравствено осигурање	83,52%	80,64%	76,52%	75,84%	76,79%
% учешће Републике	0	0	0	0	2,97%
% учешће Општине	1,62%	1,53%	2,64%	2,87%	2,25%
% учешћа корисника здравствене заштите у покрићу дијела или укупних издатака	7,05%	7,96%	7,62%	8,48%	6,39%
% учешћа других извора	7,81%	9,87%	13,22%	12,81%	11,60%

Извор: Одјељење за локални економски развој и друштвене дјелатности општине Прњавор и Дом здравља Прњавор

Из табеле је видљиво да се буџет ЈЗУ Дом здравља 2020. године повећао у односу на почетак посматраног периода, уз нешто мање учешће Завода за здравствено осигурање, те смањење учешћа корисника здравствене заштите у покрићу дијела трошкова. Од 2022. године ЈЗУ Дом здравља Прњавор је прешао на трезорски начин пословања што ће омогућити већу стабилност и квалитетнији рад установе.

Објект Дома здравља Прњавор је током 2020. и 2021. године саниран према правилима енергетске ефикасности у шта је уложено око 950.000,00 КМ.

Поред ЈЗУ Дом здравља Прњавор, становништво општине Прњавор здравствену заштиту може оставрити и у неколико приватних љекарских и стоматолошких ординација:

1. „ДР ФИГУРЕК“, амбулантна медицина рада,
2. ЗУ „ДОКТОРИ ПРИЈАТЕЉИ“ Прњавор
3. СЦ „КУЋА ЗДРАВЉА Др Марјановић,
4. ЗТЦ „БАЊА КУЛАШИ“ Прњавор
5. „ДИЈАГНОСТИК“, специјална ординација,
6. ЗУ Специјалистичка гинеколошка амбуланта „ЕМИЛИЈА“ Прњавор
7. Зуботехничка лабораторија „ВИРОНИТ“, Прњавор,
8. Стоматолошка ординација „ДР ТОПИЋ“, Прњавор,
9. Зуботехничка лабораторија „АУРОДЕНТ“, Прњавор,
10. „Др РАДОЈКОВИЋ“, специјалистички центар,
11. Зуботехничка лабораторија „ПЕЈАШИНОВИЋ“, Прњавор,

12. „ЗУ Стоматолошка амбуланта ДР КОСАНОВИЋ“ Прњавор,
13. Стоматологија „ЕУРОДЕНТ“ Прњавор,
14. ЗУ „MATRIX LAB“ Прњавор
15. Стоматолошка амбуланта "JUGODENT" Прњавор
16. ЗУ Стоматолошка амбуланта "ЛИКАДЕНТ" Прњавор
17. Стоматолошка ординација „Др Пржуљ“.

На подручју општине Прњавор ради седам апотека које су на услузи грађанима.

Свакодневна брига о здрављу животиња на подручју општине Прњавор се врши кроз рад 4 ветеринарске амбуланта и 2 ветеринарске станице. Примарно се баве превентивом и лијечењем обољења и поремећаја код животиња, као и сузбијањем ширења зооноза и заразних обољења.

ЈЗУ Дом здравља Прњавор своју дјелатност обавља у 13 теренских амбуланта и 7 објеката који се налазе у кругу Дома здравља Прњавор. Објекат Дома здравља Прњавор је током 2020. године саниран према правилима енергетске ефикасности у шта је уложено око 950.000,00 КМ. Поред ЈЗУ Дом здравља Прњавор, становништво општине Прњавор здравствену заштиту може оставрити и у неколико приватних љекарских и стоматолошких ординација. На подручју општине Прњавор ради седам апотека.

II.6.4. Стање у социјалној заштити

Центар за социјални рад Прњавор основала је Скупштина општине Прњавор као установу социјалне заштите са јавним овлаштењима у области социјалне, дјечије, породичне заштите и старатељства, извршавања васпитних мјера и мјера заштитног надзора, те установу за обављање услуга социјалног рада без смјештаја.

Основну дјелатност Центра представљају непосредни облици социјалне, дјечије и породичне заштите.

Поред ЈУ Центра за социјални рад Прњавор, као установе социјалне заштите постоје још двије установе социјалне заштите на подручју општине. Услуге смјештаја старих лица пружају два дома за стара лица и то "Наша кућа Шпанић" који има смјештајни капацитет од 20 корисника и "Кућа његе Сандић" са капацитетом од 40 лежајева.

Центар за социјални рад Прњавор је у сарадњи са UNICEF-ом био иницијатор и носилац активности око оснивања Дневног центра за дјецу са сметњама у развоју који је 31.01.2013. званично почео са радом. Дневни центар је током протеклих година пружао услугу рехабилитације и боравка дјеце са сметњама у развоју, а средства за финансирање ове услуге су обезбијеђена у буџету општине Прњавор.

Примјетан је сталан пораст броја становника општине за које Центар пружа неку од услуга у складу са законом или лица која остварују неко од права из закона о социјалној и дјечијој заштити.

Табела: Корисници права и услуга Центра за социјални рад Прњавор

	2016	2017	2018	2019	2020
Број корисника услуга и права	20757	20400	21321	22316	22467
%	60%	59%	62%	65%	65%

Извор: Центар за социјални рад Прњавор

Табела: Новчана давања корисницима од стране Центра за социјални рад и Јавног фонда за дјечију заштиту

	2016	2017	2018	2019	2020
Број корисника	2201	2278	2313	2412	2469

новчаних давања од стране општине					
%	6,4%	6,6%	7,0%	7,1%	7,2%
Број корисника новчаних давања од стране ЈФДЗ	924	779	821	837	710
%	2,7%	2,3%	2,4%	2,4%	2,0%

Извор: Центар за социјални рад Прњавор

У Центру је тренутно запоселних 13 радника, од чега је 8 стручних радника.

У складу са Правилником о условима за оснивање установа социјалне заштите и обављање дјелатности социјалне заштите, неопходно је да се повећа број стручних радника на 10.

Центар за социјални рад Прњавор има донесен акт везано за поступање у кризним ситуацијама, изазваним пандемијом вируса. Планом деловања предвиђено је и ангажовање волонтера, те увезивање са невладиним сектором. Центар посједује адекватну рачунарску опрему и теренске аутомобиле, организовано дежурство, обучене стручњаке за пружање психолошке подршке лицима која су захваћена кризном ситуацијом, међутим уочава се да су недовољани кадровски капацитети да би се ниво дјеловања подигао на виши ниво, посебно ако анализирамо податак да је у 2019. и 2020. години 65 % становништва користило неку од услуга Центра за социјални рад.

Анализа потреба рањивих група становништа

Дневни центар Невен пружа услугу дневне рехабилитације и окупационе терапије за дјецу са сметњама у развоју, међутим у нашој локалној заједници и је и значајан број одраслих лица са сметњама у психофизичком функционисању и особа са инвалидитетом који бораве у својим породицама и практично су искључени из друштвеног живота локалне заједнице. Центар у оквиру својих могућности организује окупљања и рехабилитационе активности за лица из поменуте категорије али је то недовољно.

Услугу коју пружа Центар за социјални рад дјецима која су васпитно запуштена и занемарена и њиховима породицима је на нивоу индивидуалног рада, што је често недовољано. Закон даје могућност укључивања ове категорије дјеце у савјетовалишта или дневне центре за дјецу и младе, што нисмо у могућности пружити на нивоу наше локалне заједнице усљед недовољних кадровских и просторних капацитета нашег центра.

Стручни радници Центра врше надзор над породицима гдје се препозна да је развој дјеце угрожен породичним приликама. Кроз стручне савјете и посјете на терену настоји се радити са родитељима на корекцији њиховог понашања, јачању родитељских компетенција и едукативни рад са дјецом. За значајан број породица било би у интересу да се организује вишечасовни седмични рад са дјецом и породицима, а за такав начин рада потребани су нам простор и стручна лица. Кроз рад са овом категоријом корисника превенирао је раздвајање дјеце од родитеља.

Све три наведене рањиве групе на нивоу наше локалне заједнице су ускраћене за једну квалитетнију и свеобухватнију услугу која би се могла ријешити кроз обезбјеђивање адекватног простора и стручњака за рад.

Центар за социјални рад Прњавор је смјештен у изнајмљеним просторијама Дома здравља у згради на другом спрату и неопходно је радити на изнајмљивању рјешења за трајни и адекватнији смјештај Центра гдје би био ријешен, приступ лицима са инвалидитетом, те би се кроз трајно рјешавање смјештаја центра могло наћи и рјешење за адекватан простор, односно изградњу стамбеног објекта који би имао намјену, поред смјештаја центра, за радно окупациони и корективни рад са пунољетним лицима са инвалидитетом, са васпитно запуштеном и занемареном дјецом, те са породицама у којима је развој дјеце угрожен породичним приликама.

Табела: Видови помоћи који се исплаћују путем Центра за социјални рад и број корисника помоћи

Врста помоћи	Број корисника														
	2016			2017			2018			2019			2020		
	М	Ж	С	М	Ж	С	М	Ж	С	М	Ж	С	М	Ж	С
Стална новчана помоћ	59	106	165	66	107	173	62	102	164	60	82	142	61	76	137
Новчана накнада за помоћ и његу друге особе	433	525	958	523	623	1146	510	663	1173	551	652	1203	570	653	1223
Друга материјална помоћ	106	127	233	54	62	116	80	78	158	188	139	327	156	118	274
Оспособљавање за живот и рад	19	10	29	20	11	31	20	12	32	12	6	18	13	7	20
Смјештај у другу породицу	6	12	18	6	12	18	5	12	17	1	6	7	7	12	19
Смјештај у установе социјалне заштите	22	22	44	18	21	39	26	28	54	24	27	51	26	29	55
Једнократне новчане помоћи	281	283	564	266	306	572	259	270	529	281	219	500	230	283	513
Здравствено осигурање			181			173			181			158			223
Услуге социјалног рада и другог стручног рада	1191 4	571 8	1763 2	1169 5	564 8	1734 3	1085 2	733 5	1818 7	1263 5	643 2	1906 7	1278 5	650 3	1928 8
Кућна њега и помоћ у кући	1	8	9	3	7	10	1	4	5	1	5	6	1	4	5
Дјечији додатак	0	664	664	0	542	542	0	434	434	0	378	378	0	351	351
Накнада умјесто плате родитељу који је у радном односу	0	166	166	0	151	151	0	190	190	0	204	204	0	220	220
Накнада умјесто плате родитељу који/ која није у радном односу	0	94	94	0	86	86	0	197	197	0	255	255	0	139	139
Укупно особа	1284 1	773 5	2075 7	1265 1	757 6	2040 0	1181 5	932 5	2132 1	1375 3	840 5	2231 6	1384 9	839 5	2246 7

Извор: Центар за социјални рад Прњавор

Табела: Износ исплаћене помоћи путем Центра за социјални рад

Врста помоћи	Износ помоћи у КМ/мјесечно (просјек)				
	2016	2017	2018	2019	2020
Стална новчана помоћ	23250.4	22442.53	19816.97	17776.62	16202.5
Новчана накнада за помоћ и његу друге особе	98110.6	109695.63	112601.5	120583.36	133342.76
Друга материјална помоћ	3330.98	2495.18	8482.1	20578.1	3075.05
Оспособљавање за живот и рад	5962	6312.97	5748.5	1712.03	888.77
Смјештај у другу породицу	7037.71	7489.9	8969.66	9629.75	9013.07
Смјештај у установе социјалне заштите	18780.84	19715.51	25744.57	24477.77	23674.55
Једнократне новчане помоћи	10492.13	6640.96	6628.74	6224.79	5832.47
Здравствено осигурање	11500.74	11204.35	10259.67	9190.38	12489.27
Дјечији додатак	46017.5	43255	36490.86	34646.62	34979.7
Накнада умјесто плате родитељу који је у радном односу	66223.03	62613.5	80136.72	83667.72	113416.52
Накнада умјесто плате родитељу који/ која није у радном односу	3418.33	3074.17	31752.5	62032.5	56376
Укупно средстава	294124.26	294939.7	346631.79	390519.64	409290.66

Извор: Центар за социјални рад Прњавор

Табела: Рањиве групе									
Малољетници									
	Дјеца без родитељског старања			Одгојно занемарена и запуштена дјеца	Дјеца чији је развој ометен породичним проблемима	Дјеца са менталним и физичким сметњама			
2016	15			30	174	141			
2017	15			35	136	165			
2018	13			27	158	136			
2019	11			43	134	137			
2020	9			30	119	141			
Одрасли									
	Особе ометене у психичком и физичком развоју и особе са инвалидитетом			Материјално неосигурани и за рад неспособне особе	Старе особе без породичног старања	Особе друштвено негативног понашања	Особе и породице у стању соц. потребе којима је усљед посебних околности потребна помоћ		
	М	Ж	С				М	Ж	С
2016	128	76	204	165	98	23	3748	3066	6814
2017	122	72	194	173	103	32	3653	3482	7135
2018	79	73	152	164	133	30	3666	3470	7136
2019	181	111	292	142	110	30	3688	4377	8065
2020	120	74	194	125	103	40	3556	4587	8143

Извор: Центар за социјални рад Прњавор

Табела: Приходи Центра за социјални рад					
Приходи	2016	2017	2018	2019	2020
Остварени приходи (КМ)	2,482,660.08	2,583,812.51	2690 436,41	2 882 745,21	3 205 781,70
% удио Општине	64.39	63.26	62.40	60.48	58.25
% удио Републике	34.75	35.95	36.69	38.71	40.70
% учешћа прихода остварених властитом дјелатношћу установе	0.86	0.79	0.91	0.81	1.05
% учешћа других извора	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00

Извор: Центар за социјални рад Прњавор

Табела: Расходи Центра за социјални рад					
Расходи	2016	2017	2018	2019	2020
Планирани расходи	2 983 000,00	2 609 300,00	2 787 950, 00	2 744 800,00	2971 950,00
Остварени расходи	2,482,660.08	2,583,812.51	2690 436,41	2 882 745,21	3,205,781.70
Трансфери корисницима	2 101 608,75	2 231 964,83	2,339,944.22	2,501,528.75	2,812,359.07
Трошкови Центра за социјални рад (плате и накнаде запосленим, струја, итд)	381 051,33	351 847,68	350,492.19	381,216.46	393,422.63

Извор: Центар за социјални рад Прњавор

Табела: Новчана давања само од стране Центра за социјални рад					
Врста помоћи	Износ помоћи у КМ/мјесечно (просјек)				
	2016	2017	2018	2019	2020
Стална новчана помоћ	23250.40	22442.53	19816.97	17776.62	16202.50
Новчана накнада за помоћ и његу друге особе	98110.60	109695.63	112601.50	120583.36	133342.76
Друга материјална помоћ	3330.98	2495.18	8482.10	20578.10	3075.05
Оспособљавање за живот и рад	5962.00	6312.97	5748.50	1712.03	888.77
Смјештај у другу породицу	7037.71	7489.90	8969.66	9629.75	9013.07
Смјештај у установе социјалне заштите	18780.84	19715.51	25744.57	24477.77	23674.55
Једнократне новчане помоћи	10492.13	6640.96	6628.74	6224.79	5832.47
Здравствено осигурање	11500.74	11204.35	10259.67	9190.38	12489.27
Укупно средстава	178465.40	185997.03	198251.71	210172.80	204518.44

Извор: Центар за социјални рад Прњавор

Табела: Број корисника новчаних давања која се исплаћују путем Центра за социјални рад из буџета општине															
Врста помоћи	Број корисника														
	2016			2017			2018			2019			2020		
	М	Ж	С	М	Ж	С	М	Ж	С	М	Ж	С	М	Ж	С
Стална новчана помоћ	59	106	165	66	107	173	62	102	164	60	82	142	61	76	137
Новчана накнада за помоћ и његу друге особе	433	525	958	523	623	1146	510	663	1173	551	652	1203	570	653	1223
Друга материјална помоћ	106	127	233	54	62	116	80	78	158	188	139	327	156	118	274
Оспособљавање за живот и рад	19	10	29	20	11	31	20	12	32	12	6	18	13	7	20
Смјештај у другу породицу	6	12	18	6	12	18	5	12	17	1	6	7	7	12	19
Смјештај у установе социјалне заштите	22	22	44	18	21	39	26	28	54	24	27	51	26	29	55
Једнократне новчане помоћи	281	283	564	266	306	572	259	270	529	281	219	500	230	283	513
Здравствено осигурање			181			173			181			158			223
Кућна њега и помоћ у кући	1	8	9	3	7	10	1	4	5	1	5	6	1	4	5
Укупно особа	927	1093	2201	956	1149	2278	963	1169	2313	1118	1136	2412	1064	1182	2469

Извор: Центар за социјални рад Прњавор

Табела: Видови помоћи који се исплаћују путем Јавног фонда за дјечију заштиту															
Врста помоћи	Број корисника														
	2016			2017			2018			2019			2020		
	М	Ж	С	М	Ж	С	М	Ж	С	М	Ж	С	М	Ж	С
дјечији додатак	0	664	664	0	542	542	0	434	434	0	378	378	0	351	351
накнада умјесто плате родитељу који је у радном односу	0	166	166	0	151	151	0	190	190	0	204	204	0	220	220
накнада умјесто плате родитељу који/ која није у радном односу	0	94	94	0	86	86	0	197	197	0	255	255	0	139	139
Укупно особа	0	924	924	0	779	779	0	821	821	0	837	837	0	710	710

Извор: Центар за социјални рад Прњавор

Табела: Видови помоћи који се исплаћују путем Центра за социјални рад и Јавног фонда са бројем корисника помоћи															
Врста помоћи	Број корисника														
	2016			2017			2018			2019			2020		
	М	Ж	С	М	Ж	С	М	Ж	С	М	Ж	С	М	Ж	С
стална новчана помоћ	59	106	165	66	107	173	62	102	164	60	82	142	61	76	137
новчана накнада за помоћ и његу друге особе	433	525	958	523	623	1146	510	663	1173	551	652	1203	570	653	1223
друга материјална помоћ	106	127	233	54	62	116	80	78	158	188	139	327	156	118	274
оспособљавање за живот и рад	19	10	29	20	11	31	20	12	32	12	6	18	13	7	20
смјештај у другу породицу	6	12	18	6	12	18	5	12	17	1	6	7	7	12	19
смјештај у установе социјалне заштите	22	22	44	18	21	39	26	28	54	24	27	51	26	29	55

једнократне новчане помоћи	281	283	564	266	306	572	259	270	529	281	219	500	230	283	513
здравствено осигурање			181			173			181			158			223
кућна њега и помоћ у кући	1	8	9	3	7	10	1	4	5	1	5	6	1	4	5
дјечији додатак	0	664	664	0	542	542	0	434	434	0	378	378	0	351	351
накнада умјесто плате родитељу који је у радном односу	0	166	166	0	151	151	0	190	190	0	204	204	0	220	220
накнада умјесто плате родитељу који/ која није у радном односу	0	94	94	0	86	86	0	197	197	0	255	255	0	139	139
Укупно особа	927	2017	3125	956	1928	3057	963	1990	3134	1118	1973	3249	1064	1892	3179

Извор: Центар за социјални рад Прњавор

Анализом горњих табела уочавамо пораст корисника који користе услугу смјештаја у установу социјалне заштите, те да су стара лица без породичног старања, одрасла лица са инвалидитетом, те материјално неосигурана и за рад неспособна лица најбројнија а они су најчешћи корисници смјештаја у установу,

На подручју наше локалне заједнице нема прихватне станице за одрасла лица нити за дјецу, те користимо капацитете других локалних заједница.

Имајући у виду наведено мислимо да је оправдано, изградња још једне установе за смјештај сарих лица, а чиме би се могла ријешити и прихватна станица за одрасла лица.

У периоду од 2016. је примјетан сталан пораст броја становника општине који остварују неко од права из закона о социјалној и дјечијој заштити, а расте и износ исплаћене помоћи путем Центра за социјални рад. Неопходно је да се повећа број стручних радника на 10 (тренутно 8). Капацитети нису довољни за пружање потребне подршке одраслим лицима са сметњама у психофизичком функционисању и особама са инвалидитетом, као ни за дјецу која су васпитно запуштена и занемарена и њиховима породицима. Такође, локална заједница нема прихватну станицу за одрасла лица, нити за дјецу.

II.6.5. Стање цивилног друштва

На подручју општине Прњавор регистровано је 120 удружења грађана која окупљају значајан број чланова. Међу регистрованим удружењима на подручју општине доминирају удружења из области спорта, затим културе, а значајан број је и оних чија је основна дјелатност хуманитарни рад, али и разне друге дјелатности. Битно је нагласити да од 120 регистрованих удружења одређен број њих већ дуже вријеме није активан.

Табела: Структура невладиних организација

НВО	Регистровано	Активно
НВО из области спорта	27	23
НВО из области културе	10	8
Омладинске НВО	3	1
НВО националних мањина	13	8
НВО из области пољопривреде	16	14
НВО које окупљају осјетљиве и социјално искључене групе	13	12
Остале НВО	38	34
УКУПНО	120	100

Извор: Одјељење за локални економски развој и друштвене дјелатности општине Прњавор

У посљедње вријеме, на подручју општине Прњавор покренуте су значајније активности омладинских организација, као и неформалних група омладинаца. Током 2020. године основан је Омладински

центар Прњавор који се бави побољшањем положаја и заштитом интереса младих. Од 2019. године општина Прњавор је партнер са Фондацијом „Мозаик“ и Омладинском банком у реализацији омладинских пројеката. Такође, неформалне групе младих са подручја општине Прњавор учествују у пројекту „Млади као снага промјене у својим заједницама“ који реализује Фондација „ИН“ из Бање Луке, те тако реализују пројекте корисне за младе али и цијелу локалну заједницу.

На шароликост културног мозаика битно утиче велики број различитих нација од којих свака има своје богато и специфично културно наслеђе, које јавно афирмишу и на тај начин утичу на културне садржаје наше општине. Своје дјеловање афирмишу кроз културно умјетничка друштва. На подручју општине Прњавор, од 13 регистрованих, активно дјелује осам удружења националних мањина која његују културу и традицију земље одакле потичу. За реализацију својих активности удружења националних мањина сваке године добијају одређену финансијску подршку из буџета општине Прњавор.

Носиоци спортских активности на подручју општине Прњавор су спортски клубови који обухватају широк спектар колективних и појединачних спортова. Општина Прњавор редовно пружа подршку развоју спорта те се из буџета општине сваке године планирају и реализују средства за ове намјене. Средства се дозначавају на основу Програма развоја спорта којим су дефинисани критеријуми за додјелу средстава спортским клубовима, као и начин расподјеле. Поред редовних спортских активности, финансирају се и разне спортске манифестације по којима је општина Прњавор препознатљива у региону и шире. Већина манифестација је традиционална и има међународни карактер.

Резиме

Иако је дио реистрованих НВО-а неактиван, ипак је невладин сектор активан у областима рада са младима, националних мањина и спорта.

II.6.6. Стање капацитета управе

Табела: Општинске административне услуге

	2016	2017	2018	2019	2020
Износ финансијских улагања у техничко опремање (информатизација и сл.)*	н/а	6,996.60	13,267.80	9,364.68	9,991.80
Број рачунара**	125				
Износ финансијских улагања у обуку запослених***	3,516.37	4,665.81	4,139.46	2,192.80	1,290.50
Број предмета	21642	27656	26875	26318	29669
постотак (%) ријешених предмета	86.04%	89.97%	68.48%	64.97%	65.83%
постотак (%) пренесених предмета	13.96%	10.03%	31.52%	35.03%	34.17%
Стопа задовољства корисника****	81.20	93.20	95.00	72.60	72.60
* Подаци добијени из Одјељења за финансије, набавка рачунарске опреме, попис основних средстава					
** Евидентиран је број рачунара који се тренутно користе					
*** Подаци из Извјештаја о извршењу буџета општине Прњавор					
**** Подаци из Извјештаја о испитивању задовољства грађана радом општинске управе/анкете					

Извор: Одјељење за општу управу општине Прњавор

У напријед наведеној табели уочљив је ниво финансијских средстава који је током посматраног периода издвојен из буџета општине за информатизацију тј. набавку рачунара и одржавање информационог система у општинској административној служби. Улагања у техничку инфраструктуру врше се перманентно.

Што се тиче капацитета за управљање развојем, Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста Општинске управе општине Прњавор, а у оквиру Одјељења за локални економски развој и друштвене дјелатности, основан је Одсјек за развој. Најзначајније надлежности одсјека су организација, координација и реализација послова управљања развојем (стратешко

планирање, имплементација, праћење, вредновање, извјештавање и др.), те праћење доступних средстава за финансирање пројеката из Стратегије развоја и аплицирање код потенцијалних донатора. У Одсјеку за развој систематизована су 4 радна мјеста.

Када је ријеч о стандарду контроле квалитета, општина Прњавор посједује стандард ISO 9001:2015. Током 2016. године, у Општинској управи општине Прњавор проведена је ресертификациона провјера система управљања квалитетом према захтјевима ISO стандарда. Током провјере потврђено је да општинска управа послује по овом стандарду. Ресертификациону провјеру извршио је тим из сертификационе куће TÜV Rheinland, који је констатовао да није уочена никаква неусаглашеност. Општини Прњавор је сертификат ISO стандарда додијељен 14. децембра 2007. године, а годину дана касније, приликом прве надзорне провјере, констатовано је да је систем менаџмента квалитетом заживио у пракси. Примјеном ISO стандарда Општинска управа општине Прњавор усмјерила се на остваривање постављених циљева у погледу квалитета пословања и пружања услуга, оријентације према корисницима услуга, законитог испуњавања потреба корисника услуга, јачања одговорности свих запослених, надградње процеса и система у којим се врше услуге, тимског рада базираног на комуникацији између општинских и других јавних служби, те успостављању партнерских односа са заинтересованим странама.

Уз подршку Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) и Отвореног регионалног фонда за модернизацију општинских услуга, „BFC SEE“ („Business Friendly Certification South East Europe“ - Сертификат повољног пословног окружења у Југоисточној Европи) програм је покренут од стране мрежа партнерских институција из региона, са циљем успостављања заједничких стандарда и печата квалитета за пословно окружење у општинама и градовима Југоисточне Европе. „BFC SEE“ је јединствени програм за побољшање квалитета услуга и информација које општине у региону Југоисточне Европе нуде компанијама. „BFC SEE“ пружа општинама јасну мапу пута за стварање повољног пословног окружења и увођење међународно признатих стандарда ефикасне и транспарентне локалне администрације. Општина Прњавор је „BFC SEE“ сертификат добила у октобру 2019. године и исти има важност 4 године. За инвеститоре који желе да се преселе или прошире своје пословање у Југоисточној Европи, „BFC SEE“ служи као стандардизовани алат за процјену локалних услова за пословање, указујући које општине у региону пружају најбољу инвестициону климу.

Табела: Преглед мјесних заједница

Назив мјесне заједнице	м ² канцеларијског простора у функцији	Број активних чланова савјета	Број жена активно укључених у рад савјета	Посједовање адекватне канцеларијске опреме (телефон, факс, компјутер, итд) – Да или Не	Затворени простор за организовање јавних и културних садржаја	Број уређених спортских полигона
МЗ ПРЊАВОР	Административно-технички послови за потребе мјесних заједница обављају се у просторијама општинске управе	9	4	Административно-технички послови за потребе мјесних заједница обављају се у просторијама општинске управе	да	да
МЗ ОКОЛИЦА		5	2		да	да
МЗ БАБАНОВЦИ		5	2		да	да
МЗ МАЋИНО БРДО		5	2		да	да
МЗ ДОЊИ ГАЉИПОВЦИ		5	1		да	да
МЗ ГРАБИК ИЛОВА		5	2		да	да
МЗ КОЊУХОВЦИ		7	2		не	не
МЗ ГАЉИПОВЦИ		5	3		да	да
МЗ КРЕМНА		7	1		да	да
МЗ ШТРПЦИ	7	3	да	да		
МЗ КУЛАШИ-ПОПОВИЋИ	7	2	не	не		
МЗ ПРИСОЈЕ	5	1	да	да		

МЗ ГОРЊИ ВИЈАЧАНИ		5	1		да	да
МЗ ДОЊИ ВИЈАЧАНИ		7	3		да	да
МЗ ГОРЊА МРАВИЦА		5	2		не	не
МЗ ДОЊА МРАВИЦА		5	2		не	не
МЗ ДРЕНОВА		5	1		не	не
МЗ ШАРИНЦИ		5	2		да	да
МЗ ВРШАНИ		5	2		не	не
МЗ КОКОРИ		5	1		да	да
МЗ ХРВАЋАНИ		5	2		да	да
МЗ ПОТОЧАНИ		5	1		да	да
МЗ ОРАШЈЕ		5	1		да	да
МЗ ГУСАК-ГАЈЕВИ		5	0		да	да
МЗ ЦРКВЕНА		5	1		да	да
МЗ ЛИШЊА		7	1		да	да
МЗ НАСЕОБИНА ЛИШЊА		5	2		да	да
МЗ ЧОРЛЕ		5	1		да	да
МЗ ВЕЛИКА ИЛОВА		7	1		да	да
МЗ ПЕЧЕНЕГ ИЛОВА		5	1		не	не
МЗ ШИБОВСКА		7	2		да	да
МЗ СМРТИЋИ		7	3		не	не
МЗ ПАЛАЧКОВЦИ		7	1		да	да
МЗ ОТПОЧИВАЉКА- МРАЧАЈ		5	2		да	да
МЗ ПРОСЈЕК		Није изабран савјет МЗ			не	не

Извор: Одјељење за општу управу општине Прњавор

Резиме
<p>Општина Прњавор посједује стандард ISO 9001:2015 и „BFC SEE“ („Business Friendly Certification South East Europe“ - Сертификат повољног пословног окружења у Југоисточној Европи). Имплементиран је значајан број пројеката у сарадњи са међународним и локалним организацијама. Изграђени су капацитети за управљање развојем. Степен опремљености мјесних заједница и активност савјета је задовољавајући.</p>

II.6.7. Стање безбједности грађана

На подручју општине Прњавор у периоду од 2016. – 2020. године евидентирано је 157 клизишта мањих размјера.

Табела: Клизишта					
	2016	2017	2018	2019	2020
Број регистрованих клизишта на подручју општине	33	31	31	31	31
Број становника директно угрожених клизиштима	9.000	9.000	9.000	9.000	9.000
Број санираних клизишта	0	2	0	0	0
Ниво инвестиција у санацију клизишта (KM)	0	71.256.68	0	0	0

Извор: Одјељење за стамбено-комуналне послове и инвестиције општине Прњавор

Клизишта су се углавном појављивала на мјестима изградње индивидуалних стамбено-породичних објеката. Санирање насталих клизишта на објектима вршено је углавном од стране власника објеката,

осим у 2017. години, када је општина Прњавор једним дијелом суфинансирала санирање истих клизишта износом од 71.256,68 КМ.

Табела: Угроженост поплавама					
Период:	2016	2017	2018	2019	2020
Дужина водотокова на подручју општине (km)	1.600,00	1.600,00	1.600,00	1.600,00	1.600,00
Дужина уређених водотокова на подручју општине	/	/	/	/	/
Дужина поплавно ризичних водотокова на подручју општине (km)	84,49	84,49	84,49	84,49	84,49
Број становника који су потенцијално угрожени поплавама	4.440	4.425	4.425	4.410	4.383
Дужина годишње санираних водотокова на подручју општине (m)	1.688,59	/	/	/	350,00
Ниво укупних инвестиција у санацију водотокова (КМ)	21.686,59	/	/	/	585,00
Ниво општинских инвестиција у санацију водотокова (КМ)	21.686,59	/	/	/	585,00

Извор: Одјељење за пољопривреду, водопривреду и шумарство општине Прњавор

У 2016. години на подручју општине Прњавор била је поплава већих размјера, која је угрозила становништво и материјална добра. Највише су била погођена рурална подручја, гдје је дошло до прекида на неким саобраћајницама услед изливања мањих ријека и потока (Прњавор – Србац, мјесто Илова). У нижем подручју града такође је било доста стамбених и пословних објеката под водом. Општина Прњавор је у 2016- ој години издвојила 21.686,59 КМ за санацију водотокова да би се спријечило да у наредним годинама поново не дође до истих или још већих поплава и угрожавања становништва и материјалних добара.

Табела: Криминалитет и јавни ред и мир: степен откривености

	Укупан број кривичних дјела	Укупан број пријављених починилаца	Број кривичних дјела по познатом починиоцу	Број кривичних дјела по непознатом починиоцу	Процент укупне расвјетљености	Број починилаца малољетника	Укупан број пријављених прекршаја
2016	487	260	289	198	73,1	9	211
2017	184	151	84	100	68,8	7	160
2018	176	117	75	101	64,6	3	147
2019	151	109	59	92	70,1	11	125
2020	144	117	86	58	78,4	4	247

Извор: Министарство унутрашњих послова РС, Полицијска станица Прњавор

Табела: Структура криминалитета

	2016		2017		2018		2019		2020	
	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%
Крвни деликти	13	2,67	16	8,70	11	6,25	10	6,62	13	9,03
Организовани и привредни криминал	6	1,23	7	3,80	10	5,68	2	1,32	4	2,78
Имовински деликти	208	42,71	112	60,87	109	61,93	100	66,23	55	38,19
Наркоманија	1	0,21	3	1,63	0	0,00	0	0,00	4	2,78
Трговина људима - проституција	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Остала кривична дјела	259	53,18	46	25,00	46	26,14	39	25,83	68	47,22

Укупан број/постотак	487	100,00	184	100,00	176	100,00	151	100,00	144	100,00
Малољетничка деликвенција	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Извор: Министарство унутрашњих послова РС, Полицијска станица Прњавор

У структури криминалитета највише се издвајају дјела из области имовинских деликата и осталих кривичних дјела. У односу на 2016. годину када је укупан број прекршаја био 487, уочава се значајан пад кривичних дјела. Генерално, оцјена безбједности на подручју општине је добра, што можемо у многоме да захвалимо систему камера (46 камера) које су постављене и инсталиране у строгом центру града као и на одређеним важнијим локацијама на улазима у град. Самим тим и проценат расвјетљености кривичних дјела је у константном порасту, па је и сигурност грађана на вишем нивоу у односу на претходне године када није било камера. Постављена су и два нова радара контроле брзине па је и сигурност на путевима повећана.

На подручју општине Прњавор у периоду од 2016. – 2020. године евидентирано је 157 клизишта мањих размјера, док је ризик од поплава уређењем инфраструктуре смањен. У структури криминалитета највише се издвајају дјела из области имовинских деликата и осталих кривичних дјела, али уочава се значајан пад кривичних дјела.

II.6.8. Стање заштите и спасавања од природних непогода и других несрећа

Територијална ватрогасна јединица

Територијална ватрогасна јединица Прњавор у току године има највећи број интервенција које се односе на разне пожаре (стамбених, индустријских и помоћних објеката као и пожаре ниског растиња, шумске и слично). Мањи дио односи се на технике интервенције саобраћајних незгода, поплаве, спасавања у елементарним непогодама и асистенције другим службама.

Тренутан број припадника ове јединице износи 21.

Број возила је 10, ту су: навална возила, аутоцистерне, возила за шумске пожаре као и теренска возила. У наредном периоду планира се набавка једног мањег навалног ватрогасног возила.

Такође, планирано је подмлађивање екипе обзиром да је тренутна просјечна старост висока за обављање послова из надлежности ове јединице.

Цивилна заштита

Цивилна заштита је интегришући и оперативни дио система заштите и спасавања који координира мјерама и активностима заштите и спасавања.

Цивилна заштита је увијек активна и неодвојиви дио система заштите и спасавања, а најактивнија је у условима елементарне непогоде и друге несреће, односно по проглашењу ванредног стања, када је неопходно на организован начин ангажовати све расположиве ресурсе на подручју општине, у циљу што ефикаснијег пружања заштите и спасавања онима којима је то потребно, материјалних добара и животне средине, те што успјешнијег ублажавања негативних посљедица елементарне непогоде и друге несреће и што бржег успостављања стања нормалног функционисања свих друштвених функција.

Могуће несреће/ ризици који могу задесити општину Прњавор

У циљу идентификације могућих ризика/несрећа у општини Прњавор, и заштите ризичних група (људи, имовине, животне средине и инфраструктуре), општинска служба цивилне заштите општине Прњавор је прикупила информације о ризичним објектима и потенцијалним несрећама у општини Прњавор од релевантних служби, установа, предузећа, а на основу историјских података, искустава, извјештаја ватрогасних, спасилачких и хитних служби и друго, што је за резултат имало израду и

усвајање Процјене угрожености од елементарних непогода и других несрећа општине Прњавор у којој су утврђене:

1. Могуће природне несреће:
 - Земљотрес,
 - Поплава,
 - Клизање и одроњавање земљишта,
 - Високи снијег и сњежни наноси,
 - Епидемија заразних болести,
 - Суша,
 - Високе и ниске температуре ваздуха и појава мраза,
 - Пролом облака, олујни вјетар и град,
 - Топлотни таласи.
2. Техничко-технолошке несреће:
 - Велики пожари,
 - Рушење или преливање брана на акумулацијама,
 - Експанзије или експлозије гасова и опасних материја,
 - Радиоактивно и друго загађење зрака, воде и тла.
3. Остале пријетње од несрећа већих размјера:
 - Неексплодирана убојна средства и мине (НУС),
 - Велике несреће у друмском саобраћају,
 - Ратна дејства.

Организациона структура система заштите и спасавања-цивилне заштите

Снаге заштите и спасавања - цивилне заштите организоване су по сљедећем: Одсјек за цивилну заштиту, Штаб за ванредне ситуације, Јединица цивилне заштите специјализоване намјене за заштиту од пожара, Јединица цивилне заштите специјализоване намјене за пружање прве медицинске помоћи, Јединица цивилне заштите специјализоване намјене за спасавање из рушевина, Јединица цивилне заштите специјализоване намјене за евакуацију и збрињавање, Јединица цивилне заштите специјализоване намјене за асанацију терена, Јединица цивилне заштите специјализоване намјене за РХБ заштиту, Повјереници заштите и спасавања. Саставни дио система заштите и спасавања чини и систем осматрања, обавјештавања и узбуњивања, као и организација система веза. Поред наведених снага за реализацију послова, задатака, мјера и активности заштите и спасавања приоритетно се ангажују постојеће професионалне снаге и средства које своју дјелатност обављају на подручју општине, а посебно Територијална ватрогасна јединица, Полицијска станица, ЈЗУ Дом здравља, Црвени крст, ветеринарске станице и амбуланте, Шумска управа Прњавор, комунална, грађевинска и друга привредна друштва од значаја за заштиту и спасавање и одређена удружења грађана.

Током планског периода, тежиште ће бити на успостављању ефикасне, економичне и рационалне структуре, а која ће моћи да пружи адекватан одговор на ризике и опасности изазване елементарном непогодом и другом несрећом. У складу с тим, доћи ће до укидања одређених јединица специјализоване намјене за које се процијени да се не могу ставити у функцију на адекватан начин (јединица РХБ заштите и сл.), а формирати ће се нови састави (тим-јединица на води и под водом и сл.), гдје ће доћи до укључивања Савјета Мјесних заједница у систем заштите и спасавања – цивилне заштите. Посебна пажња биће усмјерена развоју капацитета система заштите и спасавања-цивилне заштите у смислу опремања материјално-техничким средствима, гдје ће се путем стварања уговорних обавеза са субјектима од значаја за заштиту и спасавање обезбједити сигурнија попуна у односу на постојећу, која се у највећем дијелу вршила из пописа имаоца материјално-техничких средстава.

Штете настале од елементарних непогода

У периоду од 2016.-2021. године, на подручју општине Прњавор евидентиран је настанак штета од елементарних непогода, која су захтијевала процјену штете, у шест наврата.

У три наврата штета је наступила од поплава, а у три наврата од олује-олујног невремена при чему је укупно процјењена штета износила 2 748 259,42 КМ.

Територијална ватрогасна јединица Прњавор у току године има највећи број интервенција које се односе на разне пожаре (стамбених, индустријских и помоћних објеката као и пожаре ниског растиња, шумске и слично). Мањи дио односи се на техниче интервенције саобраћајних незгода, поплаве, спасавања у елементарним непогодама и асистенције другим службама. Тренутан број припадника ове јединице износи 21. Број возила је 10, ту су: навална возила, аутоцистерне, возила за шумске пожаре као и теренска возила. У наредном периоду планира се набавка једног мањег навалног ватрогасног возила. Такође, планирано је подмлађивање екипе обзиром да је тренутна просјечна старост висока за обављање послова из надлежности ове јединице.

Цивилна заштита је припремила Процјену угрожености од елементарних непогода и других несрећа општине Прњавор. Цивилна заштита има разрађену организациону структуру, али је опремљеност недовољна, па ће у наредном периоду слиједити промјене организације и начина рада.

У периоду 2016-2021. године у три наврата је наступила штета од поплава, а у три наврата од олује-олујног невремена.

II.6.9. Резиме стања, развојних изазова и перспектива у сектору друштвеног развоја

Око 30% дјеце предшколског узраста похађа неку од предшколских установа на подручју општине.

Основно образовање на подручју општине Прњавор одвија се кроз рад осам централних школа, од чега се двије налазе на подручју града, а шест школа у руралном подручју општине. У периоду 2016 – 2020. број ученика у основним школама има тенденцију опадања. У наставном процесу учествује 306 наставника, а стручна заступљеност је на задовољавајућем нивоу. У погледу образовне инфраструктуре видљиво је значајно унапређење посљедњих година.

Средње образовање на подручју општине одвија се кроз рад три средње школе: ЈУ Гимназија Прњавор, ЈУ Центар средњих школа „Иво Андрић“ Прњаво и ЈУ Музичка школа „Константин Бабић“ Прњавор. У наставном процесу средњошколског образовања учествује укупно 128 професора. Инфраструктура је задовољавајућа.

Општина Прњавор путем стипендирања пружа подршку студентима.

На подручју општине Прњавор нема организованог и систематичног начина образовања одраслих.

У наредном периоду потребно је јачање сарадње привреде и образовних институција како би се унаприједили механизми усклађивања понуде и потражње за радном снагом.

Основни носиоци културних збивања на подручју општине Прњавор су ЈУ Центар за културу Прњавор и Народна библиотека Прњавор. У склопу Центра за културу, у априлу 2021. године, почела је са радом „Наша продавница“. Задњих година знатно је обogaћен књижни фонд библиотеке набавком нових наслова.

Најважнији спортски објекти на подручју општине су: СРЦ „Борик“, спортска дворана „Слога“ и преко 20 спортских игралишта у мјесним заједницама. Крајем 2020. године у Прњавору је кроз пројекат „FIFA GOAL“ отворен спортски терен са квалитетном умјетном подлогом урађен по најсавременијим ФИФА стандардима.

ЈЗУ Дом здравља Прњавор своју дјелатност обавља у 13 теренских амбуланти и 7 објеката који се налазе у кругу Дома здравља Прњавор. Објекат Дома здравља Прњавор је током 2020. године саниран према правилима енергетске ефикасности у шта је уложено око 800.000,00 КМ.

Поред ЈЗУ Дома здравља Прњавор, становништво општине Прњавор здравствену заштиту може оставрити и у неколико приватних љекарских и стоматолошких ординација.

На подручју општине Прњавор ради седам апотека.

У периоду од 2016. је примјетан сталан пораст броја становника општине који остварују неко од права из закона о социјалној и дјечијој заштити, а расте и износ исплаћене помоћи путем Центра за социјални рад. Неопходно је да се повећа број стручних радника на 10 (тренутно 8). Капацитети нису довољни за пружање потребне подршке одраслим лицима са сметњама у психофизичком функционисању и особама са инвалидитетом, као ни за дјецу која су васпитно запуштена и

занемарена и њиховима породицима. Такође, локална заједница нема прихватну станицу за одрасла лица, нити за дјецу.

Иако је дио реистрованих НВО-а неактиван, ипак је невладин сектор активан у областима рада са младима, националних мањина и спорта.

Општина Прњавор посједује стандард ISO 9001:2015 и „BFC SEE“ („Business Friendly Certification South East Europe“ - Сертификат повољног пословног окружења у Југоисточној Европи). Имплементиран је значајан број пројеката у сарадњи са међународним и локалним организацијама. Изграђени су капацитети за управљање развојем. Степен опремљености мјесних заједница и активност савјета је задовољавајући.

На подручју општине Прњавор у периоду од 2016. – 2020. године евидентирано је 157 клизишта мањих размјера, док је ризик од поплава уређењем инфраструктуре смањен.

У структури криминалитета највише се издвајају дјела из области имовинских деликата и осталих кривичних дјела, али уочава се значајан пад кривичних дјела.

Територијална ватрогасна јединица Прњавор у току године има највећи број интервенција које се односе на разне пожаре (стамбених, индустријских и помоћних објеката као и пожаре ниског растиња, шумске и слично). Мањи дио односи се на техниче интервенције саобраћајних незгода, поплаве, спасавања у елементарним непогодама и асистенције другим службама. Тренутан број припадника ове јединице износи 21. Број возила је 10, ту су: навална возила, аутоцистерне, возила за шумске пожаре као и теренска возила. У наредном периоду планира се набавка једног мањег навалног ватрогасног возила. Такође, планирано је подмлађивање екипе обзиром да је тренутна просјечна старост висока за обављање послова из надлежности ове јединице.

Цивилна заштита је припремила Процјену угрожености од елементарних непогода и других несрећа општине Прњавор. Цивилна заштита има разрађену организациону структуру, али је опремљеност недовољна, па ће у наредном периоду слиједити промјене организације и начина рада.

У периоду 2016-2021. године у три наврата је наступила штета од поплава, а у три наврата од олује-олујног невремена.

II.7. Стање просторно-планске документације, инфраструктуре и јавних услуга

II.7.1. Стање просторно-планске документације

Стање покривености планским документима

Општина Прњавор је у потпуности покривена стратешким (Просторни план општине Прњавор 2010 – 2030, Урбанистички план „Прњавор“ и Измјена дијела Урбанистичког плана „Прњавор“ (Измјена I)) и дијелом спроведбеним документима просторног уређења. Уже урбано подручје Прњавора (центар) је већим дијелом покривено спроведбеним документима просторног уређења.

Стратешки документи су:

- Просторни план општине Прњавор 2010-2030 („Службени гласник општине Прњавор“, број 04/12)
- Урбанистички план „Прњавор“ („Службени гласник општине Прњавор“, број 11/18)
- Измјена дијела Урбанистичког плана "Прњавор" (Измјена I) („Службени гласник општине Прњавор“, бр. 39/21)

Просторни план општине Прњавор

Просторни план је основни развојни просторно-плански документ за изградњу и уређење општине Прњавор. Обухвата површину од 630 км и одређује намјена површина на подручју општине, а посебно утврђују границе урбаних подручја насељених мјеста, привредна, комунална и друштвена инфраструктура од значаја за општину, подручја привредних дјелатности, културно-историјског и природног наслеђа, туризма, спорта, здравства и рекреације, те усклађује коришћење и уређење простора са потребама одбране и потребама заштите животне средине.

Урбанистички план Прњавор

Обухвата подручје површине 2084,8 ха. Плански период за који се доноси План је 2017-2037. година. Урбанистичким планом се дефинише концепција урбаног простора, ужег и ширег подручја града, затим критеријуме за формирање зона и распореда истих. Дефинишу се правила градње као и мјере за побољшање заштите животне средине, одвођење и третман отпадних вода (изградња постројења за пречишћавање), уређење водотока, скупљање комуналног отпада, дефинисање проширење водовodne мреже. Дефинисана и предложена је изградња саобраћајница како би се смањио интезитет саобраћаја у ужем подручју града као и дефинисање пословних зона. Урбанистички план представља основу за израду спроведбених просторно – планских докумената оперативног карактера - зонинг плана, регулационих планова, урбанистичких пројеката и планова парацелације.

Спроведбени документи

Спроведбени документи просторног уређења су техничко-регулативни документи просторног уређења на основу којих се дефинишу услови за пројектовање и извођење објеката. Доносе се на плански период од 10 година, а важе до његове измјене или доношења новог, а све како Закон о уређењу прописује.

Важећи Спроведбени документи на територији општине Прњавор су:

- Измјена дијела Регулационог плана „Исток 2, исток 3, југ 1“ (Измјена III) („Службени гласник општине Прњавор“, број 49/20)
- Измјена дијела Урбанистичког пројекта "Градско језгро" (измјена VI) („Службени гласник општине Прњавор“, број 36/20)
- Регулациони план "Радуловац" („Службени гласник општине Прњавор“, број 20/19)
- Измјена дијела Регулационог плана за простор у зони утицаја Магистралног пута М16.1 дионица пута Клашнице – Дервента, територија општине Прњавор (измјена III) („Службени гласник општине Прњавор“, број 15/19)
- Измјена дијела Регулационог плана пословно-туристичка зона „Вијака“ у Прњавору (измјена II) по скраћеном поступку („Службени гласник општине Прњавор“, број 12/19)
- Регулациони план „Блок између улица Стевана Немање, Алексе Малића и Цара Лазара“ („Службени гласник општине Прњавор“, број 12/19)
- Измјена дијела Регулационог плана „Центар“ (измјена V) („Службени гласник општине Прњавор“, број 09/19)
- Измјена Урбанистичког пројекта „Градско језгро“ (измјена V) („Службени гласник општине Прњавор“, број 22/18)
- Измјена дијела Регулационог плана „Исток 2, исток 3, југ 1“ („Службени гласник општине Прњавор“, број 06/17)
- План парцелације за ауто-пут Бања Лука – Добој по скраћеном поступку („Службени гласник Републике Српске“, број 56/16)
- Измјена и допуна дијела Регулационог плана пословно-туристичка зона „Вијака“ у Прњавору (измјена и допуна I) („Службени гласник општине Прњавор“, број 31/16) 14. Измјена и допуна дијела Регулационог плана „Јелшинград“ (измјена и допуна V) („Службени гласник општине Прњавор“, број 12/16)
- Измјена дијела Регулационог плана „ЦЕНТАР“ (измјена IV) („Службени гласник општине Прњавор“, број 35/15) 16. Измјена дијела Регулационог плана за простор у зони утицаја Магистралног пута М16.1 дионица пута Клашнице – Дервента, територија општине Прњавор (измјена I) („Службени гласник општине Прњавор“, број 35/15)
- Регулациони план комплекса школа „Бранко Ћопић“, „Гимназија“ и „Иво Андрић“ („Службени гласник општине Прњавор“, број 35/15)
- Измјена Урбанистичког пројекта „Градско језгро“ (измјена III) („Службени гласник општине Прњавор“, број 06/14)
- Измјена Урбанистичког пројекта „Градско језгро“ (измјена IV) („Службени гласник општине Прњавор“, број 06/14)

- Измјена и допуна Регулационог плана „Јелшинград“ (измјена и допуна IV) („Службени гласник општине Прњавор“, број 06/14)
- Регулациони план пословно-туристичка зона „Вијака“ у Прњавору („Службени гласник општине Прњавор“, број 26/13)
- Измјена дијела Регулационог плана „Запад 1“- измјена II („Службени гласник општине Прњавор“, број 32/12)
- Измјена Регулационог плана „Коотеп“ (измјена I) („Службени гласник општине Прњавор“, број 04/12)
- Регулациони план за простор у зони утицаја Магистралног пута М-16.1 дионица пута Клашнице – Дервента, територија општине Прњавор („Службени гласник општине Прњавор“, број 20/11)
- Измјена Урбанистичког пројекта градског гробља („Службени гласник општине Прњавор“, број 04/11)
- Измјена дијела Регулационог плана пословне зоне „Силос“ (измјена II) („Службени гласник општине Прњавор“, број 03/11)
- Измјена дијела Регулационог плана „Центар“ (измјена III) („Службени гласник општине Прњавор“, број 17/10)
- Измјена Регулационог плана „Исток“ (измјена II) („Службени гласник општине Прњавор“, број 10/08)
- Измјена Регулационог плана „Јелшинград“ (измјена III) („Службени гласник општине Прњавор“, број 10/08)
- Измјена Регулационог плана „Центар“ (измјена II) („Службени гласник општине Прњавор“, број 10/08)
- Измјена Урбанистичког пројекта „Градско језгро“ („Службени гласник општине Прњавор“, број 10/08)
- Регулациони план „Долине“ („Службени гласник општине Прњавор“, број 02/08)
- Измјене Регулационог плана пословне зоне „Силос“ („Службени гласник општине Прњавор“, број 02/08)
- Регулациони план „КООТЕП“ („Службени гласник општине Прњавор“, број 08/07)
- Измјена Регулационог плана „Исток 2, исток 3, југ 1“ („Службени гласник општине Прњавор“, број 01/07)
- Измјена Регулационог плана „Центар“ („Службени гласник општине Прњавор“, број 15/06)
- Измјена Урбанистичког пројекта градског језгра („Службени гласник општине Прњавор“, број 15/06)
- Измјена регулационог плана стамбено-пословног насеља „Запад I“ („Службени гласник општине Прњавор“, број 04/03).

Општина Прњавор је покривена стратешким и добрим дијелом спроведбеним документима просторног уређења. Стратешки документи су:

- Просторни план општине Прњавор 2010-2030 („Службени гласник општине Прњавор“, број 04/12),
- Урбанистички план „Прњавор“ („Службени гласник општине Прњавор“, број 11/18),
- Измјена дијела Урбанистичког плана "Прњавор" (Измјена I) („Службени гласник општине Прњавор“, бр. 39/21).

Усвојен је и знатан број регулационих планова.

II.7.2. Стање саобраћајне инфраструктуре

Дужина путне мреже, квалитет саобраћајница, подаци о саобраћају

Табела: Путна мрежа на подручју општине			
Опис	Дужина (км)	%	Стање (добро/лоше)
Некатегорисани	150.00	13.39	Добро
Локални	842.20	75.18	Добро

Регионални	50.00	4.46	Добро
Магистрални	43.00	3.84	Добро
Аутопут	35.00	3.12	Добро
Укупно	1,120.20	100.0	Добро

Извор: Одјељење за стамбено-комуналне послове и инвестиције општине Прњавор

Табела: Путна мрежа у надлежности општине										
Опис	Дужина укупна (км)					Асфалтирани (км)				
	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
Некатегоризирани	150.00	150.00	150.00	150.00	150.00	3,635.00	1,600.00	10,663.00	0.00	0.00
Локални	842.20	842.20	842.20	842.20	842.20	9,297.00	1,000.00	7,148.00	0.00	0.00
Укупно	992.20	992.20	992.20	992.20	992.20	12,932.00	2,600.00	17,811.00	0.00	0.00

Извор: Одјељење за стамбено-комуналне послове и инвестиције општине Прњавор

Табела: Путна мрежа - финансијска улагања и повезаност					
	2016	2017	2018	2019	2020
Износ финансијских средстава из општинског буџета који је уложен у санацију и изградњу некатегорисаних путева	114,100.00	90,000.00	83,000.00	86,000.00	104,225.00
Износ финансијских средстава из општинског буџета који је уложен у санацију и изградњу локалних путева	261,737.00	210,000.00	95,000.00	205,000.00	243,192.00
Износ финансијских средстава из општинског буџета који је уложен у редовно одржавање путева	392,937.00	320,650.00	195,000.00	298,650.00	365,667.00
Износ финансијских средстава из општинског буџета који је уложен у изградњу и одржавање хоризонталне и вертикалне сигнализације	17,100.00	20,650.00	17,000.00	7,650.00	18,250.00
Укупна финансијска средства из општинског буџета уложена у изградњу и санацију саобраћајне инфраструктуре	222,997.80	255,600.60	405,178.74	304,390.10	667,899.10
Број километара асфалтираних путева на подручју општине	12,932.00	2,600.00	17,811.00	0.00	0.00
Број километара уређених тротоара на подручју општине	11,411.00	11,411.00	11,611.00	12,212.00	12,212.00
Број МЗ-а чији центри нису асфалтним путем повезани са центром општине	4.00	4.00	4.00	4.00	4.00
Број насељених мјеста чији центри нису асфалтним путем повезани са центром општине	12.00	12.00	12.00	12.00	12.00

Извор: Одјељење за стамбено-комуналне послове и инвестиције општине Прњавор

Саобраћајну мрежу чине саобраћајнице које су подијељене на: аутопут, магистралне, регионалне, локалне и некатегорисане путне правце. На подручју општине Прњавор, дужина некатегорисаних путева износи 150,00 km (13,39 %), локалних 842,20 km (75,18 %), регионалних 50,00 km (4,46 %), магистралних 43,00 km (3,84 %) и аутопута 35,00 km (3,12 %). Као што се види, највећи проценат путне мреже заузимају некатегорисани и локални путеви (укупно 88,57 %).

Санација и изградња саобраћајне инфраструктуре се ради континуирано, из године у годину и посматрајући цјелокупну саобраћајну мрежу може се рећи да је стање задовољавајуће. Међутим, иако је последњих година уложено много средстава на реконструкцији и санацији путне мреже, потребно је наставити са овим активностима (нарочито код некатегорисаних и локалних путева) како би се обезбиједила што квалитетнија повезаност становништва са центром општине и других центара.

Јужним дијелом општине пролази жељезнички правац Бањалука – Добој. Овај вид превоза се може користити преко станица у насељима Кулаши и Присоје.

Најближи аеродром Бањалука је удаљен 42 km од Прњавора, па се у комбинацији са друмским саобраћајем може користити и овај вид саобраћаја и транспорта.

Паркинг простори

Тренутно, на подручју општине Прњавор постоји око 450 паркинг мјеста и на свим се врши наплата. Наплату паркинга обављају овлаштени радници, а од 2013. године се наплата обавља и електронским путем.

На подручју општине Прњавор, дужина некатегорисаних путева износи 150,00 km (13,39 %), локалних 842,20 km (75,18 %), регионалних 50,00 km (4,46 %), магистралних 43,00 km (3,84 %) и аутопута 35,00 km (3,12 %). Као што се види, највећи проценат путне мреже заузимају некатегорисани и локални путеви (укупно 88,57 %).

Санација и изградња саобраћајне инфраструктуре се ради континуирано, из године у годину и посматрајући цјелокупну саобраћајну мрежу може се рећи да је стање задовољавајуће.

II.7.3. Стање техничке инфраструктуре

Анализа електро – дистрибутивног система на подручју општине Прњавор за период 2016. – 2020. година

На подручју општине Прњавор према подацима којима располажемо, дужина електро мреже износи 3.064 km, од чега је 426,2 km мрежа високог напона а 2.637,8 km је мрежа ниског напона. У односу на период из 2016. године када је дужина електро мреже износила 3.026,8 km, види се пораст у дужини електро мреже од 37,2 km или 1,01% што је задовољавајуће гледано са нивоа покривености али инфраструктура електро – дистрибутивне мреже није задовољавајућа и потребна су додатна улагања и побољшања исте.

Табела: Стање електро-дистрибутивне мреже на подручју општине Прњавор

Опис	2016	2017	2018	2019	2020
1. Дужина електро мреже	3026,8	3039,8	3049,8	3055,3	3064
На високом напону (km)	416,0	421,0	423,5	423,5	426,2
На ниском напону (km)	2.610,8	2.618,8	2.626,3	2.631,8	2.637,8
2. Дужина реконструисане електро мреже	21,1	27,6	17,2	20,7	27,9
На високом напону (km)	7,6	7,6	8,7	7,1	9,7
На ниском напону (km)	13,5	20,0	8,5	13,6	18,2
3. Дужина изграђене електро мреже	9,8	13,74	9,34	5,5	8,7
На високом напону (km)	1,8	5,7	1,8		2,7
На ниском напону (km)	8,0	8,0	7,5	5,5	6,0

Извор: Електрoкpајина, Теренска јединица Прњавор

Број купаца/потрошача електричне енергије на подручју општине Прњавор према најновијим подацима такође је у порасту па је тренутно стање 18.013 прикључака што у односу на период из 2016. године када је број прикључака био 17.085 је увећање за 928 прикључака или 1,05%. Од тог броја на ниском напону имамо 17.979. корисника а на високом напону имамо 34. корисника. Највећи број корисника ниског напона су домаћинства (16.745).

Табела: Број купаца/потрошача електричне енергије у општини Прњавор

Опис	2016	2017	2018	2019	2020
1. На високом напону	29	29	30	33	34
2. На ниском напону	17.056	17.325	17.599	17.802	17.979
а) Домаћинства	16.066	16.263	16.481	16.615	16.745
б) Јавна расвјета	103	116	117	126	127
в) Остала потрошња	887	946	1001	1061	1107
Укупно	17.085	17.354	17.629	17.835	18.013

Извор: Електрoкpајина, Теренска јединица Прњавор

На подручју општине Прњавор завршена је изградња мини хидроелектране (МНЕ) „Дренова“ на ријеци Вијаци, инсталисане снаге 120 kW, која је почела са производњом електричне енергије средином 2021. године и до сада је укупно произведено 33.355 kWh електричне енергије, а у дистрибутивни систем Електрокрајине је предано 32.873 kWh. Такође, на подручју општине је мала соларна електрана Новаковић у Горњим Вијачанима, инсталисане снаге 247.86 kWp и годишње производње 300.000 kWh.

Телекомуникације, интернет и РТВ сигнал

Када је у питању инфраструктура у области телекомуникација, интернета и РТВ сигнала генерално се може констатовати да је стање добро. Општина Прњавор је у потпуности покривена сигналом мобилне мреже, те се у континуитету улажу средства (компаније из ових области) у имплементацију и развој технологија с циљем пружања најсавременијих услуга приступа интернету, фиксне и мобилне телефоније и IPTV-а. На овај начин је становништву општине омогућена комуникација по највишим стандардима, а привредним субјектима су створени предуслови за раст и развој пословања. На подручју општине Прњавор послују 4 фирме из ових области.

Поштански саобраћај

Предузеће за поштански саобраћај Републике Српске на подручју општине Прњавор обавља дјелатност поштанског саобраћаја који обухвата пријем и слање свих врста пошиљка, пакета, брзе поште, робе, врши пружање финансијских услуга (уплате, трансфери новца у земљи и иностранству преко различитих сервиса за слање новца – пријем и слање, кредити и друго), маркетиншких услуга, филателије и друго. На подручју општине Прњавор послују пошта 78430 Прњавор, са издвојеним шалтерима у шалтер сали општине, у Кулашима, у Смртићима, те са станицом поштоноше у Штрпцима. Поред поште Прњавор и набројаних пословних јединица, у саставу поште Прњавор послују и поште 78432 Доњи Вијачани, 78433 Шибовска, 78434 Насеобина Лишња, 78435 Поточани и пошта 78436 Хрваћани. Поред набројаних пословних јединица пошта Прњавор има у свом саставу и једанаест уговорних шалтера који по уговору пружају финансијске услуге за Поште Српске. Поштоноше поште Прњавор покривају подручје цијеле општине Прњавор. На подручју општине дјелује и Одјељење брзе поште. У пошти Прњавор ради 49 радника.

Стање јавне расвјете

Табела: Јавна расвјета					
	2016	2017	2018	2019	2020
% покривености становништва општине јавном расвјетом - процјена	40%	42%	45%	45%	50%
Износ финансијских средстава из општинског буџета који је уложен у изградњу и одржавање јавне расвјете	60,037.28	115,233.88	183,137.40	49,988.72	287,553.30
Износ финансијских средстава из општинског буџета који је уложен за функционисање јавне расвјете	152,595.56	163,792.25	189,624.23	243,213.40	233,383.48

Извор: Одјељење за стамбено-комуналне послове и инвестиције општине Прњавор

На подручју општине Прњавор у периоду од 2016. до 2020. године су уложена велика финансијска средства на изградњи, одржавању и функционисању јавне расвјете. Према процјенама, јавном расвјетом је покриврено око 50% укупног становништва општине, те се може констатовати да је стање задовољавајуће у погледу покривености општине.

У претходном периоду уложена су значајна средства у циљу модернизације јавне расвјете, замјеном постојећих сијалица ЛЕД расвјетом, што је допринијело побољшању квалитета расвјете, као и уштедама за трошкове електричне енергије. Са овим активностима треба наставити и у будућем периоду.

Локални превоз

Организованим локалним превозом становништва на подручју општине покривено је 18 мјесних заједница. Приватни превозници не врше услуге превоза у мјесним заједницама у којима не могу остварити позитивно пословање. У Прњавору постоје двије аутобуске станице.

Дужина електро мреже износи 3.064 km, од чега је 426,2 km мрежа високог напона а 2.637,8 km је мрежа ниског напона, што је задовољавајуће гледано са нивоа покривености, али инфраструктура електро – дистрибутивне мреже није задовољавајућа и потребна су додатна улагања и побољшања. Број купаца/потрошача електричне енергије на подручју општине Прњавор према најновијим подацима такође је у порасту па је тренутно стање 18.013 прикључака.

Када је у питању инфраструктура у области телекомуникација, интернета и РТВ сигнала генерално се може констатовати да је стање добро, као и пружање поштанских услуга.

Према процјенама, јавном расвјетом је покриврено око 50% укупног становништва општине, те се може констатовати да је стање задовољавајуће у погледу покривености општине, а отпочела је замјена постојећих сијалица ЛЕД расвјетом, што треба наставити.

Организованим локалним превозом становништва на подручју општине покривено је 18 мјесних заједница.

II.7.4. Стање комуналне инфраструктуре и услуга

Водоснабдијевање

КП “Водовод” а.д. Прњавор врши захватање воде само са једног водозахвата, односно бунарева на изворишту Повелич, са ког се врши комплетно водоснабдијевање општине Прњавор. Фабрика воде Кремна није у функцији, њено поновно стављање у функцију планира се са проширењем водоводне мреже на јужни дио општине. Дужина водоводне мреже (примарна, секундарна и прикључци) закључно са 2021. годином износи 397 196,9234 m (због теренског рада на учртавању старије мреже овај податак се стално повећава и повећаваће се док се комплетна мрежа не учрта), број прикључака износи 7 218, а број потрошача 8 873. Водовод Прњавор, константно ради на учртавању водоводне мреже, те свих објеката на водоводној мрежи са свим потребним подацима. Начин на који се мјери количина произведене воде је комбиновани и даље, што би значило преко водомјера, броја радних сати пумпе, процјене и сл. Постотак становништва општине Прњавор прикључених на систем јавног водоснабдијевања износи око 60%. Покривеност становништва општине Прњавор централним водоводним системом од 60% је већа од просјека РС који је 2014. године износио 48% (Стратегија интегралног управљања водама РС 2015 – 2024). Такође, према подацима РЗС за 2019. годину губици (разлика између захваћене и испоручене воде) су износили 21.83% и били су готово 2 пута мањи од републичког просјека. Дистрибутивни систем водоводне мреже Прњавор, представља комбинацију пумпног и гравитационог система. Извориште Повелич се састоји од пет бунарева од којих је свих пет опремљено и у функцији. Укупан капацитет бунарева је 68 l/s.

Канализација

Дужина канализационе мреже износи око 35 km, а број прикључака износи 4.394. Степен покривености општине канализационом мрежом је 29%, док је републички просјек 36% (према Стратегији интегралног управљања водама РС 2015 – 2024). С обзиром на тренутне финансијске могућности, тешко се може очекивати било каква значајнија активност на проширењу канализационог система. Оно што је реално за 2022. годину, јесте планирање израде пројектних документација, као и анимирање грађана у смислу њихове заинтересованости за учешће у изградњи канализационе мреже. Током 2022. и 2023. године могу се очекивати одређене активности на проширењу канализационог система.

Предузеће врши захватање воде само са једног водозахвата, односно бунарева на изворишту Повелич. Дужина водоводне мреже (примарна, секундарна и прикључци) закључно са 2021. годином износи 397 196,9234 m. Постотак становништва општине Прњавор прикључених на систем јавног водоснабдијевања износи око 60%.

Дужина канализационе мреже износи око 35 km, а број прикључака износи 4 394. С обзиром на тренутне финансијске могућности, тешко се може очекивати било каква значајнија активност на проширењу канализационог система.

II.7.5. Управљање отпадом

Општина Прњавор по свом географском положају припада простору бањалучке регије, која је формирала регионалну санитарно-комуналну депонију на локалитету Рамићи у Бањој Луци. Удаљеност општинског центра од локалитета регионалне санитарне депоније је 54 km.

На подручју општине Прњавор не постоје регистроване уређене депоније за одлагање отпада. Отпад се са подручја општине одвози на регионалну депонију отпада у Рамићима. ЈП „ДЕП-ОТ“ Бања Лука основано је 06.03.2003. године од стране општина бањалучке регије: Градишка, Лакташи, Србац, Котор Варош, Челинац, Кнежево и Прњавор.

Тренутно је на подручју општине Прњавор предузеће КП Парк а.д. задужено за сакупљање и транспорт мијешовитог комуналног отпада на подручју општине. Одвоз отпада се врши према плану и програму усвојеног од стране предузећа и локалне самоуправе Општине Прњавор. Према добијеним подацима комунално предузеће „Парк“ посједује дозволу за управљање отпадом (дјелатност сакупљања и транспорта) број 15.04-962/18 од 25.06.2018. године издату од стране Министарства за просторно уређење, грађевинарство и екологију РС, на основу које може и да обавља предметну дјелатност. Планом и програмом одвоза комуналног отпада на територији општине Прњавор обухваћено је око 30 мјесних заједница док 2 мјесне заједнице нису обухваћене одвозом, што не представља потпуну покривеност одвозом на подручју општине. Мјесне заједнице које нису обухваћене програмом одвоза комуналног отпада на подручју општине су: Горњи Вијачани и Присоје.

Према подацима Министарства за просторно уређење, грађевинарство и екологију РС на подручју општине Прњавор регистрована су два (2) правна субјекта за посједовање дозволе за управљање отпадом са регистрованом основном дјелатношћу сакупљање и прерада металног отпада и секундарних сировина.

Постојећи систем управљања отпадом

Постојећи систем сакупљања отпада на територији је релативно добро организован са разрађеном динамиком сакупљања и одвоза на регионалну депонију али тај систем тренутно обухвата само мијешани комунални отпад. Тренутно у оквиру општине Прњавор нису обухваћени проблеми:

- сакупљања, одвоза и збрињавања клаоничког отпада,
- сакупљања, одвоза и збрињавања лешева угинулих животиња,
- сакупљања, одвоза и збрињавања грађевинског отпада,
- сакупљања, одвоза и збрињавања различитих категорија опасног отпада,
- издвајање рециклабилних компоненти из мијешаног комуналног отпада и сл.

Начин сакупљања комуналног отпада на подручју општине Прњавор је организован по територијалном принципу гдје се одвоз врши према рејону града односно улицама свакодневно до једном седмично у складу са Планом сакупљања комуналног отпада са динамиком одвоза који је усвојен од стране управе друшта КП Парк а.д. Прњавор 21.12.2018. год. Поред редовног одвоза отпада наведеног према програму врши се и одвоз отпада по позиву корисника комуналних услуга и постављање контејнера запремине 7 m³ и 1,1 m³.

Уз отпад из домаћинства, заступљен је и отпад из индустријског сектора те из услужних дјелатности, посебно отпад из већих продајних центара, бензинских станица, банака, ресторана, пословних објеката, административних објеката итд. према подацима из комуналног предузећа покривеност одвозом привредних субјеката је 100% односно 850 регистрованих привредних субјеката закључно са крајем 2018. године. Мањи објекти углавном одлажу отпад у контејнере предвиђене за домаћинства, док већи објекти као што су болнице, продајни центри и ресторани имају властите контејнере које празни и отпад одвози КП Парк а.д. Прњавор.

Комунално предузеће Парк а.д. располаже потребним транспортним јединицама за сакупљање и превоз отпада до санитарне депоније у Рамићима, Бања Лука, који је прилагођен успостављеном систему прикупљања. Према доступним информацијама, у наредном периоду је потребно обнављање опреме, те разматрање успостављања капацитета на подручју општине који би даље унаприједили стање у области управљања отпадом.

Издавање искористивих компоненти из отпада са подручја општине Прњавор је организовано путем зелених острва распоређених на двије локације на градском подручју.

Према подацима општинске комуналне полиције на територији општине Прњавор, неконтролисане дивље депоније регистроване су на 8 локација. Иако се ради о мањим депонијама, исте настају као посљедица непрописног одлагања кућног отпада од стране несавјесног локалног становништва.

КП Парк а.д. Прњавор има законску обавезу достављања годишњег извјештаја о комуналном отпаду општинској управи која се доставља Фонду за заштиту животне средине РС. У протеклом периоду сакупљене су сљедеће врсте и количине отпада на територији општине Прњавор:

Табела: Врсте и количине отпада – 2016. година			
Врста отпада	Бруто маса/год/t	Број домаћинстава урбано подручје	Број домаћинстава рурално подручје
баштенски отпад	462,0	3341	3488
остали биоразградиви отпад	90,15		
стакло	8,20		
картон	63,70		
комунални отпад из домаћинстава и предузећа	6 455,73		
кабасти отпад	59,60		
отпад са јавних површина	570,90		
грађевински шут	47,00		
остало	90,15		
укупно	7 847,43 тона		

Извор: КП „Парк“ а.д. Прњавор

Табела: Врсте и количине отпада – 2017. година			
Врста отпада	Бруто маса/год/t	Број домаћинстава урбано подручје	Број домаћинстава рурално подручје
комунални отпад из домаћинстава и предузећа	6 685,67	3410	3524
кабасти отпад	46,00		
отпад са јавних површина	504,80		
грађевински шут	37,00		
остало	291,75		
укупно	7 562,22 тона		

Извор: КП „Парк“ а.д. Прњавор

Табела: Врсте и количине отпада – 2018. година			
Врста отпада	Бруто маса/год/t	Број домаћинстава урбано подручје	Број домаћинстава рурално подручје
комунални отпад из домаћинстава и предузећа	6 240,00	3547	4098
кабасти отпад	-		
отпад са јавних површина	-		
грађевински шут	189,00		
остало	3,10		
укупно	6 432,10 тона		

Извор: КП „Парк“ а.д. Прњавор

Табела: Врсте и количине отпада – 2019. година			
Врста отпада	Бруто маса/год/t	Број домаћинстава урбано подручје	Број домаћинстава рурално подручје
комунални отпад из домаћинстава и предузећа	6 469,00	3593	4069
кабасти отпад	73		
отпад са јавних површина	160		
грађевински шут	-		
остало	73		
укупно	6 775,00 тона		

Извор: КП „Парк“ а.д. Прњавор

Табела: Врсте и количине отпада – 2020. година			
Врста отпада	Бруто маса/год/t	Број домаћинстава урбано подручје	Број домаћинстава рурално подручје
комунални отпад из домаћинстава и предузећа	6.111,00	3.601	4.137
кабасти отпад	67,90		
отпад са јавних површина	113,40		
грађевински шут	-		
остало	224,60		
укупно	6.516,04 тона		

Извор: КП „Парк“ а.д. Прњавор

Табела: Врсте и количине отпада – 2021. година			
Врста отпада	Бруто маса/год/t	Број домаћинстава урбано подручје	Број домаћинстава рурално подручје
комунални отпад из домаћинстава и предузећа	6.505,00	3.761	4.351
кабасти отпад	65,70		
отпад са јавних површина	111,50		
грађевински шут	-		
остало	215,40		
укупно	6.897,60 тона		

Извор: КП „Парк“ а.д. Прњавор

Опрема и механизација: комунални контејнери (7 м³) – 14 ком, комунални контејнери (1,1 м³) – 74 ком, ауто-смећар – 3 ком, ауто-подизач – 1 ком, трактор са приколицом – 1 ком, остало – 2 ком.

На подручју општине Прњавор не постоје регистроване уређене депоније за одлагање отпада. Отпад се са подручја општине одвози на регионалну депонију отпада у Рамићима. Тренутно је на подручју општине Прњавор предузеће КП Парк а.д. задужено за сакупљање и транспорт мијешовитог комуналног отпада на подручју општине. Планом и програмом одвоза комуналног отпада на територији општине Прњавор обухваћено је око 30 мјесних заједница док 2 мјесне заједнице нису обухваћене одвозом. Постојећи систем сакупљања отпада на територији је релативно добро организован са разрађеном динамиком сакупљања и одвоза на регионалну депонију али тај систем тренутно обухвата само мијешани комунални отпад. Неконтролисане дивље депоније регистроване су на 8 локација.

Резиме стања просторно-планске документације, инфраструктуре и јавних услуга

Општина Прњавор је покривена стратешким и добрим дијелом спроведбеним документима просторног уређења. Стратешки документи су:

- Просторни план општине Прњавор 2010-2030 („Службени гласник општине Прњавор“, број 04/12),
- Урбанистички план „Прњавор“ („Службени гласник општине Прњавор“, број 11/18),
- Измјена дијела Урбанистичког плана "Прњавор" (Измјена I) („Службени гласник општине Прњавор“, бр. 39/21).

Усвојен је и знатан број регулационих планова.

На подручју општине Прњавор, дужина некатегорисаних путева износи 150,00 km (13,39 %), локалних 842,20 km (75,18 %), регионалних 50,00 km (4,46 %), магистралних 43,00 km (3,84 %) и аутопута 35,00 km (3,12 %). Као што се види, највећи проценат путне мреже заузимају некатегорисани и локални путеви (укупно 88,57 %).

Санација и изградња саобраћајне инфраструктуре се ради континуирано, из године у годину и посматрајући цјелокупну саобраћајну мрежу може се рећи да је стање задовољавајуће.

Дужина електро мреже износи 3.064 km, од чега је 426,2 km мрежа високог напона а 2.637,8 km је мрежа ниског напона, што је задовољавајуће гледано са нивоа покривености, али инфраструктура електро – дистрибутивне мреже није задовољавајућа и потребна су додатна улагања и побољшања. Број купаца/потрошача електричне енергије на подручју општине Прњавор према најновијим подацима такође је у порасту па је тренутно стање 18.013 прикључака.

Када је у питању инфраструктура у области телекомуникација, интернета и РТВ сигнала генерално се може констатовати да је стање добро, као и пружање поштанских услуга. Према процјенама, јавном расвјетом је покривено око 50% укупног становништва општине, те се може констатовати да је стање задовољавајуће у погледу покривености општине, а отпочела је замјена постојећих сијалица ЛЕД расвјетом, што треба наставити.

Организованим локалним превозом становништва на подручју општине покривено је 18 мјесних заједница.

Предузеће врши захватање воде само са једног водозахвата, односно бунарева на изворишту Повелич. Дужина водоводне мреже (примарна, секундарна и прикључци) закључно са 2021. годином износи 397 196,9234 m. Постотак становништва општине Прњавор прикључених на систем јавног водоснабдијевања износи око 60%.

Дужина канализационе мреже износи око 35 km, а број прикључака износи 4 394. С обзиром на тренутне финансијске могућности, тешко се може очекивати било каква значајнија активност на проширењу канализационог система.

На подручју општине Прњавор не постоје регистроване уређене депоније за одлагање отпада. Отпад се са подручја општине одвози на регионалну депонију отпада у Рамићима. Тренутно је на подручју општине Прњавор предузеће КП Парк а.д. задужено за сакупљање и транспорт мијешовитог комуналног отпада на подручју општине. Планом и програмом одвоза комуналног отпада на територији општине Прњавор обухваћено је око 30 мјесних заједница док 2 мјесне заједнице нису обухваћене одвозом. Постојећи систем сакупљања отпада на територији је релативно добро организован са разрађеном динамиком сакупљања и одвоза на регионалну депонију али тај систем тренутно обухвата само мијешани комунални отпад. Неконтролисани дивље депоније регистроване су на 8 локација.

Потребно је обнављање опреме за збрињавање отпада, те разматрање успостављања капацитета на подручју општине који би даље унаприједили стање у области управљања отпадом.

II.8. Стање животне средине

II.8.1. Земљиште

Загађивање земљишта

Анализа квалитета земљишта је спроведена на појединим локалитетима у општини Прњавор који су изван обухвата урбанистичког плана, те одређују квалитет земљишта у његовом ширем окружењу. Резултати мјерења параметара квалитета земљишта, у насељима Кулаши и Насеобина Лишња, показују задовољавајуће стање, обзиром на граничне вриједности параметара одређених Правилником о утврђивању количина штетних и опасних твари у земљишту.

II.8.2. Квалитет ваздуха

Загађивање ваздуха

Квалитет ваздуха на урбаном подручју Прњавора је одређен концентрацијом загађујућих материја у ваздуху, као и различитим географским и метеоролошким факторима. Обзиром да су мјерења параметара квалитета ваздуха на предметном простору повремена, као таква нису релевантна за оцјену стања квалитета ваздуха на ширем подручју. Постојећи резултати мјерења параметара квалитета ваздуха (SO₂, CO, CO₂, NO₂, NO, CH₄ и количине укупних лебдећих честица) добијени су за потребе одређивања нултог стања квалитета ваздуха у подручјима која би била изложена потенцијалном негативном утицају у зони изградње аутопута и зони утицаја термоелектране. Према овим резултатима, нису прекорачене граничне нити циљане вриједности прописане Правилником о граничним вриједностима квалитета ваздуха („Службени гласник Републике Српске“, број 39/05). Иако током досадашњих контрола мјерних параметара квалитета ваздуха нису евидентирана прекорачења дозвољених и граничних вриједности, неоспорно је да негативан утицај на квалитет ваздуха има повећана концентрација полутаната у ваздуху. Концентрације загађујућих материја и честица у ваздуху настају као посљедица различитих индустријских процеса, изградње инфраструктуре, експлоатације и прераде минералних сировина, разградње отпада и сагоријевања моторних горива у саобраћају. Стога се на предметном подручју разликују тачкасти, линијски и површински извори загађења ваздуха. Топлане и слични појединачни произвођачи топлотне и електричне енергије великог капацитета који се обиљежавају као тачкасти извори загађења не егзистирају унутар обухвата урбанистичког плана, али се у ову групу загађивача убрајају погони за сепарацију камена и производњу асфалта на подручју насеља Горњи Штрпци, производног капацитета 120 t/h и привремена асфалтна база са производним капацитетом 200 t/h. Претовар, складиштење и транспорт сировина, енергената и готових производа у производном процесу асфалта су извори токсичних загађивача (прашина, водена пара, непријатни мириси, CO, CO₂, NO_x, SO₂) који могу штетно дјеловати на здравље локалног становништва.

Поред наведених привредних погона, негативан утицај на квалитет ваздуха и других компонената животне средине имају и бројни погони прехрамбене индустрије (производња млијека, производња и прерада меса и др.), клаонице, фарме пилића, постројења за управљање отпадом, каменоресци, те велики број сервиса и радионица за поправку и одржавање возила друмског саобраћаја. Линијски извори загађења ваздуха су магистрални и регионални путеви који пресецају урбано подручје. Основу путне мреже на овом подручју чини магистрални пут М1-106 Клашнице – Прњавор – Дервента и два регионална путна правца Р1-2103 Челинац – Прњавор и Р1-2102 Србац – Прњавор - Станари. Такође, треба истаћи аутопут (АП-2) Бања Лука – Добој који са фреквенцијом око 3000 возила дневно представља значајан линијски загађивач на територији општине Прњавор. Повишена концентрација полутаната (CO, NO_x, чађ) нарочито у непосредној зони путева, узрокована је фреквенцијом саобраћаја и факторима попут квалитета возила и саобраћајне инфраструктуре. Загађења ваздуха издувним гасовима из аутомобила, као и загађења околине излијевањем зауљене отпадне воде, се могу јавити на локалитетима бензинских пумпи у урбаном подручју. Више појединачних извора емисије полутаната у ваздух мањег капацитета на одређеном простору представља површинске изворе загађења. Површински извори загађења ваздуха на подручју урбанистичког плана су и објекти који обезбјеђују топлотну енергију из котловница за централно гријање и из локалних извора топлоте унутар просторија. Као енергент најчешће користе дрво и дрвне отпатке, а рјеђе угаљ и друге енергенте као течено гориво, течни нафтни гас и електричну енергију. Њихов утицај је нарочито изражен током грејне сезоне. Узрок загађења атмосфере често је везан за постојање неефикасних енергетских објеката и нецентрализованог система гријања стамбеног, пословног и јавног простора.

На подручју општине Прњавор постављена је аутоматска метеоролошка станица на локацији к.ч. број 870/4 К.о. Прњавор од стране Републичког хидрометеоролошког завода Република Српска, Бања Лука, гдје се налази сензор за праћење загађења ваздуха суспендованим честицама PM2.5 који дјелује у оквиру PurpleAir мреже, док се нова аутоматска агрометеоролошка станица се налази на локацији ергеле Вучијак. Иначе, просјечна годишња вриједност суспендованих честица PM2.5 измјерена на овом сензору 2021. године износи 53.47 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, што је више од 2 пута изнад граничне вриједности из законодавства РС. Према ЕРА (Агенција за заштиту животне средине Сједињених Америчких Држава) категоризацији ријеч је о нездравом ваздуху за осјетљиве групе. Просјечна вриједност суспендованих честица PM2.5 измјерена током грејне сезоне 2021/2022. годину износи чак 83.85 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, што је по ЕРА категоризацији нездрав ваздух.

Квалитет земљишта је задовољавајући, као и квалитет ваздуха, мада на подручју општине постоје загађивачи (индустријска постројења, гријање).

II.8.3. Квалитет воде у водотоковима

Квалитет површинских вода

Према Уредби о класификацији вода и категоризацији водотока ријека Укрин са притокама је цијелим својим током па тиме и на дијелу подручја општине Прњавор, сврстана у прву категорију. Воде ових водотока би требало да имају висок статус квалитета. Кроз обухват урбаног подручја Прњавора пролазе и водотоци ријека Лишње и Вијак са притокама. Канализациони колектори фекалних отпадних вода се упуштају у водотоке без претходног пречишћавања, што се негативно одражава на квалитет површинских водотока (повећан садржај бактерија у љетњем периоду и сл). На локалитету Лужани на ријеци Укрини се врши оперативни мониторинг у сврху оцјене квалитета воде у водотоку.

Резултати мониторинга од 2009. године су: од укупно анализирана 54 физичко – хемијска параметра, који су нормирани, 85% задовољава Уредбом прописани класу. Преосталих 15% који не задовољавају прописану класу, се односе на концентрације суспендованих материја, биохемијске потрошње кисеоника и укупан фосфор.

Квалитет подземних вода

Према Уредби о категоризацији водотока, све подземне воде осим прве издани у подручју насеља, категоришу се у прву категорију квалитета. Подземне воде у оквиру насеља категоришу се у другу категорију. На дијеловима насеља гдје нема изграђене јавне канализације, преливи од бројних септичких јама негативно утичу на квалитет подземних вода.

Загађивање вода

Поуздана оцјена квалитета површинских и подземних вода је могућа уколико се за поређење и анализу користе резултати физичких и хемијских параметара који одређују квалитет вода, забиљежени кроз дужи временски период. У супротном, квалитет или рањивост вода, као и вријеме трајања потенцијалних негативних утицаја на воде, се квалитативно процјењују на основу доступних информација, појединачних резултата мониторинга и научно-стручних сазнања. На подручју Урбанистичког плана Прњавор протичу ријеке и потоци који припадају сливу ријеке Саве (подслив Укрин): Лишња, Вијак, Слатина, Радуловац, Ратковац и други. Ови водотоци су рецепијенти отпадних вода које се слијевају из испуста канализације и неуређених водопрпусних септичких јама без претходног пречишћавања. Градско подручје је дјелимично покривено канализационом мрежом (50 % прикључености на канализациону мрежу у општинском центру), а ријеке Лишња и Вијак су у својству градског колектора за прикупљање отпадних вода из објеката. Минимални средњи протицај ријеке Лишње износи 0,32 m^3/s , а укупно процјењено оптерећење органском материјом за 10.000 еквивалент становника, тј. повећање концентрације органске материје, износи 21,88 mg/l .

Ширење стамбених насеља у којима изградња канализационих система није пратила њихов развој, довело је до повећања оптерећења вода са комуналним отпадним водама. Третман индустријских отпадних вода постоји само унутар појединих индустријских погона која подлијежу обавези

прибављања еколошке дозволе и њихова технологија третмана је прилагођена врсти отпадних вода, те на тај начин задовољавају одговарајуће критеријуме. Иначе, индустријски отпади су пријетња животној средини због високих концентрација органских материја (крв из клаоница, уља, масти и ефлуенти из различитих производних процеса – дрвопрерада, металопрерада, производња грађевинских материјала и др.). Поред загађења водотока комуналним и индустријским отпадним водама, квалитет површинских и подземних вода је угрожен потенцијалним расипањем загађивача какви су прашина, нафта и њени деривати, детерџенти, лако разградљиве материје, процједне воде отпадних материја, пестициди и минерална ђубрива. Велики извор загађења површинских и подземних вода представља испирање нитрата из стајског ђубрива у подручјима са интензивним узгојем стоке. Према подацима из Елабората о испитивању узорака површинских вода из 2013. године, вода ријеке Лишња припада I и IV класи квалитета површинских вода у погледу вриједности укупних чврстих материја, нитратног азота, укупног фосфора, олова, кадмијума и никла, док остали параметри показују вриједности које одговарају II класи квалитета површинских вода. Планом оперативног и националног надзорног мониторинга квалитета вода на ријеци Укрини обухваћене су и притоке ове ријеке када је на основу израчунатих индекса сапробности утврђено да ријека Вијака на локалитету Мачковац одговара бонитету III класе, што је узроковано органским оптерећењем и фекалним материјама. Вода у ријеци Вијаци се додатно загађује онечишћеном водом из рибањака. Класа квалитета водотока дефинисана је Уредбом о класификацији вода и категоризацији водотока (Службени гласник РС бр. 42/01), према којој воде водотока са урбаног подручја треба да задрже II класу квалитета. Све подземне воде, осим прве издани у подручју насеља које су у II класи квалитета, категоришу се у I класу. Недостатак континуираног мониторинга и контроле квалитета површинских и подземних вода отежава анализу стања и значајно утиче на избор одговарајућих мјера заштите.

Водопривреда

У протеклом периоду већина активности из ове области која је проведена унутар Одјељења за пољопривреду, водопривреду и шумарство и Одјељења за стамбено-комуналне послове и инвестиције се односила на изградњу приоритетне водоводне мреже како оне из система „Повелич” тако и на водоснабдијевање Индустријске зоне „Вијака” са акумулационог језера Дренова, те помоћи приликом изградње и адаптације постојећих сеоских водовода у руралним подручјима. Осим овог приоритети су дати на уређењу сливног подручја ријеке Укрине у смислу спречавања поплава те изради неопходне пројектне документације из области водопривреде.

Иначе на подручју општине Прњавор приоритетни су сљедећи водни ресурси: ријека Укрин са Великом и Малом Укрином, Вијака, Турјаница (иначе воде првог реда о којима бригу треба да воде републички органи) те Лишња, Илова, Јадовица, Кремница и други мањи водотоци (иначе воде другог реда из надлежности о управљању општине). Ријека Укрин представља најзначајнији водни ресурс на подручју општине Прњавор. Међутим, Ријека Укрин и њене притоке су изузетно угрожене испуштањем отпадних вода, спирањем штетних материја са пољопривредних површина, одлагањем отпада у ријеку итд. Лишња је угрожена првенствено због канализационих вода из града те мањим дијелом изградњом аутопута Бања Лука-Добој на подручју општине Прњавор. Значај Вијаке се огледа са аспекта водоснабдијевања, јер са акумулацијом Дренова чини основни хидропотенцијал општине.

Велики проблем у овој области представља и неконтролисана експлоатација шљунка из водотока што доводи до девастације корита, а и водног земљишта уопште. Овај проблем је, прије свега, изражен на ријеци Укрини, о чему свакако треба повести више пажње у наредном периоду.

Канализациони колектори фекалних отпадних вода се упуштају у водотоке без претходног пречишћавања, што се негативно одражава на квалитет површинских водотока (повећан садржај бактерија у љетњем периоду и сл). На дијеловима насеља гдје нема изграђене јавне канализације, преливи од бројних септичких јама негативно утичу на квалитет подземних вода. Ширење стамбених насеља у којима изградња канализационих система није пратила њихов развој, довело је до повећања оптерећења вода са комуналним отпадним водама. Третман индустријских отпадних вода постоји само унутар појединих индустријских погона која подлијежу обавези прибављања еколошке дозволе и њихова технологија третмана је прилагођена врсти отпадних вода.

II.8.4. Организовано управљање отпадом

Према подацима општинске комуналне полиције на територији општине Прњавор, неконтролисане дивље депоније регистроване су на 8 локација. Иако се ради о мањим депонијама, исте настају као посљедица непрописног одлагања кућног отпада од стране несавјесног локалног становништва. Ради се о следећим депонијама:

- Мађино Брдо, отпад у количини од око 3 камионске приколице разног кућног и кабастог отпада,
- Вучијак – пут према избјегличком насељу, отпад у количини од око 3 камионске приколице кућног и кабастог отпада,
- Кремна – напуштен мајдан за експлоатацију пијеска, отпад у количини од око 5-6 камионских приколица кућног и кабастог отпада,
- Кремна (Грмчара) – Павловића шљункара, отпад у количини од око 2 камионске приколице кућног отпада,
- Кремна, преко пута потпорног зида, на Регионалном путу Прњавор – Добој,
- Градина – напуштен мајдан за експлоатацију пијеска, отпад у количини од око 10 камионских приколица, највише аутомобилских гума, али и разног другог кабастог отпада,
- Чивчије, гранично подручје са општином Челинац, отпад у количини од 1 камионске приколице кућног отпада,
- Љубић (Свињар), код репетитора, отпад у количини од око 3 камионске приколице, углавном кућног отпада.

Извор: Локални план управљања отпадом 2020-2025

Након што се поједине дивље депоније санирају, ради дугогодишњих устаљених навика несавјесног становништва поново се на истим локацијама појављује одлагање комуналног отпада.

Према подацима општинске комуналне полиције на територији општине Прњавор, неконтролисане дивље депоније регистроване су на 8 локација. Након што се поједине дивље депоније санирају, ради дугогодишњих устаљених навика несавјесног становништва поново се на истим локацијама појављује одлагање комуналног отпада.

II.8.5. Канализациона мрежа

Дужина канализационе мреже износи око 35 km, а број прикључака износи 4 394. С обзиром на тренутне финансијске могућности, тешко се може очекивати било каква значајнија активност на проширењу канализационог система. Оно што је реално за 2022. годину, јесте планирање израде пројектних документација, као и анимирање грађана у смислу њихове заинтересованости за учешће у изградњи канализационе мреже. Током 2022. и 2023. године могу се очекивати одређене активности на проширењу канализационог система. На подручју општине Прњавор не постоји постројење за пречишћавање отпадних вода.

II.8.6. Биодиверзитет

Станиште ријеке Укрине одговара ријечном раку (*Astacus astacus*), који је према Уредби о Црвеној листи заштићених врста флоре и фауне Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број 124/12) сврстана на листу заштићених Arthropoda.

За ријеку Укрину карактеристична је фауна водених инсеката која се одликује присуством врста из рода Ephemeroptera (водени цвијет). Детерминисане су три врсте и то: *Caenis luctuosa*, *Ephemera* sp. и *Heptagenia* sp. На ријеци Укрини дешава се изузетно риједак феномен цвјетања воде. Наиме, ради се о инсекту врсте Ephemeroptera. У љетним вечерима и ноћима током августа око водотока се јављају ројеви водених инсеката, лептира који живе у облику ларве на дну ријеке три године, који у моменту размножавања одају утисак да ријека процвјета. Овај риједак феномен познат као „Украински цвијет“,

представља велико природно богатство, који је познат још на ријекама Тиса и Хоангхо (Кина). Ephemeroptere су индикатори чисте и незагађене воде.

Станиште ријеке Украине одговара ријечном раку који је на листи заштићених Arthropoda. „Украински цвијет“, представља велико природно богатство.

II.8.7. Енергетска ефикасност

Пројекти енергетске ефикасности на подручју општине Прњавор од 2014. до 2021:

1. Пројекат реконструкције основе школе „Никола Тесла“ Прњавор – Енергетска ефикасност у Босни и Херцеговини – БЕЕП Пројекат (Свјетска банка – Међународна асоцијација за развој/Министарство за просторно уређење, грађевинарство и екологију Републике Српске); година: 2017, вриједност инвестиције 830.000,00 КМ
2. Пројекат реконструкције основне школе „Меша Селимовић“ Насеобина Лишња, општина Прњавор, Финансирани Влада Републике Србије и општина Прњавор/Министарство за европске интеграције и међународну сарадњу; Година реализације: 2018/2019, Вриједност пројекта: 166.000,00 КМ
3. У току 2020. и 2021. године реализован је пројекат енергетске ефикасности на објекту ЈЗУ „Дом здравља“ Прњавор - зграда породичне медицине и хитне медицинске помоћи, Вриједност пројекта: 950.000,00 КМ, Финансирани Министарство за просторно уређење, грађевинарство и екологију, Фонд за заштиту животне средине и енергетску ефикасност РС и Јавна установа Дом здравља Прњавор.

У претходном периоду уложена су значајна средства у циљу модернизације јавне расвјете, замјеном постојећих сијалица LED расвјетом, што је допринијело побољшању квалитета расвјете, као и уштедама за трошкове електричне енергије. Са овим активностима треба наставити и у будућем периоду.

Емисије CO₂

Општина Прњавор је у току 2021. године спроводила активности на изради Акционог плана одрживог управљања енергијом и прилагођавања климатским промјенама (SECAP) за период до 2030. године. С тим у вези, општина Прњавор потписала је Споразум градоначелника за климу и енергију (енг. The Covenant of Mayors - CoM) који представља највећу свјетску иницијативу усмјерену на локалне енергетске и климатске активности с циљем смањења енергетске потрошње, емисија CO₂ и утицаја климатских промјена те адаптације на климатске промјене.

Потписници споразума обвезују се на:

- смањење емисија CO₂ (по могућности и осталих стакленичких гасова) на локалном подручју за најмање 40% до 2030. године у односу на референтну годину, кроз унапријеђену енергетску ефикасност те повећање кориштења обновљивих извора енергије;
- повећање отпорности на климатске промјене услед примјене принципа прилагођавања климатским промјенама;
- размјену искустава, визија, резултата и пракси с локалним и регионалним властима унутар ЕУ и шире, кроз директну кооперацију и размјену знања, унутар контекста "Global Covenant of Mayors" споразума;
- израду Акционог плана одрживог енергетског развоја и климатских промјена (енг. Sustainable Energy and Climate Action Plan – SECAP) унутар двије године од датума приступања Споразуму те припадајуће документације о извјештавању provedбе Акционог плана.

У складу с препорукама Европске комисије, сектори енергетске потрошње Општине Прњавор подијељени су на три основна сектора: Зградарство (јавне зграде које су у власништву општине, јавне зграде које нису у власништву општине Прњавор, стамбене зграде (зграде колективног становања и индивидуални стамбени објекти); саобраћај (јавни пријевоз на подручју општине Прњавор, приватна

и комерцијална возила и сектор јавне расвјете коју чини електрична мрежа јавне расвјете на подручју општине Прњавор.

Укупна потрошња енергије у сектору зградарства у базној години општине Прњавор – 2014. година

Укупна гријана површина у сектору зградарства износи 1.747.837,60 m², а укупна потрошња енергије у сектору зградарства износи 495.038,60 MWh. Најзаступљенији енергент у потрошњи енергије је дрвна биомаса, док је најмање заступљен енергент природни гас.

Табела: Потрошња енергије у сектору зградарства у базној години

Потрошња енергије (MWh/god)						
Врста зграде	Електрична енергија	Природни гас	Лож уље	Лигнит	Мрки угаљ	Дрвна биомаса
Јавне зграде у надлежности општине	1.070,92	0,00	0,00	1.991,70	1.991,70	1.147,80
Јавне зграде које нису у надлежности општине	607,45	0,00	32,71	203,54	203,54	2.079,28
Стамбене зграде	54.809,97	1.082,65	2.604,02	12.994,54	12.994,54	401.224,22

Извор: Акциони план одрживог управљања енергијом и прилагођавања климатским промјенама (SECAP) општине Прњавор за период до 2030. године (нацрт, у процесу усвајања)

Табела: Контролни инвентар емисије CO₂ сектора зградарства општине Прњавор

Врста зграде	Емисије CO ₂ tCO ₂ /год					
	Електрична енергија	Природни гас	Лож уље	Лигнит	Мрки угаљ	Дрвна биомаса
Јавне зграде у надлежности општине Прњавор	877,31	0,00	0,00	353,75	337,92	9,65
Јавне зграде које нису у надлежности општине Прњавор	573,07	0,00	8,77	82,76	79,05	14,33
Стамбене зграде	38.414,96	643,29	4,86	3.163,82	3.022,27	1.915,92
Укупно	39.865,35	643,29	13,63	3.600,32	3.439,24	1.939,90

Извор: Акциони план одрживог управљања енергијом и прилагођавања климатским промјенама (SECAP) општине Прњавор за период до 2030. године (нацрт, у процесу усвајања)

Табела: Укупан утрошак енергије из сектора саобраћаја у 2020. години

Подсектор	Утрошак енергије (MWh)			
	Дизел	Бензин	ЛПГ	Укупно
Возила у власништву општине	39,5	16,5	0	56
Јавни пријевоз	4.026	0	0	4.026
Приватна и комерцијална возила	100.302	18.315	3.246	121.863

Извор: Акциони план одрживог управљања енергијом и прилагођавања климатским промјенама (SECAP) општине Прњавор за период до 2030. године (нацрт, у процесу усвајања)

Табела: Укупне емисије CO₂ из сектора саобраћаја у 2020. години

Подсектор	Emisija CO ₂ [t CO ₂]			
	Дизел	Бензин	ЛПГ	Укупно
Возила у власништву општине	10,6	4,1	0	14,7
Јавни пријевоз	1.079	0	0	1.079
Приватна и комерцијална возила	26.881	4.579	737	32.197

Извор: Акциони план одрживог управљања енергијом и прилагођавања климатским промјенама (SECAP) општине Прњавор за период до 2030. године (нацрт, у процесу усвајања)

Табела: Потрошња електричне енергије за јавну расвјету на административном подручју општине Прњавор и припадајући контролни инвентар емисије CO₂ у 2020. години

Јавна расвјета	Потрошња ел. енергије (MWh)	Емисиони фактор tCO ₂ /MWh	Емисија tCO ₂
	1.264	0,76	961

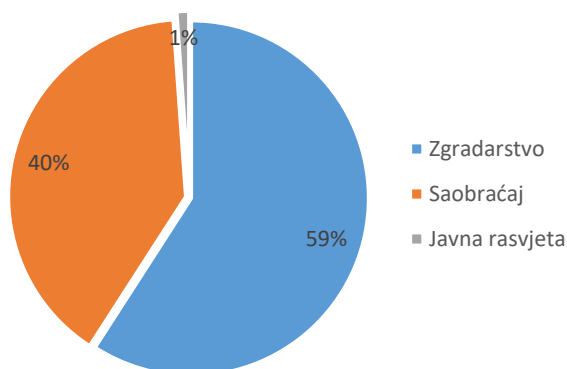
Извор: Акциони план одрживог управљања енергијом и прилагођавања климатским промјенама (SECAP) општине Прњавор за период до 2030. године (нацрт, у процесу усвајања)

Табела: Емисије CO₂ eq по секторима и енергентима у 2020. години

Енергент	Емисија tCO _{2eq} /год				Удио по енергентима
	Зградарство	Саобраћај	Јавна расвјета	Укупно по енергентима	
Дизел		27.970		27.970	33%
Лож уље	14			14	0%
Моторни бензин		4.583		4.583	5%
ЛПГ		737		737	1%
Природни гас	643			643	1%
Електрична енергија	39.865		961	40.826	49%
Угаљ	7.039			7.039	8%
Дрвна биомаса	1.940			1.940	2%
УКУПНО	49.501	33.290	961	83.752	100%

Извор: Акциони план одрживог управљања енергијом и прилагођавања климатским промјенама (SECAP) општине Прњавор за период до 2030. године (нацрт, у процесу усвајања)

Највећи удио 59% у укупним емисијама CO_{2eq} има сектор зградарства, након којег слиједи сектор саобраћаја са 40% и сектор јавне расвјете од 1%.

Слика: Процентуално учешће сектора у укупним емисијама CO₂ за 2020. годину

Укупне емисије CO_{2eq} контролног инвентара општине Прњавор износе 83.752tCO_{2eq}. Емисије из потрошње електричне енергије (40.826 tCO₂) и дизела (27.970 tCO₂) су најзаступљеније у укупном контролном инвентару емисија општине Прњавор за 2020. годину.

На подручју општине се проводе пројекти енергетске ефикасности, а општина приступа и међународним иницијативама за енергетску ефикасност и смањење емисије CO₂. Најзаступљенији енергент у потрошњи енергије је дрвна биомаса, док је најмање заступљен енергент природни гас. Највећи удио 59% у укупним емисијама CO_{2eq} има сектор зградарства, након којег слиједи сектор саобраћаја са 40% и сектор јавне расвјете од 1%.

Шумарство

Шуме и шумска земљишта представљају један од важнијих природних ресурса општине Прњавор, а што произилази из чињенице да исте заузимају површину од 17.352 хектара или 7.422 хектара у приватном власништву и 9.930 хектара у државном власништву што чини 27,54% површине општине.

Оно што је битно навести овом приликом да стратешки документи из ове области нису мијењани у протеклом периоду важења Ревидиране стратегије развоја Општине Прњавор (ревидована за период 2018.-2020. година) („Службени гласник, општине Прњавор”, број 13/18), односно и тада и сада су важеће Шумскопривредна основа за „Посавско” шумскопривредно подручје за период 01.01-2013.-31.12.2022. године за шуме у државном власништву и Шумско привредна основа за приватне шуме на подручју општине Прњавор за период од 01.01.2017. до 31.12.2026. године, тако да се и већина података и ранијих планова и препорука неће мијењати овом приликом јер су исти урађени на основу наведених докумената.

Стање шумских ресурса за шуме у државној својини

Када је у питању анализа стања и досадашње газдовање шумама у државној својини на подручју општине Прњавор, а на основу податак преузетих из Шумскопривредне основе за „Посавско” шумскопривредно подручје за период 01.01-2013.-31.12.2022. године, можемо навести следеће стање и анализу сатања газдовања шумама:

-Укупна површина високих шума са природном обновом у општини Прњавор износи 7.864,46 хектара.

-Укупна површина високих деградираних шума у општини Прњавор износи 113,04 хектара.

-Укупна површина шумских култура са процјењеном дрвном масом у општини Прњавор износи 1.450,88 хектара, а укупна површина ове категорије износи 1.530,20 хектара.

-Укупна површина изданачких шума у општини Прњавор износи 359,71 хектар.

- Остале површине до укупне површине шума у државном власништву отпадају на шуме неподесне за газдовање и на голети подесне за газдовање. Када се упореде ови подаци и подаци из раније наведене табеле који се односе на површине шума према подацима РУГИП долази до одређених одступања јер се подаци РУГИП односе само на шуме које су класификоване према бонитетној вриједности. Осим наведеног један дио шума у државном власништву није исписан као неплодно земљиште, а истима је фактички промијењена култура у грађевинско земљиште у пројекту изградње трасе аутопута.

За протекли период газдовања шумама овог подручја може се констатовати следеће:

- У високим шумама са природном обновом примјењивани су системи газдовања скупинасто-преборни и скупинасти. Системи газдовања који су примјењивани у протеклом уређајном периоду нису дали резултате који се од њих очекују или нису примјењивани у потпуности и на то треба обратити више пажње.
- Неспорна површина шума и шумског земљишта у односу на ранију основу повећана је за 190,24 хектара. До промјена је дошло и по категоријама шума. Повећање површина је посљедица утврђивања нове линије посједа која је на овом подручју утврђена на основу катастарских планова, али нова основа тек треба да обухвати промјене настале изградњом трасе аутопута.
- У високим шумама са природном обновом је дошло до промјене величине дрвне залихе, односно дошло је до смањења исте од 3,8 m³/ha. Међутим истовремено је повећан запремински прираст ове категорије за 0,28 m³/ha.
- Површина шумских култура је повећана за 69,3 хектара.
- Површина високих деградираних шума је смањена за 109,9 хектара.
- У квалитетнијим изданачким шумама вршене су сјече као мјере његе (прореде).

- Поређењем стања укупне дрвне запремине за шумске културе по класама старости за подручје општине Прњавор видимо да није дошло до великих промјена. Запремина у првом добном разреду је смањена са 15,2 m³/ha, на 13,2 m³/ha, односно запремина четинара је незнатно смањена, а запремина лишћара је незнатно повећана. Међутим у другом добном разреду је дошло до повећања са 78,2 на 86,0 m³/ha. У трећем добном разреду се јавља 48,5 m³/ha, а у претходном уређивању није било запремине овдје. Из наведеног је видљиво да је јасно изражен прелазак култура из једног у други добни разред.
- Планирани обим сјеча (етат) није реализован. У високим шумама са природном обновом реализован је на 57,5 % површине, односно реализовано је 86,3 % планиране дрвне запремине. Овдје имамо и велико прекорачење обима сјеча у неким газдинским класама (у ГКЛ 1205 овај проценат је 177,2 % , а у ГКЛ 1101 он износи 165,48%) У шумским културама реализована је дрвна запремина од 12,2 % у односу на планирану. Обим сјеча код четинара остварен са само 3,75%. У изданацким шумама реализована је дрвна запремина са 182,21% у односу на планирану. Као што се из претходног види, обим сјеча ни у једној категорији шума није остварен у планираном обиму. У шумским културама обим сјеча је врло мали (посебно за четинаре), а у изданацким шумама је прекорачен. Процент реализације дрвне запремине би требао да одговара истој површини.
- У протеклом периоду провођене су превентивне мјере заштите од штета биотичке и абиотичке природе, међутим и овдје је било одређених штета, али које су знатне.
- План отварања шума остварен је са 272,7%, и изграђени су нови шумски камионски путеви у дужини од 37,9 km.
- У досадашњем кориштењу гледано са аспекта анализе и оцјене извршења плана кориштења споредних шумских производа природних ресурса шумарства као привредне гране, доминантну улогу има производња а и кориштење дрвета, док се осталим производима шуме не поклања довољно пажње. Овакав однос је несхватљив нарочито у садашњим условима привређивања када околности захтијевају кориштење свих расположивих ресурса са којима шумарство располаже. Савремена фармацеутска, козметичка и прехранбена индустрија све више користе производе шуме. Радници са ограниченом радном способношћу, који не могу обављати свакодневне послове у шумарству, требају се обучити за сакупљање, сушење и остале послове који су везани за споредне шумске производе, а све у циљу бољег кориштења истих.

Производња, продаја и сјеча шумских сортимената у шумама у државном власништву

Табела: Шумски сортименти – државно власништво

	2016	2017	2018	2019	2020
Површина општине/општине под шумама (ha)	9.788,84	9.788,84	9.788,84	9.788,84	9.788,84
Производња (m³)					
Трупци	7.898,00	8.711,00	8.620,00	8.651,00	8.768,00
Рудно дрво	150,00	0,00	1.758,00	757,00	1.100,00
Целулозно дрво	1.277,00	5,00	723,00	888,00	1.200,00
Дестилационо дрво	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Огривно дрво у облицама	16.721,00	16.445,00	14.991,00	17.606,00	17.340,00
Огривно дрво цијепано	5.419,00	7.251,00	5.136,00	4.401,00	4.335,00
Укупно	31.465,00	32.412,00	31.228,00	32.303,00	32.743,00
Продаја m³					
Трупци	6.263,00	6.772,00	7.975,00	6.111,00	6.135,00
Рудно дрво	577,00	48,00	1.185,00	794,00	174,00
Целулозно дрво	850,00	233,00	1.239,00	1.046,00	1.769,00
Дестилационо дрво	6.683,00	5.210,00	4.346,00	0,00	0,00
Огривно дрво у облицама	7.992,00	10.253,00	10.657,00	13.542,00	16.401,00
Огривно дрво цијепано	8.169,00	11.541,00	8.270,00	7.801,00	9.783,00

Укупно	30.534,00	34.057,00	33.672,00	29.294,00	34.262,00
Сјеча					
Трупци	11.766,00	13.604,00	16.673,00	13.006,00	9.859,00
Рудно дрво	577,00	48,00	1.185,00	944,00	24,00
Целулозно дрво	850,00	223,00	1.239,00	2.314,00	501,00
Дестилационо дрво	22,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Огревно дрво у облицама	10.318,00	12.162,00	13.866,00	14.130,00	16.929,00
Огревно дрво цијепано	15.436,00	18.711,00	15.248,00	12.915,00	12.710,00
Укупно	38.969,00	44.748,00	48.211,00	43.309,00	40.023,00

Извор: ЈПШ Шуме РС, Шумска управа Прњавор

Подаци у претходној табели односе се само на шуме у државном власништву јер за приватне шуме не посједујемо чак ни приближне податке. На основу података у претходној табели уочљиво је да се 1/3 дрвне масе користити за производњу трупаца а 2/3 као огријевно дрво, што би свакако требало мијењати у наредном периоду у корист производње дрвне масе за даљу прераду јер се на тај начин остварују знатно већи финансијски ефекти производње. Овакав однос свакако доноси далеко мање финансијске ефекте, какви би иначе били да је ситуација другачија јер би се поред примарне прераде дрвета могле ангажовати и друге привредне гране које би се бавиле производњом финалних производа.

Одлуком о давању сагласности на приједлог ЈПШ „Шуме Републике Српске“ а.д. Соколац, ШГ Градишка о стављању под заштиту састојина које имају атрибуте шума високе заштитне вриједности и осталих објеката високе заштитне вриједности („Службени гласник општине Прњавор“, број 17/07) одређене су шуме високе заштитне вриједности на подручју општине Прњавор и то:

1. Парк шума Борик, К.О. Прњавор, ПЛ 225, шума високе заштитне вриједности којом газдује „Шуме Републике Српске“ а.д. Соколац – Шумска управа Прњавор;
2. Комплекс шумског земљишта Г.Ј „Гумјера-Царева Гора“, површина одјела је 91,50 ха – класе – високе шуме букве брдског појаса на еутеричним смеђим земљиштима на стијенама флиша;
3. Културно историјски споменик „Дамјанов гроб“ у оквиру комплекса шумског земљишта Г.Ј. „Гумјера-Царева Гора“, издвојена на површини од 2,25 ха;
4. Туристичко-рекреациони центар „Равно брдо“ у оквиру комплекса шумског земљишта Г.Ј „Љубић“ на површини од 18,12 ха, на надморској висини од 370-450 м, сљедећих газдинских класа – високе шуме храста китњака на претежно плитким земљиштима на перидотиту и серпентиниту, шуме културе црног бора у појасу храстовитих шума на дубоким киселим смеђим и илимеризованим земљиштима на киселим силикатним и силикатно-карбонатним стијенама и сталне шумске чистине;
5. Извориште љековите воде „Смрдељ“ у оквиру комплекса шумског земљишта Г.Ј. „Велика Укрин“, на надморској висини од 180-230 м, површине 8,50 ха, сљедећих газдинских класа – високе секундарне шуме букве у појасу шума букве и јеле на дубоким киселим, смеђим и илимеризованим земљиштима на киселим силикатним стијенама и високе шуме храста китњака и букве на дубоким киселим смеђим и илимеризованим земљиштима на киселим силикатним и силикатно-карбонатним стијенама. Љековитост воде се огледа у лијечењу кожних болести;
6. „Невиђени поток и слив ријеке Кремнице“ – шума високе заштитне вриједности издвојена су у циљу заштите земљишта од ерозије и заштита изворишта питке воде, укупне површине 524,32 ха у оквиру Г.Ј. „Љубић“. Назив „Невиђени поток“ је добио јер се ради о тешко приступачним теренима, тако да само искрени заљубљеници природе могу уживати у његовим благодетима;
7. Историјски локалитет „Кадијин храст“, који је смјештен у Г.Ј. „Велика Укрин“ на самој тремеђи шумско привредних подручја „Горње Врбаског“, „Теслићког“ и „посавског“. Површина локалитета износи 1,61 ха. Ради се о великом стаблу храста чија је старост непозната, а сам назив говори о временима кадија и спахија. Храст се налази у фази одумирања.
8. Извор ријеке Боровице, издвојени појас шуме у циљу заштите питке воде у оквиру Г.Ј. „Велика Укрин“, површине 3,95 ха. Извор је специфичан јер извире јаким млазом из камена.

9. Ловачка вода у оквиру одјела Г.Ј. „Велика Укрина“, површине локалитета 4,10 ха, познато као свратиште ловаца и осталих путника намјерника као и случајних пролазника;
- 10.Извор уз ријеку Шибовачу, поред шумског камионског пута, издвојени појас шуме у циљу заштите питке воде, површине 1,53 ха. Од давнина га користи како локално становништво тако и шумари, ловци а и дивљач.

Овим подручјима и у наредном периоду треба поклонити посебну пажњу у смислу заштите и очувања истих јер се ради о посебно интересантним и риједким шумским подручјима високе еколошке вриједности.

Стање шумских ресурса за шуме у приватној својини

У Стратегији развоја општине Прњавор за период 2012-2020 година нису планиране активности за израду Шумско привредне основе за приватне шуме на подручју општине Прњавор за период од 01.01.2017. до 31.12.2026. године, која је урађена у протеклом периоду и на коју је Општина Прњавор на основу рјешења Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде број 12.06.1-332-1208/16 од 23.12.2016. године добила сагласност.

По тренутно важећој ШПО за шуме у приватној својини на подручју општине Прњавор у приватном посједу евидентиране су шуме у укупној површини од 7.456,66 ха≈7.457 ха.

Током протеклог уређајног периода дошло је до сређивања катастарских података, спискова парцела, њихових површина и власника те катастарских планова тзв. новог премјера који је на снази на подручју општине Прњавор, услијед чега је дошло до одређених промјена у односу на протекли период.

Укупна површина шума у приватној својини на подручју општине Прњавор је мања за 453,68 ха или 5,72% у односу на снимање из претходног уређајног периода. Смањена површина је резултат промјена у катастарском оперативу, тј. превођења неких шумских површина у друге намјене, промјене власничке структуре и ажурирања катастарских података. Површина је смањена, првенствено, из разлога што су приликом израде ове ШПО искључене површине које припадају задругама и пољопривредним комбинатима, а које су биле обухваћене прошлом основом. Тачније, овом основом нису обухваћене следеће површине: 49,31 ха уписано на АИПК Босанска Крајина ООУР Вучијак, 385,46 ха уписано на АД Ратар Прњавор, те 2,19 ха уписано на МП Рибњак Прњавор. Такође, овом основом нису обухваћене ни парцеле на траси изградње аутопута Бања Лука–Добој (укупно око 30 ха) јер су за ове површине извршене промјене у катастру, те су прешле у адекватну категорију земљишта у својину Републике Српске.

Такође, израдом ове ШПО нису обухваћене парцеле обрасле шумом, а које се у катастарском оперативу не воде као култура шума (пашњак, ораница, ливада и др.), а које су из бројних разлога (миграција руралног становништва, зарастање некадашњег пољопривредног земљишта, расељавање становништва, одлазак на рад у друге земље и др.) у протеклом периоду обрасле шумом. Дознаку дрвне залихе која потиче са ових површина врши извршилац стручно-техничких послова у складу са Законом о шумама.

Газдовање шумама у приватној својини је отежано постојањем великог броја приватних шумовласника, малом просјечном површином шумских посједа и великим бројем катастарских парцела (0,31 ха/1 парцели), те би било добро отклонити све административне препреке и агилније приступити замјени шума и шумског земљишта између власника шума у приватној својини и шума у својини Републике Српске гдје год за то постоји обострани интерес а у складу са Правилником о условима и начину замјене шума и шумског земљишта у својини Републике Српске, чиме би се олакшало правилно газдовање свих шума.

Структура површина, с обзиром на категорију шума, знатно је измјењена у односу на претходну Основу. Наиме, високих шума је мање за 1942,53 ха у односу на стање по претходној Основи, док је површина изданачких шума већа за 1672,89 ха. Површина шумског земљишта подесног за пошумљавање и газдовање је смањена за 220,70 ха, док је површина шумског земљишта неподесног за пошумљавање и газдовање повећана за 35,49 ха. До смањена површине високих шума дошло је, са једне стране, због објективних разлога јер је смањена и укупна површина шума у приватној својини по

овој основи, из разлога искључења знатне површине које припадају задругама и пољопривредним комбинатима. Поред тога, у прошлој ШПО добар дио површина који је сврстан у категорију високих шума је описан у репрезентантима као шуме мјешовите по поријеклу. Као посљедица непланског газдовања због већег „притиска“ на храст китњак, лужњак и пољски јасен дошло је до већег учешћа обичног граба и пионирских врста дрвећа у свим биљним заједницама. О томе говори и податак да у овом уређивању имамо дупло већу површину изданаčkih шума граба (сада око 43% укупне површине на подручју општине отпада на изданаčke састојине граба).

Када се посматра помјена површина високих шума по типовима шума, видљиво је да је знатно смањена површина високих састојина лужњака и китњака, а око 400 ha шуме који је окарактерисан као висока састојина граба у прошлом уређивању, сада је прешао у категорију изданаčkih шума. Површина изданаčkih шума је повећана, поред претходно наведеног, и из разлога што је у ову категорију шума „враћено“ око 250 ha јако девастираних изданаčkih шума које су у прошлом уређивању сврстане у категорију шибљака и који су чак имали просјечну залиху од 35,29 m³/ha. Промјена структуре површина по категоријама шуме дијелом је резултат и стручно-техничког приступа приликом категоризације шума у два различита периода с обзиром на однос броја стабала генеративног и вегетативног поријекла. Наиме, граница између високих и изданаčkih састојина у шумама у приватној својини је понекад веома прелазна те је јако тешко процијенити 1/3 површине прекривености стабалима генеративног поријекла, што у пракси чини велике тешкоће приликом раздвајања ових шума према узгојном облику. Разлика у површинама високих шума између два уређивања је настала дјелимично и услјед субјективне процјене таксатора наведених критеријума за категоризацију и издвајање високих шума.

Резултат непланског газдовања шумама су и значајне површине које су потпуно девастиране и претворене у голети. Наиме, по овој ШПО површина голети износи 87,86 ha и у највећој мјери су настале девастацијом високих шума. Од укупне површине шумског земљишта на површине подесне за шумљавање и газдовање (шибљаци и голети подесне за шумљавање) отпада 48,70 ha, а на површине неподесне за шумљавање и газдовање (непродуктивне површине у шумарском погледу) отпада 39,16 ha. Непродуктивне површине у шумарском погледу су настале крчењем шумског земљишта у приградским насељима због њихове атрактивности ради претварања у грађевинско или пољопривредно земљиште. Ове површине су суштински изгубљене за даљу шумарску производњу и сврстане су у шумарском смислу у непродуктивне површине и за исте је потребно провести промјене у катастру у складу са стварним стањем. На подручју општине Прњавор постоје и парцеле које су, због необрађивања или вјештачког шумљавања, претворене у шуме те ја за њих такође потребно провести промјене у катастру, а у складу са стварним стањем, и за исте израдити Измјене и допуне ШПО.

У претходном уређивању периоду био је планиран обим сјеча од 26831 m³ свеукупне дрвне масе на годишњем нивоу, што је износило 65,55% од годишњег запреминског прираста, односно 15,96 % у односу на дрвну залиху.

Из података је видљиво да је етат у високим шумама остварен са 16,69 %, у шумским културама са 32,79% и у изданаčким шумама 19,99 %, односно укупно за цијело подручје општине 18,06 %. Како нема података о непланским сјечама, на основу стања на терену може се тврдити да је било доста сјеча које нису регуларно спроведене у складу са законским прописима, те нису могле ни бити званично евидентирани, што увећава износ остварених сјеча у протеклом периоду. Непланске сјече, односно сјече које нису у складу са плановима ШПО су дјелимично утицале на девастацију једног дијела површине. Због интереса власника шума и услова на тржишту дрвета био је већи „притисак“ на економски вриједније врсте дрвећа (храстови). Ажурно и уредно вођење евиденција о извршеним сјечама је не само законска обавеза, него и основни предуслов за газдовање овим шумама без чега није могуће провести основне смјернице газдовања, односно планове шумскопривредне основе.

Позитивна околност је да ове шуме нису биле значајније угрожене од инсеката и биљних болести. Пожари који су присутни на подручју општине Прњавор углавном су резултат немарности човјека. Већина пожара најчешће се дешава приликом чишћења приватних имања. Израженији су у катастарским општинама гдје су имања напуштена током протеклог рата те их власници само сезонски посјећују. Иако је у окружењу ових шума била забиљежена појава губара (*Lymantria dispar*) у овим

шумама су забиљежене само спорадичне појаве губара које нису нанијеле веће штете, те се, с обзиром на биологију ове врсте и фреквенцију његовог јављања у протеклом периоду, не очекују веће штете у наредном периоду.

Општи је закључак да тренутно не постоји опасност од екстремне угрожености ових шума, од биотичких или абиотичких фактора, а евентуалну угроженост од бесправних сјеча и непланског газдовања, треба спријечити кроз поштовање законских прописа и мјера интегралног газдовања тј. провођења прописаних система газдовања и интензитета сјеча.

Шуме и шумска земљишта представљају један од важнијих природних ресурса општине Прњавор, а што произилази из чињенице да исте заузимају површину од 17.352 хектара или 7.422 хектара у приватном власништву и 9.930 хектара у државном власништву што чини 27,54% површине општине. На основу података у претходној табели уочљиво је да се 1/3 дрвне масе користити за производњу трупаца а 2/3 као огријевно дрво, што би свакако требало мијењати у наредном периоду у корист производње дрвне масе за даљу прераду. Шумама високе заштитне вриједности треба посветити посебну пажњу.

II.8.9. Заштита културно-историјског наслеђења

Извод из Просторног плана:

Заштићена подручја подразумијевају заштићена природна подручја, националне паркове, споменике природе, подручја управљања стаништем, заштићене пејзаже и заштићена подручја за управљање ресурсима. Културна добра диференцирају се на споменике културе, просторне културно – историјске цјелине, археолошка налазишта и знаменита мјеста.

А) ЛИСТА НАЦИОНАЛНИХ СПОМЕНИКА БИХ

1. Добра уврштена на листу националних споменика БиХ:
 - Градитељска цјелина – Православна црква св. апостола Петра и Павла са покретним насљеђем у Палачковцима – црква брвнара
 - Харем градске џамије у Прњавору
2. Добра уврштена на привремену листу националних споменика БиХ:
 - Црква св. Георгија у Прњавору
 - Зграда општине у Прњавору
 - Жупна црква св. Анте Падованског у Прњавору
 - Филијална црква у Дренови
 - Филијална црква у Долинама

На подручју општине су два добра уврштена на листу националних споменика БиХ и пет добара уврштених на привремену листу националних споменика БиХ.

II.8.10. Резиме стања, развојних изазова и перспектива у сектору животне средине

Квалитет земљишта је задовољавајући, као и квалитет ваздуха, мада на подручју општине постоје загађивачи (индустријска постројења, гријање).

Канализациони колектори фекалних отпадних вода се упуштају у водотоке без претходног пречишћавања, што се негативно одражава на квалитет површинских водотока (повећан садржај бактерија у љетњем периоду и сл). На дијеловима насеља гдје нема изграђене јавне канализације, преливи од бројних септичких јама негативно утичу на квалитет подземних вода. Ширење стамбених насеља у којима изградња канализационих система није пратила њихов развој, довело је до повећања оптерећења вода са комуналним отпадним водама. Третман индустријских отпадних вода постоји само унутар појединих индустријских погона која подлијежу обавези прибављања еколошке дозволе и њихова технологија третмана је прилагођена врсти отпадних вода.

Према подацима општинске комуналне полиције на територији општине Прњавор, неконтролисане дивље депоније регистроване су на 8 локација. Након што се поједине дивље депоније санирају, ради дугогодишњих устаљених навика несавјесног становништа поново се на истим локацијама појављује одлагање комуналног отпада.

Станиште ријеке Укрине одговара ријечном раку који је на листи заштићених Arthropoda. „Украински цвијет“, представља велико природно богатство.

На подручју општине се проводе пројекти енергетске ефикасности, а општина приступа и међународним иницијативама за енергетску ефикасност и смањење емисије CO₂. Најзаступљенији енергент у потрошњи енергије је дрвна биомаса, док је најмање заступљен енергент природни гас. Највећи удио 59% у укупним емисијама CO_{2eq} има сектор зградарства, након којег слиједи сектор саобраћаја са 40% и сектор јавне расвјете од 1%.

Шуме и шумска земљишта представљају један од важнијих природних ресурса општине Прњавор, а што произилази из чињенице да исте заузимају површину од 17.352 хектара или 7.422 хектара у приватном власништву и 9.930 хектара у државном власништву што чини 27,54% површине општине. На основу података у претходној табели уочљиво је да се 1/3 дрвне масе користити за производњу трупаца а 2/3 као огријевно дрво, што би свакако требало мијењати у наредном периоду у корист производње дрвне масе за даљу прераду. Шумама високе заштитне вриједности треба посветити посебну пажњу.

На подручју општине су два добра уврштена на листу националних споменика БиХ и пет добара уврштених на привремену листу националних споменика БиХ.

II.9. Стање и кретања јавних прихода и расхода

II.9.1. Преглед учешћа пореских и непореских прихода у укупном буџету (за посљедњих пет година)

II.9.2. Кретање и структура пореских прихода

II.9.3. Структура расхода према (синтетичким) главним групама расхода економске класификације

II.9.4. Кретање односа капиталних и административних издатака

II.9.5. Кредитна задуженост и кредитни потенцијал буџета, односно, институције која управља јавним финансијама на посматраном подручју

Буџет општине Прњавор у **расходовној структури** има четири компоненте:

1. Расходе за лична примања запослених и расходе за робе и услуге,
2. Грантове, субвенције и дознаке на име социјалне заштите,
3. Издатке за нефинансијску имовину (капиталне инвестиције), и
4. Издатке за отплату дугова (отплата дугова по кредитима).

Трећа компонента општинског буџета представља развојну компоненту буџета и чини средство за реализацију програма зацртаних Стратешким планом развоја општине и Планом капиталних улагања на подручју општине.

Осим средстава која се у буџету планирају за капиталне инвестиције, циљеви Стратешког плана развоја општине реализују се и кроз средства за грантове, субвенције и дознаке, која представљају неповратан вид дознака које имају за циљ да помогну у обављању редовне или специфичне групе активности (пројекта) примаоцу гранта, субвенције или дознаке. Овим видом средстава највише се дјелује у области рекреације, културе и религије, образовања, здравства и социјалне заштите.

У посматраном периоду (2016-2020.г) у укупној буџетској потрошњи издаци за нефинансијску имовину (капиталне инвестиције) учествовали су са 14,45%, а грантови, субвенције и дознаке на име социјалне заштите са 26,27%. Расходи за лична примања запослених учествовали су са 25,48%, а расходи за робе

и услуге 16,55%. Издаци за отплату дугова учествовали су са 13,92%. Према висини анuitета за отплату дуга у 2021. години, коефицијент сервиса дуга општине Прњавор износи 9,46% (годишњи анuitет у 2021.г../остварени порески и непорески приходи у 2020.г.).

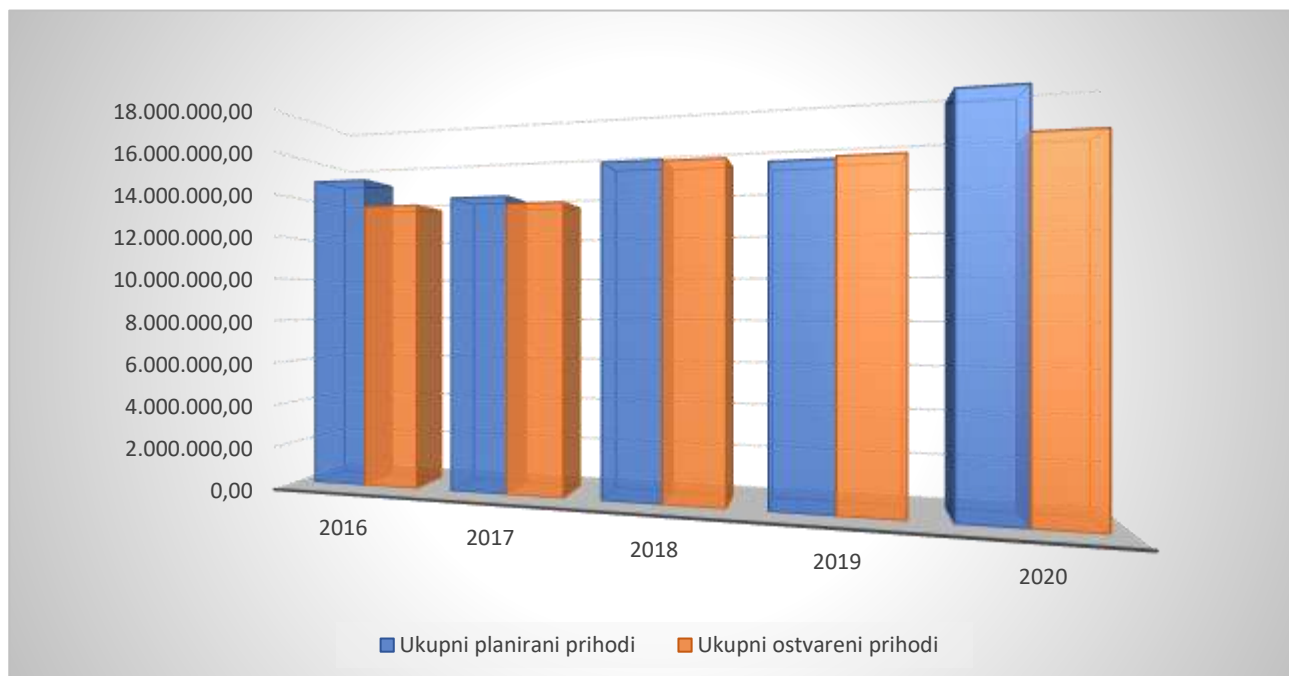
Приходовну страну буџета општине чине порески и непорески приходи, грантови, трансфери и примици за нефинансијску имовину. У посматраном периоду (2016-2020.г.) укупни буџетски приходи и примици за нефинансијску имовину остварени су у износу од 75.982.275,00 КМ, што је 95,4% од планираног износа. Највеће одступање од плана остварено је у 2020. г., а разлог је у паду прихода услед епидемиолошке ситуације изазване појавом корона вируса. Најзначајнији буџетски приход је приход од ПДВ-а, који се у посматраном периоду остварио у износу од 44.489.945,00 КМ или 61% од укупно остварених буџетских прихода и примитака за нефинансијску имовину. Порески и непорески приходи заједно у оствареним укупним приходима и примицима за нефинансијску имовину учествују са 87,24%.

Поред домаћих прихода (буџетски приходи и примици за нефинансијску имовину), у буџету општине су у посматраном периоду остварени и примици од задуживања у укупном износу од 7.300.000,00 КМ, и то: у 2016. години 300.000,00 КМ, у 2018. години 6.679.069,24 КМ и у 2019. години 320.930,76 КМ. Средства од задуживања су искориштена за капиталне инвестиције (1.766.772,02 КМ) и за рефинансирање постојећих кредитних обавеза (5.533.227,98 КМ). Примици од задуживања нису садржани у табели 4.1 –Укупни планирани и остварени приходи општинског буџета.

Табела: Укупни планирани и остварени приходи општинског буџета

	2016	2017	2018	2019	2020
Укупни планирани приходи	14.793.988,00	13.764.000,00	15.119.787,00	14.845.942,00	17.458.558,00
Укупни остварени приходи	13.484.797,00	13.401.924,00	15.075.827,00	14.954.400,00	15.570.743,00

Извор: Одјељење за финансије општине Прњавор

Табела: Листа прихода општине и њихово процентуално учешће у укупним приходима

Врста прихода	2016 (000 КМ)	(%)	2017 (000 КМ)	(%)	2018 (000 КМ)	(%)	2019 (000 КМ)	(%)	2020 (000 КМ)	(%)
ПОРЕСКИ ПРИХОДИ (укупно)	10.240.738	75,94	9.557.654	71,32	10.250.743	67,99	11.019.246	73,69	10.493.701	67,39

Порез на доходак	3.396	0,03	1.329	0,01	376	0,00	25	0,00	0	0,00
Порези на приходе од обављања самосталне дјелатности	147.575	1,09	153.802	1,15	151.991	1,01	168.553	1,13	143.613	0,92
Порез на лична примања	984.781	7,30	985.885	7,36	937.121	6,22	667.618	4,46	737.182	4,73
Порез на имовину	547.552	4,06	322.114	2,40	335.986	2,23	251.192	1,68	199.007	1,28
Порез на промет производа и услуга	129.491	0,96	3.240	0,02	688	0,00	123.424	0,83	4.022	0,03
Индиректни порез	8.413.210	62,39	8.086.046	60,33	8.820.727	58,51	9.790.360	65,47	9.379.602	60,24
Остали порези	14.733	0,11	5.238	0,04	3.854	0,03	18.074	0,12	30.275	0,19
НЕПОРЕСКИ ПРИХОДИ (укупно)	2.263.379	16,78	2.470.764	18,44	2.376.723	15,77	2.334.497	15,61	2.232.630	14,34
Приходи од Финансијске и нефинансијске имовине	108.503	0,80	120.397	0,90	198.388	1,32	167.098	1,12	175.827	1,13
Административне таксе	208.175	1,54	254.094	1,90	188.411	1,25	162.499	1,09	166.249	1,07
Комуналне таксе	599.104	4,44	570.197	4,25	602.886	4,00	645.709	4,32	600.232	3,85
Накнаде по разним основама	1.029.551	7,63	1.223.827	9,13	1.035.999	6,87	983.651	6,58	1.016.031	6,53
Приходи од пружања јавних услуга	213.423	1,58	233.346	1,74	282.866	1,88	283.592	1,90	200.257	1,29
Новчане казне	9.325	0,07	15.810	0,12	15.076	0,10	19.365	0,13	17.800	0,11
Остали непорески приходи	95.298	0,71	53.093	0,40	53.097	0,35	72.583	0,49	56.234	0,36
ГРАНТОВИ (укупно)	11.400	0,08	48.943	0,37	246.242	1,63	79.245	0,53	249.756	1,60
Грантови из иностранства-намјенски	6.467	0,05	0	0,00	246.242	1,63	50.845	0,34	213.456	1,37
Грантови из земље - намјенски	4.933	0,04	48.943	0,37	0	0,00	28.400	0,19	36.300	0,23
ТРАНСФЕРИ (укупно)	969.280	7,19	1.324.564	9,88	2.202.103	14,61	1.521.413	10,17	2.594.655	16,66
Трансфери између различитих јединица власти-намјенски	875.392	6,49	1.305.310	9,74	2.023.132	13,42	1.362.885	9,11	2.454.242	15,76
ПРИМИЦИ ЗА НЕФИНАНСИЈСКУ ИМОВИНУ (укупно)	93.888	0,70	19.254	0,14	178.971	1,19	158.528	1,06	140.413	0,90
ПРИХОДИ (укупно)	13.484.797	100,00	13.401.925	100,00	15.075.811	100,00	14.954.401	100,00	15.570.742	100,00

Извор: Одјељење за финансије општине Прњавор

Табела: Листа намјенских прихода и врста намјене						
Врста намјенских прихода	2016 (000 КМ)	2017 (000 КМ)	2018 (000 КМ)	2019 (000 КМ)	2020 (000 КМ)	Врста расхода за које су намијењени наведени приходи

Накнада за кориштење шума	203.707,0 0	393.057,0 0	178.676,0 0	172.444,0 0	243.240,0 0	Изградња, реконструкција и одржавање инфраструктуре и других објеката на руралним подручјима са којих потичу дрвни сортименти
Накнаде за воде	171.754,0 0	117.408,0 0	113.698,0 0	121.516,0 0	120.592,0 0	Израда планова за управљање водама, изградња водних објеката и система, трошкови рада и функционисања јавних предузећа за воде, и сл.
Накнаде за заштиту од пожара	158.519,0 0	165.824,0 0	170.137,0 0	182.044,0 0	159.921,0 0	Техничко опремање ватрогасно-спасилачких јединица, изградња објеката за њихове потребе, као и за одржавање средстава и опреме.

Извор: Одјељење за финансије општине Прњавор

СТАЊЕ НЕФИНАНСИЈСКЕ ИМОВИНЕ ОПШТИНЕ ПРЊАВОР У СТАЛНИМ СРЕДСТВИМА НА ДАН 31.12.2020.

Према Консолидованом извјештају о извршењу буџета општине Прњавор за 2020. годину, нефинансијска имовина општине Прњавор у сталним средствима на дан 31.12.2020.г. износи **131.271.609 КМ** и садржи позиције:

а) произведене сталне имовине (АОП063), чија набавна вриједност износи 102.098.836 КМ, а исправка вриједности 37.273.889 КМ. Неотписана вриједност произведене сталне имовине износи **64.824.947 КМ.**

Стање произведене сталне имовине општине и екстерних буџетских корисника на дан 31.12.2020. године по групама средстава:

- Зграде и објекти	97.843.952 КМ
- Постројења и опрема	4.059.780 КМ
- Инвестициона имовина.....	188.377 КМ

- Нематеријална произведена имовина 6.728 KM
- Исправка вриједности - укупна -37.273.889 KM
- **Садашња вриједност произведене сталне имовине.....64.824.947 KM**

б) непроизведене сталне имовине (АОП071), коју чини земљиште које не подлијеже амортизацији, и нема исправке вриједности, а чија вриједност износи 28.843.394 KM.

в) нефинансијска имовина у сталним средствима у припреми (АОП076) износи 329.378 KM. Средства у припреми се не амортизују и немају исправке вриједности. Највећу вриједност инвестиција у току чине започети пројекти водоснабдијевања у укупном износу од укупно 271.868 KM, од чега се на пројекат „Повелич“ односи 249.064 KM (75,6% укупних инвестиција у току). Остале инвестиције у току односе се на објекат општинске архиве, изградњу друштвених домова, изградњу градских улица и др.

Осврт на финансирање током претходног периода имплементације стратегије

Током периода 2017-2020. године од укупно планираних (плановима имплементације) 16.822.642,00 KM реализовано је 98,36 % гдје је 42,46% остварено из вањских извора, а 57,54% из буџета, од чега је за економски сектор издвојено 18,72 %, за сектор друштвеног развоја 80,39% те за сектор заштите животне средине 0,90%. Дакле, у периоду 2017-2020. године за имплементацију Стратегије укупно је издвојено 16.547.201,40 KM из буџетских и екстерних извора, и то просјечно 4,1 мил. KM годишње. Из буџета је издвојено укупно 9.491.010,39 KM, годишње у просјеку 2,37 милиона KM, из екстерних извора 7.056.191,00 KM, просјечно 1,7 милиона KM.

II.9.6. Пројекција финансијских средстава потребних за имплементацију стратегије са изворима

Извори финансирања стратегије развоја	Оквирна процјена по годинама – у милионима KM							
	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	Укупно
Из буџета	8,793	4,000	4,200	4,500	4,800	4,800	5,187	36,280
Из екстерних извора	12,000	12,000	13,000	14,000	14,000	15,000	15,836	95,836
УКУПНО	20,793	16,000	17,200	18,500	18,800	19,800	21,023	132,116

II.10. SWOT анализа

SWOT анализа представља алат за процјену фактора унутрашњег и вањског окружења и њиховог утицаја на будући развој како би се лакше дефинисала подручја стратешке интервенције за наредни имплементациони период, гдје се настоје препознати кључне снаге и прилике као позитивни фактори утицаја, те слабости и пријетње као органишавајући фактори будућег развоја. SWOT анализа је дата у табеларном приказу:

Снаге	Слабости
<ul style="list-style-type: none"> • Добра саобраћајна повезаност • Велики број запослених у прерађивачкој индустрији, укупан број запослених у протеклом периоду се повећава, број незапослених се смањује • Прерађивачка индустрија је остварила највећи нето профит у протекле три године, у односу на друге секторе • Извозна оријентација локалне привреде • Расположиве пословне зоне 	<ul style="list-style-type: none"> • Присутан тренд смањења броја становника • Негативан природни прираштај, као и миграциони салдо • Тренд демографског пражњења руралних дијелова општине • Просјечна мјесечна нето плата у периоду 2017-2020. године нижа од просјека у Републици Српској • Велики број субјеката у пољопривреди који нису тржишно оријентисани

<ul style="list-style-type: none"> • Значајне површине које се могу користити за интензивну пољопривредну производњу • Добри резултати у производњи млијека • Значајне површине за пластеничку производњу • Агроклиматски услови за производњу воћа и винове лозе на подручју општине су изразито повољни • Потенцијали за развој бањског, спортског (лов и риболов) и културног туризма заснованог на вјерским објектима и специфичној демографији - Мала Европа • Унапређена образовна инфраструктура • Изграђени капацитети за управљање развојем • Искуство у пројектима енергетске ефикасности • Значајни ресурси у шумарству 	<ul style="list-style-type: none"> • Уситњеност земљишних посједа • Непостојање примарне селекције отпада, неуређена одлагалишта отпада, непостојање комуналне инфраструктуре за интегрално управљање отпадом – трансфер станице и центри за раздвајање отпада, застарјела опрема • Интензивни засади у воћарству по принципима интегралне производње нису довољно заступљени • Пораст броја становника општине који остварују неко од права из закона о социјалној и дјечијој заштити • Недовољно разцијени капацитети Центра за социјални рад • На подручју општине постоје загађивачи ваздуха (индустријска постројења, гријање) • Недовољно изграђена канализациона мрежа • 1/3 дрвне масе користити за производњу трупаца, а 2/3 као огријевно дрво
Прилике	Пријетње
<ul style="list-style-type: none"> • Раст тражње на међународним тржиштима • Прилике за финансирање пројеката енергетске ефикасности 	<ul style="list-style-type: none"> • Активности атрактивних подручја у окружењу на привлачењу кадрова • Турбуленције на међународним тржиштима

II.11. Развојни стратешки правци – стратешко фокусирање

Стратешки правци развоја се дефинишу на основу упоређивања садашњег стања и кретања у кључним областима развоја општине са трендовима у ширем окружењу, као и стратешким усмјерењима са нивоа Републике Српске и БиХ, као и са *Оквиром за циљеве одрживог развоја у БиХ 2030*. Притом се настоје искористити постојеће предности (снаге) и расположиве прилике у регионалном и глобалном окружењу, с једне стране, уз настојање да се отклоне уочене слабости и битно ограничи негативан утицај пријетњи из окружења.

У складу са описаним приступом и налазима, идентификовани су сљедећи **стратешки изазови**:

- како осигурати даљи развој прерађивачке индустрије, заснован на иновацијама и новим инвестицијама, уз очување животне средине,
- како повећати понуду атрактивних радних мјеста, како би се задржали кадрови и остварио позитиван утицај на миграционе трендове,
- како унаприједити друштвене аспекте развоја локалне заједнице, укључујући инфраструктуру и нематеријалне садржаје (културне, спортске и друге), како би се повећала атрактивност општине и задржало становништво на овом подручју,
- како постићи виши степен уравнотежености развоја урбаних и руралних подручја, подстичући развој тржишно оријентисане пољопривреде,
- како очувати животну средину, као важан сегмент атрактивности средине за живот и рад, не успоравајући при томе развој индустрије и пољопривреде.

У складу са идентификованим изазовима, дефинисани су сљедећи **стратешки фокуси**:

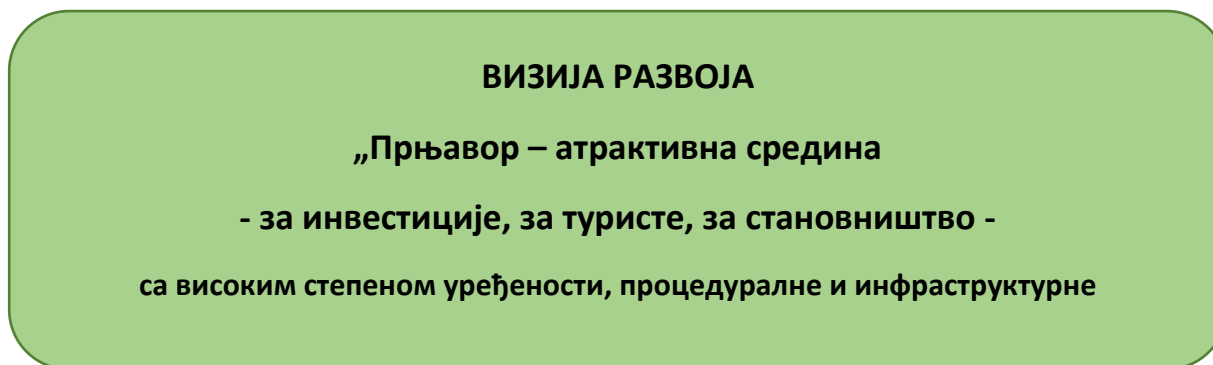
- модернизација пољопривреде и прерађивачке индустрије усмјерена на иновације и производе више вриједности,

- креирање атрактивних радних мјеста,
- унапређење инфраструктуре за пружање јавних и комуналних услуга,
- побољшање садржаја у областима спорта и културе,
- повећање степена заштите животне средине, уз унапређење управљања енергијом.

II.12. Визија развоја

Визија представља дугорочно пожељан правац територијалног развоја, јасан и привлачан за све заинтересоване актере, тако да свако може да подешава своје циљеве и активности према тој оријентацији.

Имајући у виду SWOT анализу и стратешке фокусе, визија општине гласи:

II.13. Стратешки циљеви са индикаторима

Стратешки циљеви су засновани на стратешким правцима и дефинисани у складу са постављеном визијом развоја. На темељу претходно дефинисаних стратешких фокуса дефинисани су главни правци развоја и управљања истим у наредном периоду, у виду три стратешка циља која редом одговарају претходно постављеним стратешким фокусима:

Стратешки циљеви

Напредак у остваривању дефинисаних стратешких циљева може да се мјери путем индикатора који су представљени у сљедећој табели. Ради се о индикаторима који показују претпостављени утицај успјешне реализације стратегије развоја, а који су усклађени и/или преузети са вишег нивоа власти.

За сваки индикатор дефинисана је полазна и циљна вриједност.

Стратешки циљеви	Индикатори утицаја	Полазна вриједност 2022	Циљна вриједност 2028
Модернизована индустрија и пољопривреда које креирају производе више вриједности и нуде квалитетна радна мјеста	Приходи у прерађивачкој индустрији	222,347,227.00 (2020. година)	Повећани за 20%
	Приходи у пољопривреди, лову и рибарству	12,893,665.00 (2020. година)	Повећани за 15%
	Вриједност извоза	229.537.000 (2020. година)	Повећана за 20%
	Просјечна плата (брutto)	1.274,00 (2020. година)	Повећана за 40%
Висок квалитет садржаја и услуга у локалној заједници	Успостављен механизам усклађивања понуде и потражње за радном снагом, кроз јачање сарадње привреде и образовних институција	0	1
	Број активних спортских клубова	23 клуба	25 клубова
	Број активних организација у области културе и њихових чланова	8 организација, 1.000 чланова	9 организација,

			1.200 чланова
	Новчана давања Центра за социјални рад	204.518,44	Повећање од најмање 20%
	Постотак становништва општине Прњавор обухваћеног системом јавног водоснабдијевања	60% (2020. година)	75%
	Број прикључака на систем водоснабдијевања	7.218	Повећање од најмање 15%
	Обухват канализационе мреже - број прикључака	4.394 (2020. година)	4.800
	Процент корисника који сматра да је дошло до значајног унапређења комуналних услуга	Н/А	Најмање 75% корисника
Заштићена животна средина уз одрживо кориштење локалних ресурса	Процент становништва који сматра да је дошло до значајног унапређења у збрињавању чврстог отпада	69% (2021)	75%
	Процент становништва који сматра да је дошло до значајног унапређења у области управљања енергијом	Н/А	Најмање 75% испитаника